

TIRGUS UN SOCIĀLO PĒTĪJUMU CENTRS
BALTIJAS DATU NAMS

KULTŪRA KĀ SABIEDRĪBU INTEGRĒJOŠS FAKTORS

RĪGA - 1998

Baltijas Datu nams
Akas ielā 5/7
Rīga LV-1011
Tel: 7312484
Fax. 7312483

Saturs

PĒTĪJUMA STRUKTŪRAS APRAKSTS	2
I DAĻA. IKMĒNEŠA SABIEDRISKĀS DOMAS APTAUJAS DATU ANALĪZE.....	2
PĒTĪJUMA APRAKSTS	2
GALVENIE SECINĀJUMI	3
PĒTĪJUMA REZULTĀTI.....	7
1. KULTŪRAS MANTOJUMS	7
TABULAS.....	19
2. TRADICIONĀLĀ KULTŪRA	26
TABULAS.....	28
3. MUZEJI.....	30
TABULAS.....	32
4. VIZUĀLĀ MĀKSLA.....	34
TABULAS.....	37
5. BIBLIOTĒKAS.....	39
TABULAS.....	42
6. MŪZIKA, TEĀTRIS.....	50
TABULAS.....	56
7. LITERATŪRA.....	64
TABULAS.....	68
8. FILMU MĀKSLA.....	72
TABULAS.....	75
9. MASU SAZIŅAS LĪDZEKĻI.....	78
TABULAS.....	83
10. KULTŪRIZGLĪTĪBA.....	93
II DAĻA. FOKUSA GRUPAS ANALĪZE	98
PĒTĪJUMA APRAKSTS	98
GALVENIE SECINĀJUMI.....	98
PĒTĪJUMA REZULTĀTI.....	103
<i>KĀ DEFINĒT INTEGRĀCIJU.....</i>	<i>103</i>
<i>GALVENĀS PROBLĒMAS INTEGRĀCIJAS PROCESĀ.....</i>	<i>104</i>
<i>PAMATS INTEGRĀCIJAS PROCESAM.....</i>	<i>109</i>
<i>VALDĪBAS LOMA UN UZDEVUMI INTEGRĀCIJAS PROCESĀ.....</i>	<i>112</i>
<i>SKOLOTĀJI KĀ SABIEDRĪBAS IZGLĪTOTĀJI.....</i>	<i>115</i>
<i>EKSPERTU PERSONĪGĀ PIEREDZE UN IETEIKUMI INTEGRĀCIJAS ĪSTENOŠANĀ ..</i>	<i>116</i>
PIELIKUMS	119
FOKUSA GRUPAS DISKUSIJAS PLĀNS	119

PĒTĪJUMA STRUKTŪRAS APRAKSTS

Pētījums “Kultūra kā sabiedrības integrējošs faktors” iekļauj sevī divas daļas. Pirmā daļa ir ikmēneša sabiedriskās domas aptauju datu analīze par Latvijas iedzīvotāju attieksmi un uzvedību jautājumos par kultūru. Tas sniedz vispārēju priekšstatu par kultūras lomu un patēriņu latviešu krievu un citu etnisko grupu vidū, tās nozīmi integrācijas procesā.

Pētījuma otrā daļa ir fokusa grupas diskusijas analīze, kas atspoguļo ekspertu kultūras jautājumos viedokli par integrācijas un kultūras savstarpējo saistību, kultūras pasākumu nozīmi vienotas, pilsoniskas sabiedrības izveidē.

I DAĻA. IKMĒNEŠA SABIEDRISKĀS DOMAS APTAUJAS DATU ANALĪZE

PĒTĪJUMA APRAKSTS

Pētījums veikts, izmantojot datus no Baltijas Datu nama Latvijas iedzīvotāju ikmēneša sabiedriskās domas aptaujām, kas veiktas laika posmā no 1995. gada līdz 1997. gadam. Papildus tam noskaidrota arī Latvijas iedzīvotāju interese par XXII Vispārējiem latviešu Dziesmu un XII Deju svētkiem 1998. gadā, iekļaujot šo jautājumu augusta ikmēneša Baltijas Datu nama veiktajā Latvijas iedzīvotāju aptaujā.

Pētījumā aplūkoti jautājumi, kas saistīti ar iedzīvotāju attieksmi pret kultūru, kā arī tās patēriņu. Izmantoti 1995.gada maija, 1996.gada decembra, 1997.gada marta un novembra pētījumos iegūtie dati. Visos gadījumos datu iegūšanā ir pielietota vairākpakāpju nejaušās izlases metode, lai nodrošinātu izlases reprezentivitāti attiecībā pret Latvijas iedzīvotāju kopumu vecumā no 15 līdz 74 gadiem. Iegūtie dati ir papildus svērti pēc dzimuma, vecuma, tautības un dzīvesvietas tipa atbilstoši Valsts Statistikas komitejas datiem. Katra pētījuma gaitā tika intervēti nedaudz vairāk kā 1000 respondenti viņu dzīvesvietās apmēram 150 aptaujas punktos.

Atskaitē ir atsauces arī uz datiem, kas iegūti no *Baltic Media Facts Latvia* (BMF) masu saziņas līdzekļu auditoriju un patēriņu tirgus pētījumiem. Latvijas masu saziņas līdzekļu

auditoriju un patēriņu tirgus pētījumi tiek veikti divas reizes gadā - pavasarī un rudenī, un to mērķis ir iegūt

informāciju par Latvijā izdoto laikrakstu un žurnālu lasītāju auditorijām, par televīzijas kanālu skatītāju un radio staciju klausītāju auditorijām. (BMF pētījumos izmantota Latvijas iedzīvotāju kopumam reprezentatīva izlase, kas veidota pēc stratificētās nejaušās izlases metodes. 1995.gada rudenī aptaujāti 1940 pastāvīgie Latvijas iedzīvotāji vecumā no 15 - 74 gadiem, 1997.gada rudenī - 1502. Aptaujas metode ir tiešā intervija, anketās iekļaujot arī jautājumus par Latvijas periodisko izdevumu lasīšanu, televīzijas skatīšanos, kā arī jautājumus, par respondenta sociāli demogrāfisko stāvokli.)

GALVENIE SECINĀJUMI

Dažādos pētījumos iegūto datu analīze ļauj spriest par to, cik lielā mērā attieksme pret kultūras vērtībām, tās patēriņš sekmē cittautiešu integrāciju Latvijas sabiedrībā, kā arī par to, kādas tendences vērojamas pēdējo gadu laikā, kā arī deviņdesmitajos gados kopumā.

Ja aplūkojam Latvijas iedzīvotāju, dažādu tautību piederīgo, vispārēju nostādni par to, vai bērnos būtu jāieaudzina cieņa pret nacionālo kultūru, savas tautas tradīciju zināšanu un interesi par kultūru un mākslu, varam secināt, ka absolūtais vairākums (70-80%) to atbalsta, pie tam pēdējos gados šī nostāja ir stabilizējusies. Protams, runa šeit nav par reālu rīcību, bet par vēlamu, ideālo situāciju. Taču arī ideāli ir kultūras elements. Svarīgi, ka šie ideāli latviešiem un cittautiešiem ir līdzīgi (ja katra no tautām zinās savu kultūru un tradīcijas, interesēsies par mākslu un kultūru, būs nodrošināta tolerance un cieņa pret atšķirīgām kultūrām). Latviešu un cittautiešu viedokļi ir līdzīgi arī jautājumos par to, kādas morālās īpašības un tradicionālās vērtības būtu ieaudzināmas bērnos: darba mīlestība, godīgums, neatkarība un patstāvība, iecietība un cieņa pret citiem, labas manieres, noteiktība un neatlaidība. Tie ir ideāli, kopīgas vispārcilvēciskās vērtības, kas vērstas uz bērniem, tātad uz nākotni, un kas var kalpot kā pamats kopības izjūtas veidošanai, Latvijas iedzīvotāju integrācijai.

Protams, citu ainu iegūstam, ja aplūkojam reālo iedzīvotāju uzvedību: folkloras festivālu, dziesmu svētku apmeklējumi vai vismaz klausīšanās, skatīšanās radio un televīzijā, kas būtu reālais ceļš, kā iepazīt, piemēram, latviešu folkloru. 1998. gada augusta aptaujā iegūtie dati

liecina, ka 14% no latviešiem, ap 5% no citu tautību piederīgajiem ir apmeklējuši vismaz vienu XXII Dziesmu un deju svētku koncertu. Ar televīzijas palīdzību dziesmu svētku koncertiem līdzīgi sekojuši gandrīz 80% latviešu un 50% cittautiešu. Šie dati liecina par iedzīvotāju, tai skaitā nelatviešu, lielu interesi par šo ievērojamo notikumu latviešu kultūrā.

Nelatviešu integrācija Latvijas sabiedrībā nav iedomājama bez latviešu valodas zināšanu apguves. Līdzšinējie pētījumi liecina, ka nelatviešu integrācija visbiežāk notiek sadzīviskā līmenī, kontaktējoties ar draugiem, paziņām, kolēģiem no latviešu vidus, kas var notikt, pateicoties latviešu labajām krievu valodas zināšanām, jo sazināšanās parasti notiek krieviski. Taču ļoti vāja ir nelatviešu integrācija Latvijas sabiedrībā citos līmeņos, piemēram, politiskajā¹, jo pastāv cieša saistība starp etnisko piederību un politisko izvēli. Arī kultūras patēriņa paradumi ievērojami atšķiras latviešu un nelatviešu vidū, kas lielā mērā skaidrojams ar vājajām latviešu valodas zināšanām nelatviešu vidū. Neskatoties uz to, ka Latvija jau septiņus gadus ir neatkarīga valsts, valsts valodas apguve, tās pozīciju nostiprināšanās norit ļoti lēni. Kā liecina Latviešu valodas apguves valsts programmas (LVAVP) ietvaros regulāri veiktie pētījumi par latviešu valodas apguvi nelatviešu vidū, gada laikā aptuveni par 2-3% pieaug latviešu valodas zinātāju skaits. Vēl joprojām 60% nelatviešu valsts valodu zina ļoti vāji vai nemaz. Tiesa, samazinās to skaits, kas latviski neprot nemaz: 1996. gadā tādu bija 22%, bet 1998. gadā - 16%, kā arī palielinās to skaits, kas vēlas uzlabot savas latviešu valodas zināšanas. Taču redzams, ka valsts valodas apguve joprojām ir aktuāla problēma, jo, saglabājot pašreizējos tempus, nepieciešami būtu vairāki gadu desmiti, lai latviski spētu kontaktēties jebkurš Latvijas iedzīvotājs. Tāpēc lietderīgi ir veidot dažādus kultūras projektus, kuru mērķis būtu sekmēt latviešu valodas apguvi: gan celt zināšanas, gan veidot pozitīvu attieksmi pret tās apguvi. Šādi projekti varētu būt ļoti daudzveidīgi, sākot ar atsevišķiem notikumiem, piemēram, valodas svētkiem skolās, pilsētās vai visā valstī (ja ir alus svētki, kāpēc nevar būt valodas svētki). Tie varētu būt arī ilgstoši pasākumi masu mēdijos, papildinot tos, kas jau uzsākti.

Deviņdesmitajos gados ievērojami ir mainījušies Latvijas iedzīvotāju kultūras patēriņš: 1995. un 1997. gadā veikto pētījumu salīdzinājums liecina, ka sevišķi straujas izmaiņas notikušas pirmajos piecos neatkarības gados, nākošajos ir notikusi zināma stabilizācija gan patēriņā, gan attieksmēs pret to. Ir mainījusies kultūras patēriņa struktūra: samazinājies pasākumu apmeklējums, kas prasa noteiktus izdevumus, pirmām kārtām, tie būtu teātru un koncertu apmeklējumi, bet palielinājies ir masu kultūras patēriņš, ko bez maksas sniedz televīzija - piemēram, televīzijas seriālu skatīšanās. Kā īpaša problēma jāuzsver, ka ir samazinājies to

¹ Baltijas Datu nams. *Ceļā uz pilsonisku sabiedrību. 1997/1998.*

kultūras produktu patēriņš (teātru, koncertu un citu pasākumu apmeklējumi), kas cilvēkam vienlaicīgi sniedz arī kontaktēšanās iespējas: satikt paziņas, draugus. Daudzos pētījumos tiek uzsvērta sociālā kapitāla² nozīme, ar ko tiek saprasti tie sociālie resursi, kas rodas, cilvēkiem paplašinot viņu kontaktu tīklus. Redzam, ka kultūras patēriņa paradumu maiņa mazina arī šo sociālo resursu veidošanos, jo arvien vairāk cilvēks patērē kultūru mājās, visbiežāk pie televizora ekrāna šaurā cilvēku lokā vai arī viens pats. Rietumos šo tendenci pastiprina masu mediju attīstība, to sniegto piedāvājumu nemitīga paplašināšanās. Latvijā šāda situācija sāka veidoties, pārejot uz tirgus ekonomiku (pakalpojumu cenu celšanās, bezdarba rašanās, zemās algas, pensijas).

1995. un 1997. gadā veikto pētījumu salīdzinājums liecina, ka šo divu gadu laikā kultūras iestāžu apmeklējumu biežums ir stabilizējies: tas nav ne ievērojami mazinājies (kā pirmo piecu neatkarības gadu laikā), ne arī pieaudzis. Taču zīmīgi, ka 1997. gadā, salīdzinot ar 1995. gadu mazinājies to cilvēku loks, kas minējuši, ka vēlētos biežāk apmeklēt teātrus, koncertus, un kas liecina, ka cilvēki samierinās ar to, ka ne katram iespējams apmeklēt kultūras iestādes. Kā galvenais iemesls tiek minēts naudas trūkums.

Iepriekš aplūkotā sakarība nav attiecināma uz grāmatu lasīšanu: gan 1995. gadā, gan divus gadus vēlāk aptuveni katrs trešais apgalvojis, ka vēlētos grāmatas lasīt vairāk.

Mākslas, kuru baudīšana prasa valodas zināšanas, visai strikti dalās divās auditorijās: latviešu un citu tautību piederīgo. Tas pirmām kārtām attiecas uz teātriem, grāmatu lasīšanu un drukātajiem masu medijiem. Tā trīs ceturtdaļas latviešu ne reizi savā dzīvē nav apmeklējis, piemēram, Rīgas Krievu drāmas teātri un otrādi, tikpat daudz nelatviešu nekad nav bijuši Nacionālā teātra skatītāju vidū, bet divas trešdaļas nelatviešu nav apmeklējuši ne reizi Dailes teātri. Tiesa, rīdzinieku latviešu vidū Rīgas krievu drāmas teātris ir vairāk populārs: no viņiem katrs otrais ir kaut reizi to ir apmeklējis, līdzīgi arī no krieviem rīdziniekiem gandrīz katrs otrais kaut reizi pabijis Dailes teātrī, bet Nacionālajā teātrī katrs trešais. Iespējams, ka vairāk izklaidējoša rakstura, muzikālās Dailes teātra izrādes ir vairāk piesaistījušas cittautiešu skatītājus. Varbūt tieši šāda veida izrādes, vairāk reklamētas krievu valodas masu saziņas līdzekļos, varētu ieinteresēt plašāku cittautiešu loku, tādējādi stimulējot viņu interesi par latviešu teātriem.

Neliela ir to nelatviešu daļa (mazāk kā katrs ceturtais), kas lasa grāmatas arī latviešu valodā. Tāpat tikai daži procenti nelatviešu lasa populārākos latviešu izdevumus: "Dienu",

² Roberts Putnams. Vientulības ekonomika. Kā atkal sadarboties? *Diena*. 1. augusts, 1998.
Robert D. Putnam. *Making Democracy Work*. Princeton University Press, 1992.
Richard Rose. *Social Capital: Definition, Measure, Implications*. Remarks at a World Bank Workshop on Social Capital, 16-17 April 1996.

“Lauku Avīzi”. No masu mēdijiem televīzija vislielākā mērā savās auditorijās spēj saistīt gan latviešus, gan citu

tautību piederīgos: populārākos raidījumus latviešu valodā nereti skatās arī krievi un citu minoritāšu piederīgie (sk. sadaļu par masu saziņas līdzekļiem). Latviešu valodas apguvi varētu arī sekmēt, izmantojot iedzīvotāju lielo interesi par seriāliem: līdzekļu ieguldīšana to “ierunāšanā” latviski varētu būt visai efektīgs līdzeklis latviešu valodas apguvei (tagad, kā zināms, daudzi seriāli tiek raidīti krieviski ar subtitriem latviski).

Balstoties uz pētījumu datiem, var spriest, ka izklaidējošā industrija, sākot ar elektroniskajiem masu saziņas līdzekļiem, vairāk spēj saistīt dažādu tautību piederīgo uzmanību, arī to cilvēku uzmanību, kam latviešu valodas zināšanas ir vājākas. Tāpēc izklaidējošā industrija būtu uzskatāma kā reāls līdzeklis šo zināšanu uzlabošanai.

Teātra izrādes apmeklēšana vai arī grāmatu lasīšana prasa dziļākas valodas zināšanas, tāpēc šais sfērās svarīgāki būtu tulkojumi krievu valodā, kas sniegtu plašākas iespējas iepazīties ar latviešu literatūru, sevišķi bērnu literatūru, kas ir gan literāri, gan mākslinieciski augstā līmenī. Tas sekmētu cittautiešu bērnu un jaunākās paaudzes iepazīšanos ar latviešu literārajiem, mākslinieciskajiem tēliem, tuvinātu viņus latviešu mentalitātei.

Viens no lielākajiem dezintegrējošajiem spēkiem Latvijā ir prese: latviešu un krievu preses atšķirīgās politiskās pozīcijas, atšķirīga notikumu un faktu interpretācija³, ko sevišķi pastiprina tas, ka latviski un krieviski lasošās auditorijas ļoti maz “pārklājas” (sk. nodaļu par masu saziņas līdzekļiem). Preses brīvība ir demokrātijas sasniegums, tāpēc jo aktuāla ir problēma Latvijā, kā demokrātiskā ceļā mazināt preses radīto negatīvo iespaidu uz masu uzskatiem, noskaņojumu.

Apstākļos, kad kultūras patēriņš lielā mērā pārorientējas no sabiedriskajām iestādēm (ne tikai no teātriem, koncertiem, bet arī no mākslas galeriju un citu muzeju izstāžu apmeklējumiem) uz dzīvokļiem, neveicinot sabiedrības attīstībai tik svarīgo sociālo resursu vairošanos, svarīgi ir sekmēt dažāda veida komunikatīvo saišu, dažādu kopību veidošanos. Pēc minēto pētījumu datiem redzams, ka laukos samērā populāras ir bibliotēkas. Iespējams, ka bibliotēku dažāda veida atbalsts no valsts puses, to veidošana kā vienu no sabiedriskās dzīves centriem var sekmēt lauku apdzīvoto vietu uzplaukumu. Šeit lietderīgi būtu organizēt sociālo eksperimentu, t.i., noteiktās apdzīvotās vietās sekmējot bibliotēkas attīstību un sekojot līdzi saimnieciskajām un sociāli politiskajām norisēm.

³ LU Komunikācijas un žurnālistikas katedra. “Ceļā uz pilsonisku sabiedrību”. Masu saziņas līdzekļu materiālu saturs analīze. 1998.g. aprīlis.

PĒTĪJUMA REZULTĀTI

1. KULTŪRAS MANTOJUMS

Latvieši nereti uzsver, ka viņiem ir liels un bagāts kultūras mantojums, parasti ar to domājot latvju dainas, pasakas un teikas, tautas tērpus, arī vēsturiskos un arhitektūras pieminekļus. Ir visai grūti definēt, kas īsti saprotams ar terminu “kultūras mantojums”. Taču neatkarīgi no tā, cik precīzi kurš spēj formulēt savu izpratni par kultūras mantojumu, svarīga ir cilvēku attieksme kopumā pret to, kas veido latviešu kultūras saknes, cilvēku attieksme pret kultūras mantojuma vienreizīgumu. Visai svarīgs ir jautājums, kā to apzinās latvieši un cittautieši, kas dzīvo Latvijā. Nav bijis pētījumu, kas būtu veikti tieši ar šādu mērķi, bet dažādos pētījumos laika gaitā atsevišķos jautājumos nedaudz skartas šīs problēmas. To izpētei tika aplūkoti sekojoši jautājumi:

- (1) dažādu folkloras festivālu, koncertu apmeklējums, dziesmu svētku koncertu apmeklējumi 1997.gadā, arī salīdzinot to ar 1995.gadu;
- (2) 1998.gada XXII Dziesmu svētku apmeklējumi, skatīšanās TV, klausīšanās radio.
- (3) cieņas pret nacionālo kultūru un tradīciju zināšanu ieaudzināšana bērnos, interese par kultūru un mākslu - cik svarīgi to ir ieaudzināt bērnos;
- (4) attieksme pret valodu, valodas zināšana kā cieņa pret nacionālo kultūru, kultūras mantojuma daļu.

Folkloras festivāli, dziesmu svētki

Vidēji katrs desmitais Latvijas iedzīvotājs pēdējā gada laikā (1997) ir apmeklējis kādu folkloras festivālu vai koncertu - to darījuši 13% latviešu un 8% krievu (skat. 1.8 tabulu nodaļas beigās). Salīdzinot šo situāciju ar to, kāda bija divus gadus agrāk - 1995.gadā, redzam, ka nedaudz samazinājies folkloras pasākumu apmeklētāju skaits, un tas noticis uz latviešu skatītāju rēķina (1995.gadā folkloras pasākumus apmeklējuši bija 16% aptaujāto latviešu). Neapšaubāmi, ka šie pasākumi ir vienreizēja iespēja cittautiešiem iepazīties un tuvināties ar latviešu nacionālo kultūru, taču kā liecina dati, šādi pasākumi saista nelielu cittautiešu daļu. Iespējams, ka kāds no folkloras pasākumiem (ne tikai koncerts, bet arī ielu gājiens utt.) varētu tikt speciāli veidots tā, lai tajā tiktu parādīta Latvijā dzīvojošo etnisko grupu folkloru bagātība, kas saistītu plašāku interesentu loku.

No 29.jūnija līdz 5. jūlijam Rīgā notika XXII Vispārējie latviešu Dziesmu un XII Deju svētki. 1998.gada augusta ikmēneša aptaujā Baltijas Datu nams iekļāva vairākus jautājumus, kas saistīti ar dziesmu svētku koncertu apmeklējumu: Vai Jūs apmeklējāt kādu no nesen notikušo Dziesmu un deju svētku koncertiem? Vai Jūs esat skatījis kādu no šo Dziesmu un deju svētku koncertiem televīzijā? Vai Jūs esat klausījies kādu no šo Dziesmu svētku koncertiem radio?

Kā redzams 1.1 tabulā nodaļas beigās, 87% aptaujāto latviešu un vairāk nekā 90% cittautiešu atbildējuši, ka dziesmu svētku koncertus nav apmeklējuši. Vienu koncertu apmeklējuši 9% latviešu un 4- 5% cittautiešu, bet vairākos koncertos bijuši gandrīz divas reizes mazāk aptaujāto - 5% latviešu un 2% cittautiešu.

Tajā pašā laikā ļoti daudzi aptaujātie ir vērojuši dziesmu svētku koncertus televīzijā un klausījušies radio. Tikai 17% aptaujāto latviešu nav sekojuši līdz dziesmu svētku koncertiem televīzijā, bet vairākus koncertus skatījušies pat vairāk nekā puse aptaujāto. Cittautieši koncertus skatījušies mazāk, tomēr 47% krievu tautības un 67% citu tautību aptaujātie ir skatījušies vismaz vienu koncertu televīzijā.

Mazāk populāra ir koncertu klausīšanās radio, bet arī to ir darījuši gandrīz katrs trešais latvietis un katrs piektais krievu tautības aptaujātais. Kopumā varam secināt, ka dziesmu svētku koncertu skatīšanās televīzijā vai klausīšanās radio ir bijusi populāra latviešu vidū, bet tos klausījušies arī daudzi cittautieši.

Nākošajās tabulās, kas atrodas nodaļas beigās, attēlots gan latviešu, gan cittautiešu koncertu apmeklētāju sadalījums pēc dzimuma un pēc ienākumiem, kā arī dzīvesvietas.

Kā redzams 1.2 tabulā visvairāk dziesmu svētku koncertu apmeklētāju bijis to latviešu vidū, kuru ienākumi uz vienu ģimenes locekli mēnesī ir vismaz 60 lati, tomēr daudzi arī ar zemākiem ienākumiem ir apmeklējuši vismaz vienu dziesmu svētku koncertu. Ienākumu līmeņa ietekme uz koncertu apmeklējumu vairāk izteikta citu tautību piederīgo vidū.

Nav ievērojamu atšķirību koncertu apmeklējumā starp sievietēm un vīriešiem. Salīdzinot koncertu apmeklētāju dzīvesvietas, redzam, ka 18% rīdnieku un 21% Latvijas mazpilsētas dzīvojošo latviešu ir apmeklējuši vismaz vienu dziesmu svētku koncertu. Salīdzinoši mazāk koncertus apmeklējuši lielāko Latvijas pilsētu un rajonu centru iedzīvotāji - ap 10%. Koncertu apmeklētāju latviešu vidū katrs otrais bija no laukiem vai mazpilsētas (skat. 1.3. tabulu (kolonnu procentus) nodaļas beigās), bet krievu apmeklētāju vidū - no Rīgas (skat.1.5.tabulu).

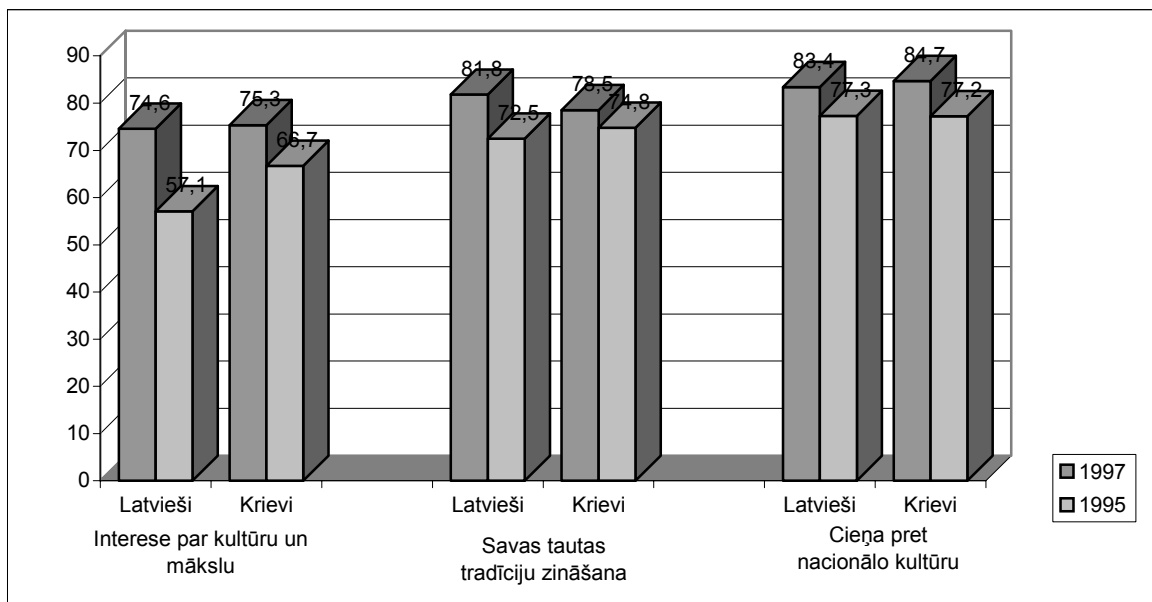
Nacionālās kultūras un tradīciju cieņā turēšana

Kultūras mantojumu no paaudzes paaudzē var nodot, tikai to saglabājot un izkopjot. Lai cilvēks justu cieņu pret savas tautas vai valsts, kurā viņš dzīvo, kultūras mantojumu, tā viņam jāieaudzina jau no bērnu dienām. BDN aptaujās gan 1997.gadā, gan arī divus gadus iepriekš - 1995.gadā - bija iekļauts sekojošs jautājums: *Cik svarīgi, Jūsuprāt, ir ieaudzināt bērnos šādas īpašības un intereses?* minot arī tādas īpašības kā cieņu pret nacionālo kultūru un savas tautas tradīciju zināšanu.

Jāuzsver, ka gan latviešu, gan cittautiešu vidū pēdējo gadu laikā ir audzis to skaits, kas uzskata, ka ieaudzināt bērnos cieņu pret nacionālo kultūru un tautas tradīcijām ir ļoti svarīgi. Par to liecina 1995.un 1997.gadu datu salīdzinājums. Ilustratīvi šīs izmaiņas attēlotas 1.1 grafikā.

1.1 grafiks. Interese un īpašību ieaudzināšana bērnos.

Cik svarīgi, Jūsuprāt, ir ieaudzināt bērnos šādas īpašības un intereses (atbildes "ļoti svarīgi")? % no visiem respondentiem

Baltijas Datu nams. 1995. - 1997.gads.

Ir audzis visu minēto īpašību novērtējums, tas sakāms gan par latviešiem, gan par krieviem. Ja, piemēram, 1995.gadā to, ka bērnos ieaudzināt cieņu pret nacionālo kultūru, ir svarīgi, uzskatīja 77% aptaujāto, tad divus gadus vēlāk - 1997.gadā tā uzskata 83% latviešu un 85% krievu.

Pēdējo gadu laikā tuvinājies latviešu un krievu vērtējums jautājumā, kas saistīts ar intereses par mākslu un kultūru ieaudzināšanu bērnos. Ja 1995.gadā to par ļoti svarīgu atzina 2/3 krievu un 1/2 latviešu, tad 1997.gadā par ļoti svarīgu to atzīst 3/4 aptaujāto, neatkarīgi no tautības.

Valoda

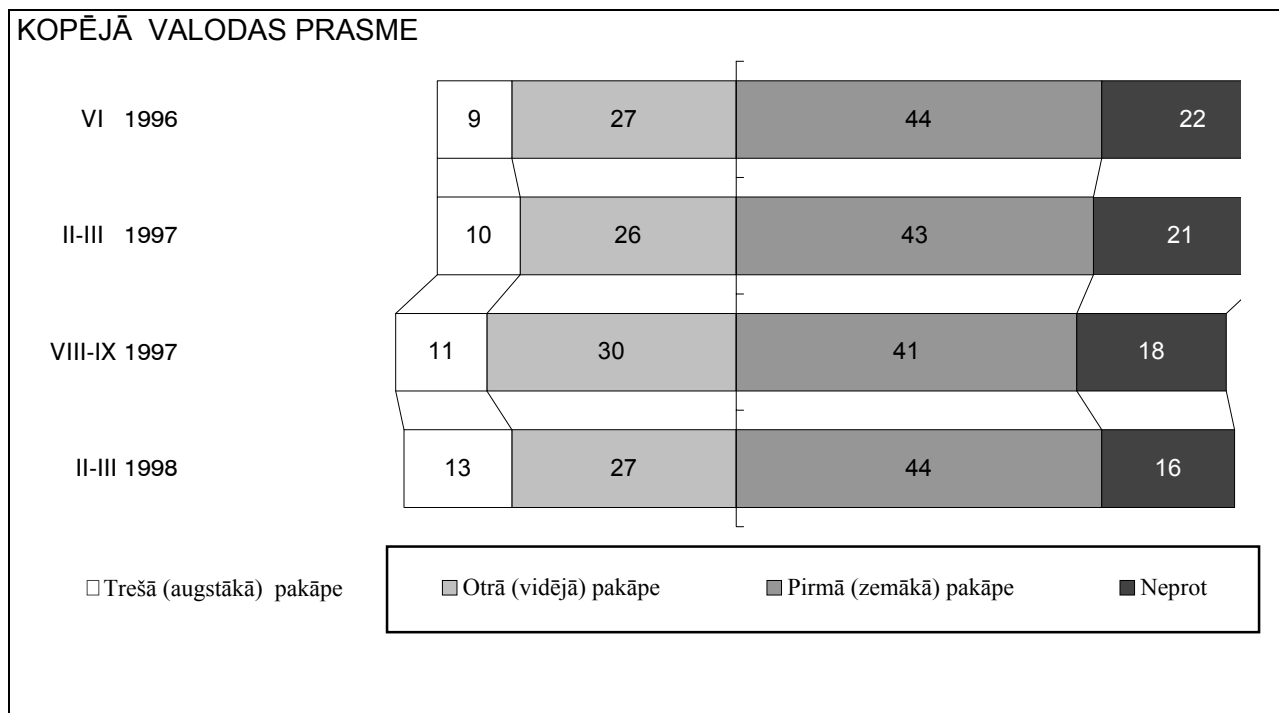
Daudz diskusiju pēdējā laikā noticis jautājumos par valsts valodas zināšanu, attieksmi pret tās apguvi. Latviešu valoda ir daļa no latviešu kultūras mantojuma, un tāpēc attieksme pret valodu, valodas zināšanu nepieciešamību lielā mērā atspoguļo arī attieksmi pret visu latviešu kultūras mantojumu kopumā.

BDN sadarbībā ar Latviešu valodas Valsts programmu veica pētījumu sēriju, kas saistīta ar valodas zināšanu un apguves problēmu izpēti. Analīzei izmantosim datus, kas iegūti laikā no 1996.gada līdz 1998.gadam (grafīkos tie apzīmēti sekojoši: VI 1996 - 1996.gada jūnija aptaujā iegūtie dati, II-III 1997 - 1997.gada februāra- marta aptaujā iegūtie dati; VIII-IX 1997- augusta-septembra aptaujā iegūtie dati; II-III 1998 - 1998.gada februāra- marta aptaujā iegūtie dati).

Pirmām kārtām svarīgi ir noskaidrot, cik liela daļa Latvijas iedzīvotāju zin latviešu valodu.

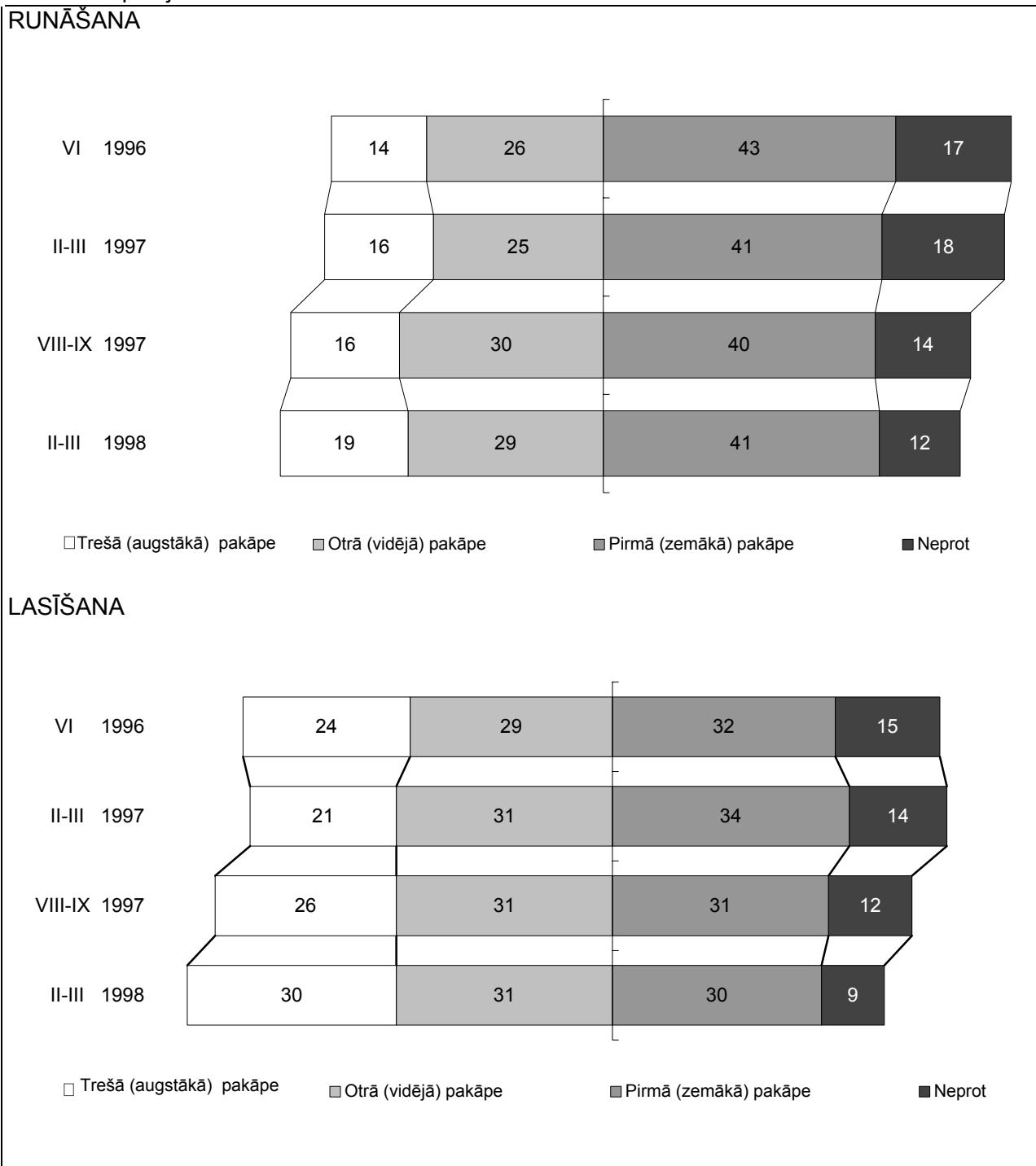
Atbildot uz jautājumu *Kā Jūs novērtētu savas latviešu un krievu valodas zināšanas - prasmi sarunāties, lasīt un rakstīt? Kuri no šajās kartītēs minētajiem variantiem, Jūsaprāt, atbilst Jūsu zināšanu līmenim? ((1) runāju/ saprotu/ rakstu brīvi, bez problēmām; (2) runāju/ saprotu/ rakstu ar nelielām grūtībām par jebkuru jautājumu; (3) runāju/ saprotu/ rakstu nedaudz, tikai par vienkāršiem jautājumiem; (4) runāt/ saprast/ rakstīt latviski nevaru (gandrīz) nemaz)*, tikai 13% aptaujāto, kuru dzimtā valoda nav latviešu, varēja atbildēt, ka spēj latviski brīvi gan saprast, gan runāt, gan rakstīt, tajā pašā laikā katrs otrais no aptaujātajiem atzinis, ka latviski vai nu saprot ar grūtībām vienkāršus tekstus, vai nesaprot nemaz. Tomēr, salīdzinot datus, kas iegūti kopš 1996. gada, vērojamas pozitīvas izmaiņas - katrā nākošajā aptaujā atklājas arvien vairāk tādu, kas latviešu valodu pārvalda labi, bet mazāk tādu, kas latviski nesaprot. Kā redzam 1.2 grafikā, piemēram, 1996.gadā tādu, kas latviski runāja, rakstīja un saprata bez problēmām, bija 9%, bet 1998.gadā tādu jau ir 13% aptaujāto (ik pa pusgadam šādu cittautiešu skaits pieaug par 1-2%). Tajā pašā laikā samazinās to skaits, kas latviski nesaprot vispār - 1996.gadā tādu bija 22%, 1998. gadā - 16%.

1.2 grafiks. Latviešu valodas zināšanas (% no respondentiem, kuru dzimtā valoda nav latviešu)

Baltijas datu nams. 1996. - 1998.gads

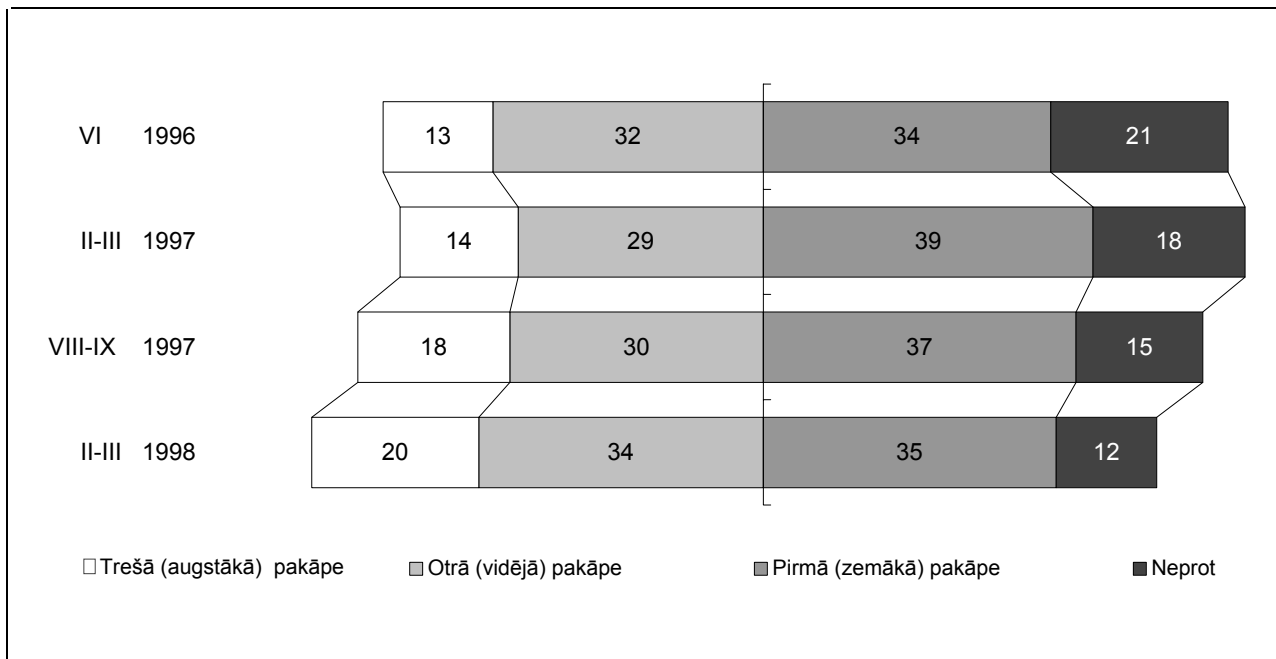
1.2 grafiks. Latviešu valodas zināšanas (% no respondentiem, kuru dzimtā valoda nav latviešu)
Turpinājums.

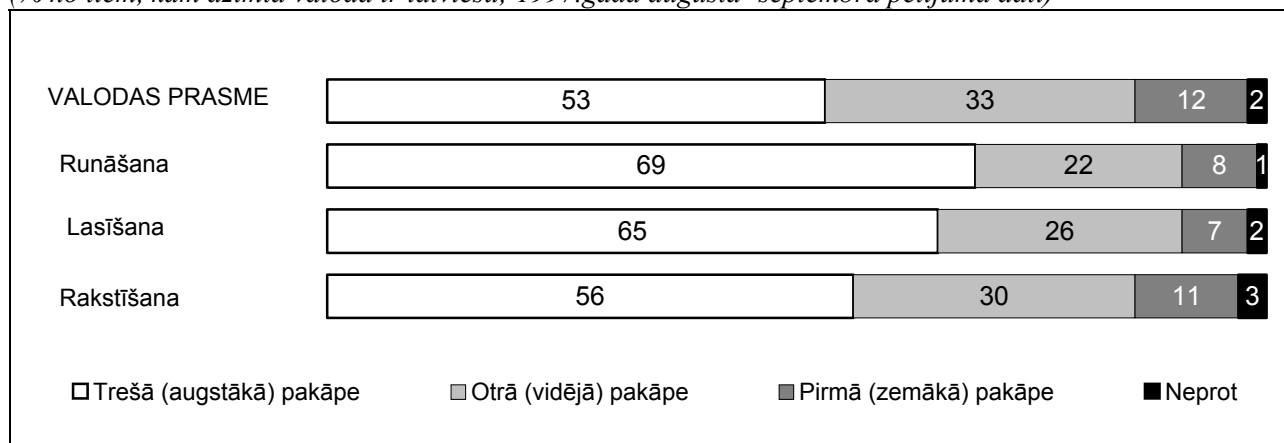
Baltijas datu nams. 1996 - 1998.gads

1.2 grafiks. Latviešu valodas zināšanas (% no respondentiem, kuru dzimtā valoda nav latviešu)

Turpinājums.

RAKSTĪŠANA*Baltijas datu nams. 1996 - 1998.gads*

Salīdzinājumam interesanti ir aplūkot nākošo - 1.3 grafiku, kas attēlo krievu valodas zināšanas to vidū, kuru dzimtā valoda nav krievu. Te mēs redzam krasi pretēju situāciju - tikai 2-3% aptaujāto atzinuši, ka krieviski nesaprot vispār, bet aptuveni $\frac{1}{10}$ zina krievu valodu slikti (lielāks ir to skaits, kam ir problēmas ar rakstīšanu krieviski). Tomēr vismaz puse aptaujāto atzīst, ka krieviski zina ļoti labi. Brīvi runā un lasa krieviski $\frac{2}{3}$ aptaujāto.

1.3 grafiks. Krievu valodas zināšanas.*(% no tiem, kam dzimtā valoda ir latviešu; 1997.gada augusta- septembra pētījuma dati)**Baltijas Datu nams. 1997.*

Tomēr attiecībā uz valodu kā kultūras mantojuma daļu svarīgi ir ne tikai noskaidrot, cik lielā mērā iedzīvotāji ir to apguvuši, bet arī iedzīvotāju attieksmi pret to - vai viņi atzīst tās nozīmību Latvijā, vai uzskata, ka tā būtu jāapgūst.

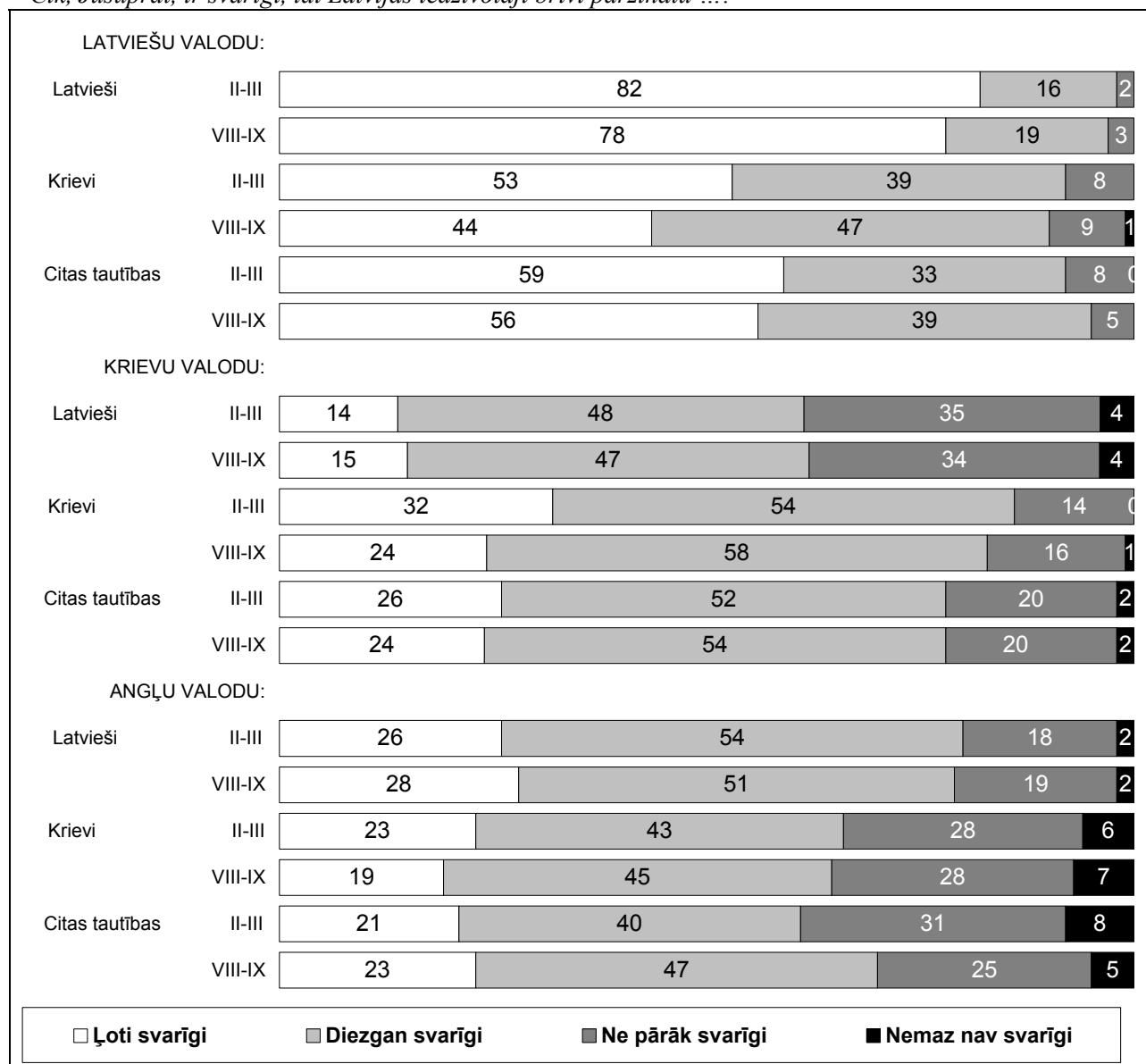
1997.gada pētījumu anketās bija iekļauts jautājums: *Cik, Jūsaprāt, ir svarīgi, lai Latvijas iedzīvotāji brīvi pārzinātu dažādas valodas?* Atbildēs par latviešu valodu gandrīz visi atbildējušie latvieši bija uzsvēruši latviešu valodas zināšanu nozīmīgumu, kamēr krievu tautības respondentu vidū gandrīz katrs desmitais uzskatīja, ka latviešu valodas zināšanas Latvijā iedzīvotājam nav visai svarīgas.

Atšķirīgi ir latviešu un cittautiešu viedokļi par krievu valodu: 15% latviešu uzskata, ka krievu valodu Latvijā iedzīvotājam zināt ir *ļoti svarīgi*, bet gandrīz puse aptaujāto uzskata, ka tas ir *diezgan svarīgi* (neatšķiras arī 1997.gada pavasara un rudens pētījumu dati). No krieviem, savukārt, 1997.gada pavasarī katrs trešais aptaujātais uzskatīja, ka krievu valodas zināšanas Latvijā iedzīvotājam ir *ļoti svarīgas*, bet 1997.gada rudenī šādu viedokli pauda ¼ daļa aptaujāto. Kopumā cittautiešu vidū, salīdzinot ar latviešiem, mazāk ir tādu, kas uzskata, ka krievu valodas zināšanas Latvijā iedzīvotājiem ir mazsvarīgas - par vairāk vai mazāk svarīgām tās atzīst ap 80% aptaujāto.

Atšķirīgs ir angļu valodas zināšanu svarīguma novērtējums. Ja krievu valodu par *ļoti svarīgu* atzina tikai 15% latviešu, tad angļu valodas svarīgumu un nozīmi Latvijā iedzīvotājam atzīst 28% aptaujāto latviešu, un vēl katrs otrais uzskata, ka tā ir *diezgan svarīga*; tātad vairāk vai mazāk svarīga tā liekas 80% latviešu. Zemāk angļu valodas svarīgums ir novērtēts cittautiešu vidū. Tikai katrs piektais uzskata, ka to zināt ir *ļoti svarīgi* (par krievu valodu to teica 24%) un mazliet mazāk ir arī tādu, kas domā, ka tā ir *diezgan svarīga* - kopā ap 2/3 aptaujāto to novērtē par vairāk vai mazāk svarīgu. Kopumā latvieši nedaudz vairāk uzsver angļu valodas zināšanu nozīmīgumu, bet cittautieši - krievu. To, ka Latvijā iedzīvotājam ir svarīgi zināt latviešu valodu, noliedz tikai retais latvietis un neliels skaits cittautiešu.

1.4 grafiks. Valodu zināšanu nozīme.

“Cik, Jūsaprāt, ir svarīgi, lai Latvijas iedzīvotāji brīvi pārzinātu ...?”

Baltijas Datu nams. 1997.

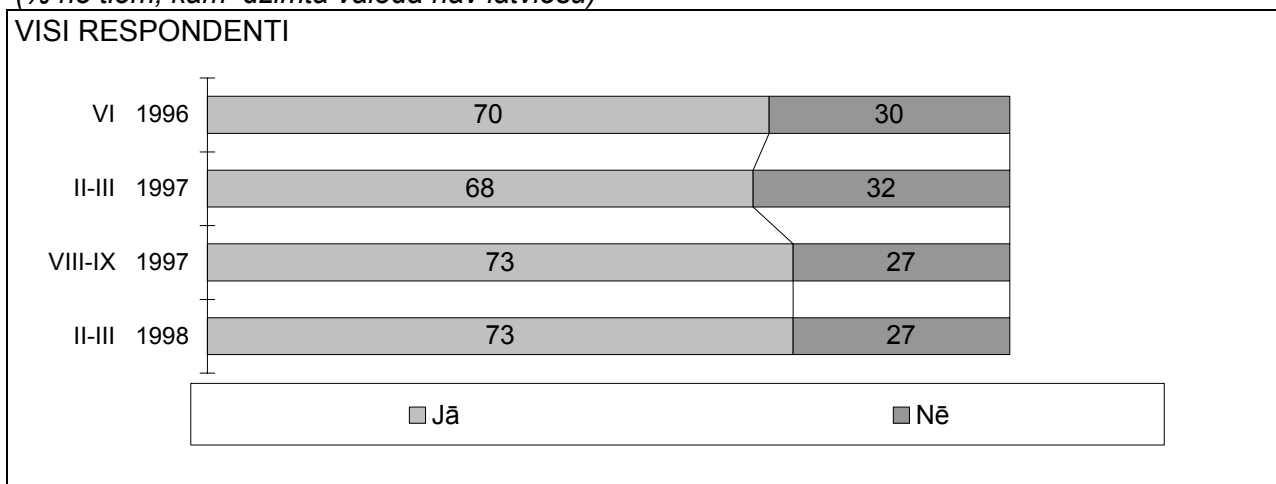
Lai arī lielākā daļa aptaujāto, to skaitā arī tie, kam dzimtā valoda nav latviešu, atzīst, ka Latvijas iedzīvotājam ir svarīgi zināt latviešu valodu (1.4 grafiks), ne visi vēlas latviešu valodu apgūt vai zināšanas pilnveidot. Aptaujātajiem, kuru dzimtā valoda nav latviešu, tika jautāts: *Vai Jūs vēlētos uzlabot savas latviešu valodas zināšanas?* Atbildes apkopotas 1.5 grafikā, un redzams, ka gandrīz $\frac{3}{4}$ aptaujāto, kuru dzimtā valoda nav latviešu, vēlas uzlabot savas valodas zināšanas. Visvairāk papildināt zināšanas latviešu valodā vēlas tie, kam latviešu valodas zināšanas ir zemākajā vai vidējā līmenī. Savukārt, starp tiem, kas latviešu valodu praktiski nezin, visvairāk

ir to, kas nevēlas uzlabot savas zināšanas - χ^2_3 , taču salīdzinot ar 1996.gadu redzam, ka to skaits mazinās.

1.5 grafiks. Latviešu valodas zināšanu uzlabošana.

“Vai Jūs vēlētos uzlabot savas latviešu valodas zināšanas?”

(% no tiem, kam dzimtā valoda nav latviešu)

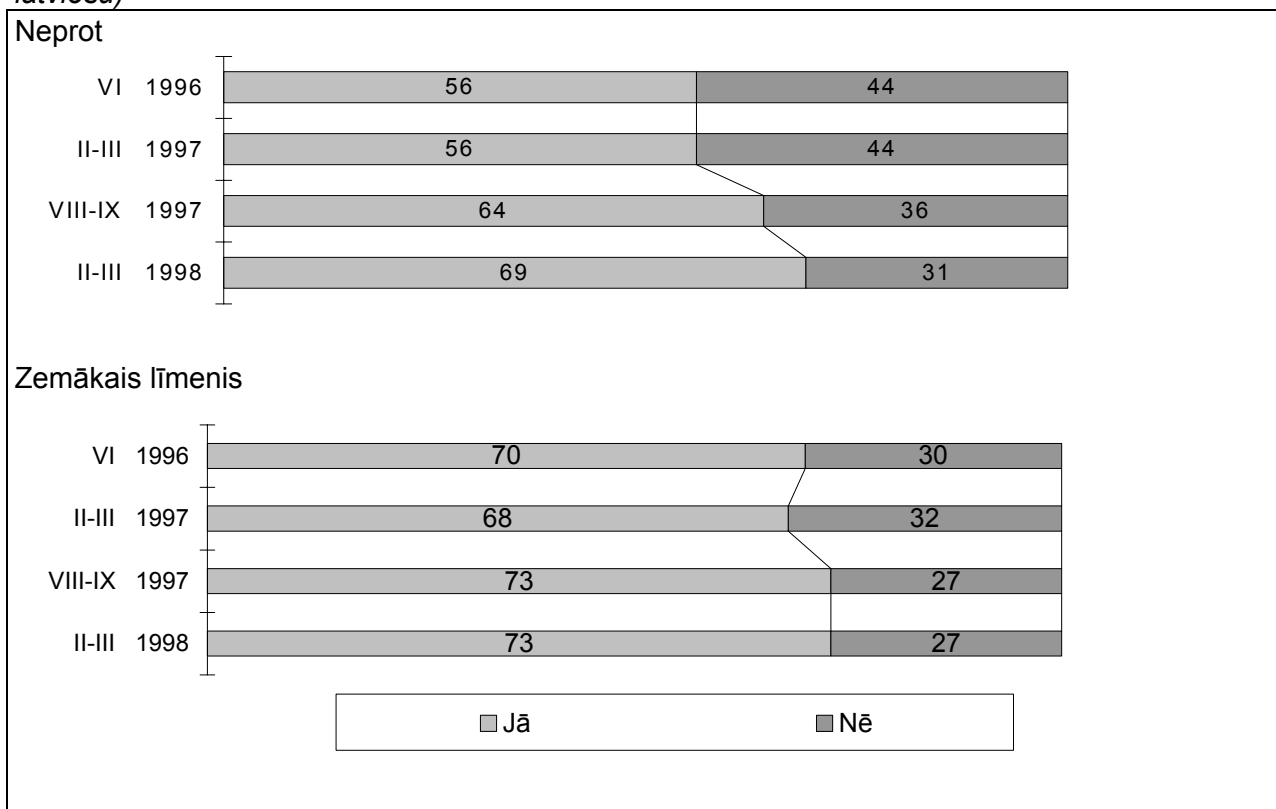

Baltijas Datu nams. 1996,1997,1998.

1.6 grafiks. Latviešu valodas zināšanu uzlabošana.

“Vai Jūs vēlētos uzlabot savas latviešu valodas zināšanas?”

(Atbilžu sadalījums pēc latviešu valodas zināšanu līmeņa; % no tiem, kam dzimtā valoda nav latviešu)

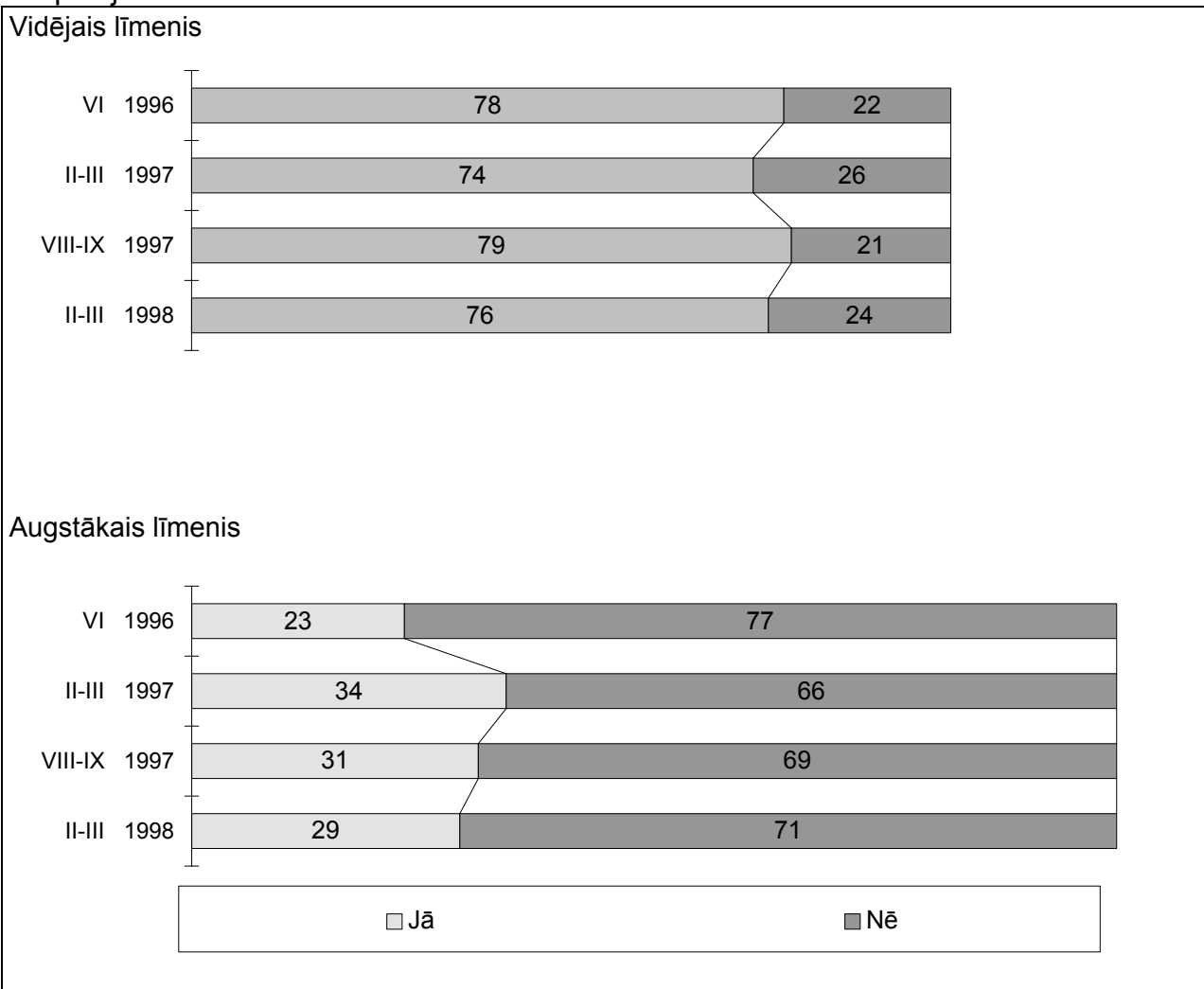
Baltijas Datu nams. 1996,1997,1998.

1.6 grafiks. Latviešu valodas zināšanu uzlabošana.

“Vai Jūs vēlētos uzlabot savas latviešu valodas zināšanas?”

(Atbilžu sadalījums pēc latviešu valodas zināšanu līmeņa; % no tiem, kam dzimtā valoda nav latviešu)

Turpinājums.

Baltijas Datu nams. 1996,1997,1998.

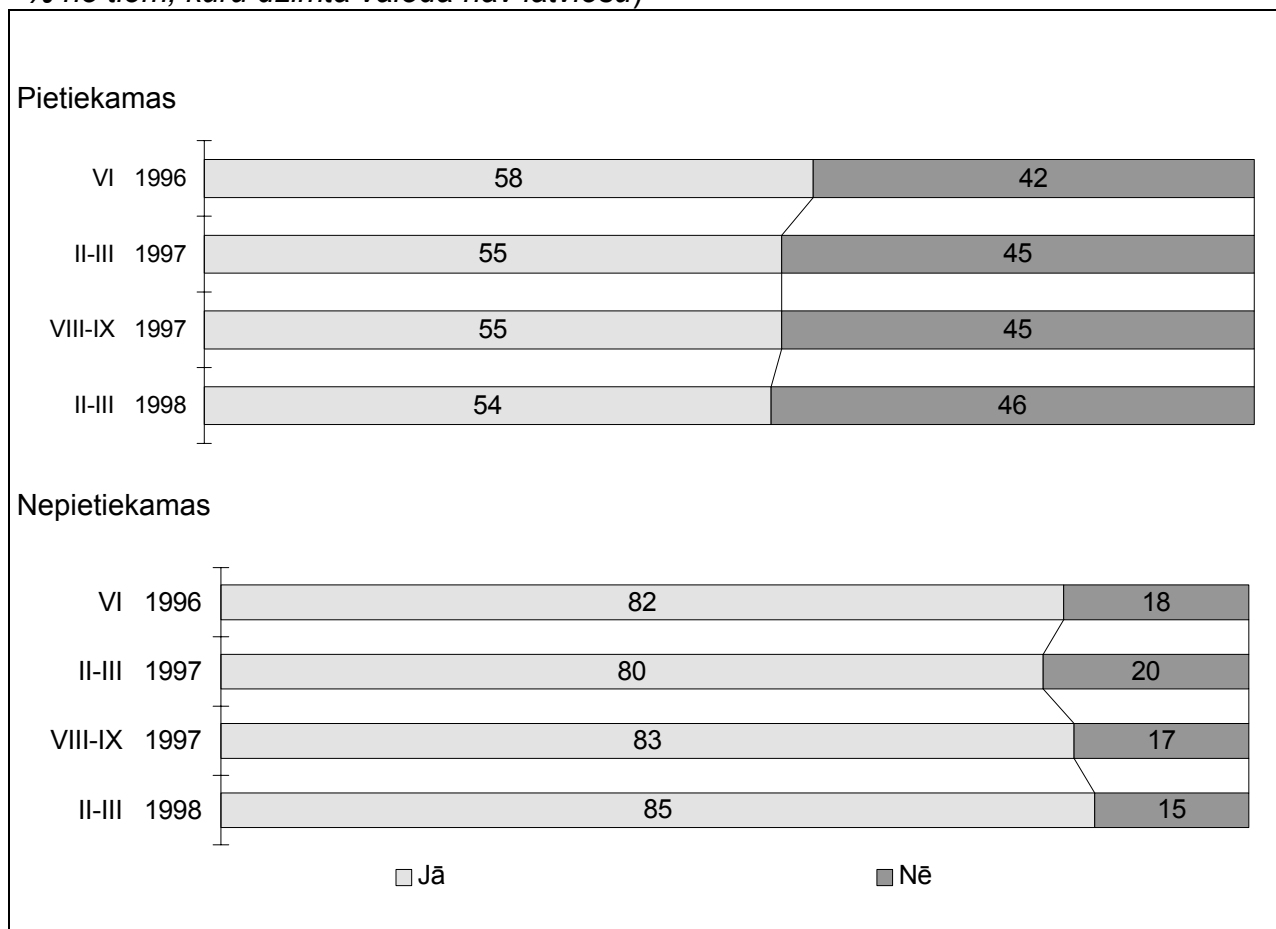
Aptaujas dalībniekiem tika arī lūgts novērtēt, vai viņu latviešu valodas zināšanas ir pietiekamas, lai kārtotu ikdienas darījumus un pildītu darba pienākumus. Gandrīz puse no 1998.gadā aptaujātajiem - 43%- savas zināšanas atzina par pietiekamām, tomēr vēlēšanos uzlabot savas latviešu valodas zināšanas pauda ne tikai tie, kuri tās vērtēja kā nepietiekamas, bet arī vairāk kā puse respondentu, kuri uzskatīja, ka viņu zināšanas ir pietiekamas, lai kārtotu ikdienas darījumus un pildītu darba pienākumus.

1.7 grafiks. Latviešu valodu zināšanu uzlabošana.

“Vai Jūs vēlētos uzlabot savas latviešu valodas zināšanas?”

(atbilžu sadalījums pēc latviešu valodas zināšanu pašnovērtējuma;

% no tiem, kuru dzimtā valoda nav latviešu)

Baltijas Datu nams. 1996, 1997, 1998.

TABULAS

1.1 tabula. Dziesmu svētku koncertu apmeklējums un klausīšanās.

A. Vai Jūs apmeklējāt kādu no nesen notikušo Dziesmu un deju svētku koncertiem?

B. Vai Jūs esat skatījies kādu no šo Dziesmu un deju svētku koncertiem televīzijā?

C. Vai Jūs esat klausījies kādu no šo Dziesmu svētku koncertiem radio?

AUGUSTS 1998		Tautība		
		Latvieši	Krievi	Citi
A	Neapmeklēja	86,3	94,7	91,8
	Apmeklēja vienu koncertu	8,7	3,6	5,7
	Apmeklēja vairākus koncertus	4,9	1,7	1,6
B	Nav skatījies	17,0	53,1	32,0
	Ir skatījies vienu koncertu	26,9	22,4	28,7
	Ir skatījies vairākus koncertus	56,0	24,4	38,5
C	Nav klausījies	66,7	81,2	68,9
	Ir klausījies vienu koncertu	10,2	11,9	9,0
	Ir klausījies vairākus koncertus	22,5	6,9	21,3

1.2 tabula. Dziesmu svētku koncertu apmeklējums.

Vai Jūs apmeklējāt kādu no nesen notikušo Dziesmu un deju svētku koncertiem?
sadalījums pēc ienākumiem, dzimuma un dzīvesvietas - Rindu %

Latvieši				
AUGUSTS 1998		Neapmeklēja	Apmeklēja vienu koncertu	Apmeklēja vairākus koncertus
Ienākumi uz vienu ģimenes locekli mēnesī	līdz 10 LVL	90,9	3,0	6,1
	11 - 20 LVL	97,9		
	21 - 30 LVL	85,4	12,5	2,1
	31 - 40 LVL	83,6	10,9	5,5
	41 - 50 LVL	85,8	8,8	5,3
	51 - 60 LVL	92,2	3,9	3,9
	61 - 70 LVL	84,2	10,5	5,3
	71 - 80 LVL	73,7	10,5	15,8
	81 - 90 LVL	80,0	15,0	5,0
	91 - 100 LVL	75,8	18,2	6,1
	101 - 120 LVL	100,0		
	121 - 150 LVL	81,8	9,1	9,1
	151 - 200 LVL	71,4	28,6	
	201 - 250 LVL		33,3	66,7
	251 - 300 LVL	100,0		
	301 - 400 LVL	100,0		
401 LVL un vairāk	100,0			
Dzimums	Vīrieši	87,2	8,0	4,5
	Sievietes	85,4	9,4	5,2
Dzīvesvieta	Rīga	82,5	13,3	4,2
	Daugavpils, Liepāja, Jelgava, Ventspils, Jūrmala, Rēzekne	89,7	8,6	1,7
	Rajona centrs	90,4	5,5	4,1
	Cita pilsēta	79,3	12,1	8,6
	Ciems, lauki	88,2	6,1	5,3

1.3 tabula. Dziesmu svētku koncertu apmeklējums.

Vai Jūs apmeklējāt kādu no nesen notikušo Dziesmu un deju svētku koncertiem?
 sadalījums pēc ienākumiem, dzimuma un dzīvesvietas - Kolonnu %

Latvieši				
AUGUSTS 1998		Neapmeklēja	Apmeklēja vienu koncertu	Apmeklēja vairākus koncertus
Ienākumi uz vienu ģimenes locekli mēnesī	līdz 10 LVL	6,0	2,0	7,1
	11 - 20 LVL	9,4		
	21 - 30 LVL	8,2	12,0	3,6
	31 - 40 LVL	9,2	12,0	10,7
	41 - 50 LVL	19,5	20,0	21,4
	51 - 60 LVL	14,3	6,0	10,7
	61 - 70 LVL	6,4	8,0	7,1
	71 - 80 LVL	2,8	4,0	10,7
	81 - 90 LVL	3,2	6,0	3,6
	91 - 100 LVL	5,0	12,0	7,1
	101 - 120 LVL	2,0		
	121 - 150 LVL	1,8	2,0	3,6
	151 - 200 LVL	1,0	4,0	
	201 - 250 LVL		2,0	7,1
	251 - 300 LVL	,2		
	301 - 400 LVL	,2		
	401 LVL un vairāk	,2		
Dzimums	Vīrieši	50,6	46,0	46,4
	Sievietes	49,4	54,0	53,6
Dzīvesvieta	Rīga	23,7	38,0	21,4
	Daugavpils, Liepāja, Jelgava, Ventspils, Jūrmala, Rēzekne	10,4	10,0	3,6
	Rajona centrs	13,3	8,0	10,7
	Cita pilsēta	9,2	14,0	17,9
	Ciems, lauki	43,4	30,0	46,4

1.4 tabula. Dziesmu svētku koncertu apmeklējums.

*Vai Jūs apmeklējāt kādu no nesen notikušo Dziesmu un deju svētku koncertiem?
sadalījums pēc ienākumiem, dzimuma un dzīvesvietas - Rindu %*

		Krievi		
AUGUSTS 1998		Neapmeklēja	Apmeklēja vienu koncertu	Apmeklēja vairākus koncertus
Ienākumi uz vienu ģimenes locekli mēnesī	līdz 10 LVL	100,0		
	11 - 20 LVL	96,0		4,0
	21 - 30 LVL	100,0		
	31 - 40 LVL	97,3	2,7	
	41 - 50 LVL	90,9	7,3	1,8
	51 - 60 LVL	94,6	5,4	
	61 - 70 LVL	92,9	7,1	
	71 - 80 LVL	91,7		8,3
	81 - 90 LVL	80,0		20,0
	91 - 100 LVL	100,0		
	101 - 120 LVL	100,0		
	121 - 150 LVL	100,0		
	151 - 200 LVL	50,0	50,0	
	201 - 250 LVL			
	251 - 300 LVL	75,0		25,0
301 - 400 LVL				
401 LVL un vairāk				
Dzimums	Vīrieši	95,9	4,1	
	Sievietes	93,9	3,3	2,8
Dzīvesvieta	Rīga	93,2	5,4	1,4
	Daugavpils, Liepāja, Jelgava, Ventspils, Jūrmala, Rēzekne	96,2	1,3	2,5
	Rajona centrs	100,0		
	Cita pilsēta	93,8	6,3	
	Ciems, lauki	95,3	2,3	2,3

1.5 tabula. Dziesmu svētku koncertu apmeklējums.

*Vai Jūs apmeklējāt kādu no nesen notikušo Dziesmu un deju svētku koncertiem?
sadalījums pēc ienākumiem, dzimuma un dzīvesvietas - Kolonnu %*

		Krievi		
AUGUSTS 1998		Neapmeklēja	Apmeklēja vienu koncertu	Apmeklēja vairākus koncertus
Ienākumi uz vienu ģimenes locekli mēnesī	līdz 10 LVL	2,1		
	11 - 20 LVL	8,4		20,0
	21 - 30 LVL	9,4		
	31 - 40 LVL	12,5	9,1	
	41 - 50 LVL	17,4	36,4	20,0
	51 - 60 LVL	18,5	27,3	
	61 - 70 LVL	4,5	9,1	
	71 - 80 LVL	3,8		20,0
	81 - 90 LVL	1,4		20,0
	91 - 100 LVL	5,2		
	101 - 120 LVL	3,5		
	121 - 150 LVL	1,4		
	151 - 200 LVL	,3	9,1	
	201 - 250 LVL			
	251 - 300 LVL	1,0		20,0
	301 - 400 LVL			
401 LVL un vairāk				
Dzimums	Vīrieši	41,1	45,5	
	Sievietes	58,9	54,5	100,0
Dzīvesvieta	Rīga	47,7	72,7	40,0
	Daugavpils, Liepāja, Jelgava, Ventspils, Jūrmala, Rēzekne	26,5	9,1	40,0
	Rajona centrs	6,3		
	Cita pilsēta	5,2	9,1	
	Ciems, lauki	14,3	9,1	20,0

1.6 tabula. Dziesmu svētku koncertu apmeklējums.

*Vai Jūs apmeklējāt kādu no nesen notikušo Dziesmu un deju svētku koncertiem?
sadalījums pēc ienākumiem, dzimuma un dzīvesvietas - Rindu %*

		Cita tautība		
AUGUSTS 1998		Neapmeklēja	Apmeklēja vienu koncertu	Apmeklēja vairākus koncertus
Ienākumi uz vienu ģimenes locekli mēnesī	līdz 10 LVL	100,0		
	11 - 20 LVL	87,5	12,5	
	21 - 30 LVL	100,0		
	31 - 40 LVL	93,8	6,3	
	41 - 50 LVL	93,3	6,7	
	51 - 60 LVL	85,0	10,0	5,0
	61 - 70 LVL	100,0		
	71 - 80 LVL	100,0		
	81 - 90 LVL			100,0
	91 - 100 LVL	100,0		
	101 - 120 LVL	75,0	25,0	
	121 - 150 LVL			
	151 - 200 LVL	100,0		
	201 - 250 LVL			
	251 - 300 LVL	100,0		
	301 - 400 LVL			
401 LVL un vairāk				
Dzimums	Vīrieši	92,4	3,0	3,0
	Sievietes	91,1	8,9	
Dzīvesvieta	Rīga	88,1	7,1	2,4
	Daugavpils, Liepāja, Jelgava, Ventspils, Jūrmala, Rēzekne	90,9	9,1	
	Rajona centrs	87,5	12,5	
	Cita pilsēta	93,8		6,3
	Ciems, lauki	100,0		

1.7 tabula. Dziesmu svētku koncertu apmeklējums.

*Vai Jūs apmeklējāt kādu no nesen notikušo Dziesmu un deju svētku koncertiem?
sadalījums pēc ienākumiem, dzimuma un dzīvesvietas - Kolonnu %*

		Cita tautība		
AUGUSTS 1998		Neapmeklēja	Apmeklēja vienu koncertu	Apmeklēja vairākus koncertus
Ienākumi uz vienu ģimenes locekli mēnesī	līdz 10 LVL	4,5		
	11 - 20 LVL	6,3	14,3	
	21 - 30 LVL	15,2		
	31 - 40 LVL	13,4	14,3	
	41 - 50 LVL	25,0	28,6	
	51 - 60 LVL	15,2	28,6	50,0
	61 - 70 LVL	5,4		
	71 - 80 LVL	3,6		
	81 - 90 LVL			50,0
	91 - 100 LVL	,9		
	101 - 120 LVL	2,7	14,3	
	121 - 150 LVL			
	151 - 200 LVL	2,7		
	201 - 250 LVL			
	251 - 300 LVL	,9		
	301 - 400 LVL			
401 LVL un vairāk				
Dzimums	Vīrieši	54,5	28,6	100,0
	Sievietes	45,5	71,4	
Dzīvesvieta	Rīga	33,0	42,9	50,0
	Daugavpils, Liepāja, Jelgava, Ventspils, Jūrmala, Rēzekne	26,8	42,9	
	Rajona centrs	6,3	14,3	
	Cita pilsēta	13,4		50,0
	Ciems, lauki	20,5		

1.8 tabula. Kultūras un atpūtas vietu apmeklējums.

*Sakiet, vai esat kādreiz apmeklējis kādu no šajā sarakstā minētajām kultūras un atpūtas vietām?
Vai Jūs tās apmeklējāt pēdējā gada laikā, kaut kad agrāk vai nekad neesat apmeklējis?*

MARTS 1997		TAUTĪBA			Total %
		Latvieši Col %	Krievi Col %	Cita Col %	
Folkloras koncertu, festivālu, dziesmu svētkus	Nav atbildējuši	5.4	4.5	8.1	5.4
	Ir apmeklējis pēdējā gada laikā	12.6	8.0	5.4	10.5
	Agrāk	61.3	53.5	54.1	58.2
	Nekad nav apmeklējis	20.7	34.0	32.4	25.9

1.9 tabula. Kultūras un atpūtas vietu apmeklējums.

Sakiet, vai esat kādreiz apmeklējis kādu no šajā sarakstā minētajām kultūras un atpūtas vietām? Vai Jūs tās apmeklējāt pēdējā gada laikā, kaut kad agrāk vai nekad neesat apmeklējis?

MAIJS 1995		tautība			Total %
		Latvieši Col%	Krievi Col%	Cita Col%	
Folkloras koncertu, festivālu, dziesmu svētkus	Ir apmeklējis pēdējā gada laikā	15.5	8.7	6.8	12.2
	Agrāk	64.6	53.1	61.8	60.5
	Nekad nav apmeklējis	19.9	38.1	31.4	27.3

1.10 tabula. Interese un īpašību ieaudzināšana bērnos.

Cik svarīgi, Jūsprāt, ir ieaudzināt bērnos šādas īpašības un intereses?

MARTS 1997		TAUTĪBA			Total %
		Latvieši Col %	Krievi Col %	Cita tautība Col %	
Cieņa pret nacionālo kultūru	Ļoti svarīgi	83,4	84,7	81,1	83,5
	Ne sevišķi svarīgi	15,1	10,4	16,2	13,9
	Nav svarīgi	,5	1,7	,9	,9
	Grūti pateikt	1	3,1	1,8	1,7
Savas tautas tradīciju zināšana	Ļoti svarīgi	81,8	78,5	75,7	80,2
	Ne sevišķi svarīgi	16,6	17,4	20,7	17,3
	Nav svarīgi	,5	1,4	,9	,5
	Grūti pateikt	1,5	2,8	2,7	2
Interese par kultūru un mākslu	Ļoti svarīgi	74,6	75,3	75,7	74,9
	Ne sevišķi svarīgi	21,7	20,5	22,5	21,4
	Nav svarīgi	,8	1,0	,8	,8
	Grūti pateikt	2,8	3,1	1,8	2,8

1.11 tabula. Interese un īpašību ieaudzināšana bērnos.

Cik svarīgi, Jūsprāt, ir ieaudzināt bērnos šādas īpašības un intereses?

MAIJS 1995		TAUTĪBA			Total %
		Latvieši Col%	Krievi Col%	Cita tautība Col%	
Cieņa pret nacionālo kultūru	Ļoti svarīgi	77,3	77,2	82,9	77,9
	Ne sevišķi svarīgi	15,3	17,1	11,4	15,4
	Nav svarīgi	,7	1,1	,9	,8
	Grūti pateikt	6,8	4,7	4,9	6,5
Savas tautas tradīciju zināšana	Ļoti svarīgi	72,5	74,8	77,9	73,9
	Ne sevišķi svarīgi	19,6	19,8	14,0	19,0
	Nav svarīgi	,7	,6	4,0	1,1
	Grūti pateikt	7,2	4,8	4,1	6
Interese par kultūru un mākslu	Ļoti svarīgi	57,1	66,7	60,0	60,6
	Ne sevišķi svarīgi	32,0	26,2	29,8	29,8
	Nav svarīgi	2,5	3,4	3,5	2,9
	Grūti pateikt	8,4	3,7	6,6	6,7

2. TRADICIONĀLĀ KULTŪRA

Ar tradicionālo kultūru parasti saprot ikdienas dzīvē radīto kultūru, ko mēdz saukt arī par sadzīves kultūru, uzvedības paradumiem. Tā ir kultūra, ko indivīds apgūst caur tradīcijām socializēšanās procesā.

Lielākā daļa tradicionālo vērtību tiek pieņemtas jau bērnībā, tāpēc svarīga ir to ieaudzināšana jaunākajās paaudzēs. *Cik svarīgi, Jūsuprāt, ir ieaudzināt bērnos šādas īpašības un intereses?* - šāds jautājums tika uzdots aptaujas dalībniekiem, lai noskaidrotu, kādas tradicionālās kultūras vērtības tie vērtē augstāk - kā svarīgākās, kas bērniem noteikti būtu jāieaudzina.

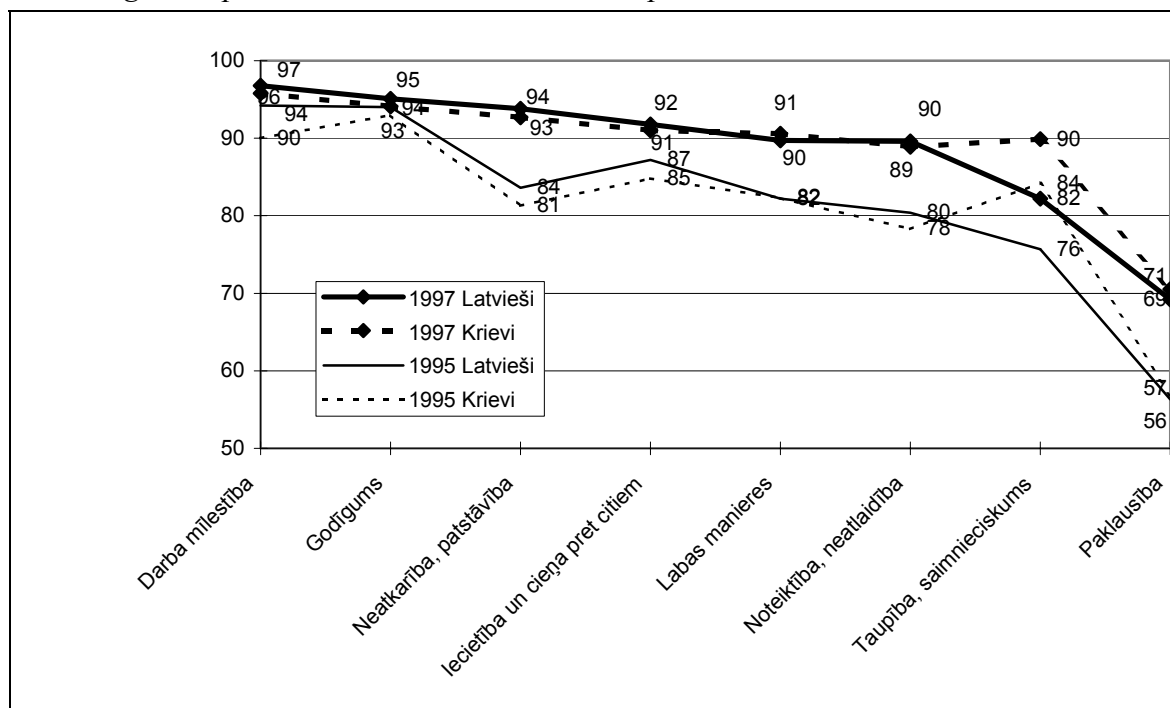
Šāds jautājums tika iekļauts gan 1997.gada marta, gan arī 1995.gada maija aptaujās. Tāpēc iespējams salīdzināt iedzīvotāju uzskatu maiņu šai laikā.

Katrai tautai laika gaitā izveidojas sava, mazliet atšķirīga tradicionālo vērtību sistēma. Mēs uzdevām Latvijas iedzīvotājiem jautājumus, lai redzētu kādas vērtības, viņuprāt, būtu ieaudzināmas bērniem, un vai šie uzskati atšķiras dažādu tautību piederīgo vidū.

Kā redzams 2.1 grafikā, latviešu un cittautiešu viedoklis par vērtībām, kas ieaudzināmas bērnos ir visai līdzīgs - abos gadījumos kā svarīgākās no minētajām īpašībām tiek atzītas - darba mīlestība, godīgums, neatkarība un patstāvība, iecietība un cieņa pret citiem, labas manieres, noteiktība un neatlaidība - visas minētās īpašības nosaukuši vismaz 90% 1997.gadā aptaujāto. Latvieši un cittautieši līdzīgi vērtē arī tādu īpašību kā *paklausību* - to par svarīgu ieaudzināt bērnam uzskatījuši 70% aptaujāto, neatkarīgi no tautības. Nedaudz domas atšķīrās tikai attiecībā pret taupības un saimnieciskuma ieaudzināšanu bērņā - cittautieši saimnieciskumam piešķīruši lielāku nozīmi, salīdzinot ar latviešiem.

2.1 grafiks. Interesešu un īpašību ieaudzinašana bērnos.

Cik svarīgi, Jūsaprāt, ir ieaudzināt bērnos šādas īpašības un intereses?

Kopumā, salīdzinot 1995. un 1997.gada datus (skat. 2.1 grafiku un 2.1 un 2.2 tabulas nodaļas beigās), var secināt, ka pieaudzis daudzu īpašību novērtējums kopumā - gan latviešu, gan cittautiešu vidū. Tā, piemēram, ja 1995.gadā neatkarību un patstāvību kā svarīgu īpašību nosauca 81- 84% aptaujāto, tad 1997.gadā to skaits sasniedza 93- 94%. Līdzīgi kā 1995.gadā, arī 1997.gadā atšķiras taupības un saimnieciskuma vērtējums, kam cittautieši piešķir lielāku nozīmi.

TABULAS

2.1 tabula. Interesu un īpašību ieaudzināšana bērnos, 1997.

Cik svarīgi, Jūsuprāt, ir ieaudzināt bērnos šādas īpašības un intereses?

MARTS 1997		TAUTĪBA			Total %
		Latvieši Col %	Krievi Col %	Cita tautība Col %	
Labas manieres	Ļoti svarīgi	89,7	90,6	89,2	89,9
	Ne sevišķi svarīgi	8,6	7,6	7,2	8,1
	Nav svarīgi	,5	,7	,9	,6
	Grūti pateikt	1,2	1,0	2,7	1,3
Neatkarība, patstāvība	Ļoti svarīgi	93,8	92,7	87,4	92,8
	Ne sevišķi svarīgi	4,9	4,9	10,8	5,5
	Nav svarīgi	,2	0	0	,1
	Grūti pateikt	1,2	2,4	1,8	1,6
Darba mīlestība	Ļoti svarīgi	96,8	95,8	96,4	96,5
	Ne sevišķi svarīgi	2,0	2,4	2,7	2,2
	Nav svarīgi	0	0	0	0
	Grūti pateikt	1,2	1,7	,9	1,3
Godīgums	Ļoti svarīgi	95,1	94,1	93,7	94,7
	Ne sevišķi svarīgi	2,9	4,5	4,5	3,5
	Nav svarīgi	,2	,3		,2
	Grūti pateikt	1,9	1,0	1,8	1,6
Iecietība un cieņa pret citiem	Ļoti svarīgi	91,8	91,0	90,1	91,3
	Ne sevišķi svarīgi	6,1	6,9	8,1	6,5
	Nav svarīgi	,2			,1
	Grūti pateikt	2	2	1,8	2
Taupība, saimnieciskums	Ļoti svarīgi	82,2	89,9	88,3	85,1
	Ne sevišķi svarīgi	16,0	8,7	10,8	13,3
	Nav svarīgi	,5	,3		,4
	Grūti pateikt	1,3	1	,9	1,2
Noteiktība, neatmaidība	Ļoti svarīgi	89,6	88,9	82,9	88,6
	Ne sevišķi svarīgi	8,4	8,7	15,3	9,3
	Nav svarīgi	,3			,2
	Grūti pateikt	1,7	2,4	1,8	1,9
Paklausība	Ļoti svarīgi	69,2	70,5	67,6	69,4
	Ne sevišķi svarīgi	22,2	22,2	24,3	22,4
	Nav svarīgi	3,0	3,1	2,7	3,0
	Grūti pateikt	5,6	4,2	5,4	5,1

2.2 tabula. Interēšu un īpašību ieaudzinašana bērnos, 1995.*Cik svarīgi, Jūsaprāt, ir ieaudzināt bērnos šādas īpašības un intereses?*

MAIJS 1995		tautība			Total %
		Latvieši Col%	Krievi Col%	Cita Col%	
Labas manieres	Ļoti svarīgi	82,2	82,3	86,4	82,8
	Ne sevišķi svarīgi	11,4	12,3	8,9	11,3
	Nav svarīgi	1,3	1,5	1,7	1,4
	Grūti pateikt	5,2	3,9	3	4,5
Neatkarība, pastāvība	Ļoti svarīgi	83,6	81,3	81,1	82,5
	Ne sevišķi svarīgi	10,2	14,0	14,2	12,0
	Nav svarīgi	0,4	0	0	0,2
	Grūti pateikt	5,8	4,7	4,7	5,7
Darba mīlestība	Ļoti svarīgi	94,2	90,0	90,4	92,3
	Ne sevišķi svarīgi	1,8	7,6	4,9	4,1
	Nav svarīgi	0,4	0	0	0,2
	Grūti pateikt	3,6	2,5	4,7	3,4
Godīgums	Ļoti svarīgi	94,0	93,0	92,5	93,5
	Ne sevišķi svarīgi	2,6	3,1	3,1	2,8
	Nav svarīgi	0,1	0,8	0,9	0,5
	Grūti pateikt	3,3	3,1	3,4	3,2
Iecietība un cieņa pret citiem	Ļoti svarīgi	87,2	84,8	86,5	86,3
	Ne sevišķi svarīgi	6,3	10,0	6,8	7,6
	Nav svarīgi	,9	1,1	,9	1,0
	Grūti pateikt	5,6	4,1	5,8	5,1
Taupība, saimnieciskums	Ļoti svarīgi	75,7	84,2	81,2	79,2
	Ne sevišķi svarīgi	16,7	12,3	9,7	14,3
	Nav svarīgi	1,8		5,0	1,6
	Grūti pateikt	5,9	3,5	4	4,9
Noteiktība, neatlaidība	Ļoti svarīgi	80,4	78,3	74,0	78,9
	Ne sevišķi svarīgi	12,6	16,9	19,1	14,8
	Nav svarīgi	,3	,3	2,3	,6
	Grūti pateikt	6,7	4,4	4,7	5,7
Paklausība	Ļoti svarīgi	56,3	56,8	62,8	57,3
	Ne sevišķi svarīgi	28,9	28,9	26,3	28,6
	Nav svarīgi	5,2	7,9	4,3	6,0
	Grūti pateikt	9,6	6,4	6,6	8,1

3. MUZEJI

Muzeju apmeklējumi ir nozīmīgs iedzīvotāju kultūras interešu rādītājs. Attiecībā pret muzeju apmeklējumiem, tika apskatīti sekojoši jautājumi:

- (1) muzeju, mākslas galeriju apmeklējums 1997.gadā, salīdzinot to arī ar 1995.gadu;
- (2) apstākļi, kas kavē apmeklēt muzejus un mākslas galerijas biežāk;
- (3) iespējamo papildus līdzekļu ieguldīšana muzeju apmeklējumos.

Jautāti par tādu kultūras un atpūtas vietu kā mākslas galeriju un dažāda veida muzeju apmeklējumu, tikai 19% atbildēja, ka pēdējā gada laikā apmeklējuši kādu mākslas galeriju vai muzeju. Salīdzinoši biežāk uz mākslas galerijas apmeklē latvieši, pēdējā gada laikā (1997. gada aptaujas dati) tās apmeklējis katrs piektais latvietis. Krievu un cittautiešu vidū mākslas muzeju un galeriju apmeklēšana ir mazāk populāra, tajās pēdējā gada laikā pabijuši 16% krievu un 13.5% cittautiešu.

Nekad mākslas muzejus un galerijas nav apmeklējuši 19% aptaujāto latviešu, 26% krievu un 35% cittautiešu.

Vēl retāk apmeklēti gan no latviešu, gan cittautiešu puses, ir *pārējie, ne mākslas muzeji*. *Citāda veida muzejos* pēdējā gada laikā pabijuši 14% aptaujāto latviešu un 10-11% cittautiešu. Tomēr, salīdzinot ar mākslas muzejiem, mazāks ir to skaits, kas atbildējuši, ka nekad *citāda veida muzejus* nav apmeklējuši- 14% latviešu, 18% krievu un 22% citu tautību pārstāvju.

Salīdzinot šos 1997.gada datus ar tiem, kas iegūti, apkopojot atbildes uz šiem pašiem jautājumiem 1995.gadā, vērojamas nelielas izmaiņas *mākslas galeriju apmeklējumā*: to apmeklējums ir nedaudz pieaudzis gan no latviešu, gan citu tautību pārstāvju puses. *Cita veida (ne mākslas) muzeju* apmeklējumu biežums, salīdzinot ar 1995.gadu ne latviešu, ne cittautiešu vidū nozīmīgi mainījies nav.

Interesanti ir apskatīt muzeju apmeklētāju sadalījumu pēc dzimuma (skat. 3.3 tabulu nodaļas beigās). Mazliet aktīvākas muzeju apmeklētājas, kā redzams 3.3 tabulā, ir sievietes, tomēr atšķirība starp dzimumiem ir visai neliela. Zīmīgākā atšķirība ir vīriešu vidū, aplūkojot tos pa tautībām - cik bieži muzejus apmeklē latviešu, cik citu tautību vīrieši: no latviešu vīriešiem pēdējā gada laikā *mākslas muzejā* ir bijuši katrs piektais aptaujātais (21%), bet no citu tautību

vīriešiem 13%. Citu tautību vīriešu vidū lielāks ir arī to skaits, kas atbildējuši, ka nekad *mākslas muzejā* nav bijuši - to teikuši gandrīz katrs trešais (32%; latviešu vīrieši - 22%). Sieviešu vidū tik krasas atšķirības nav vērojamas, lai gan latviešu sieviešu aktivitāte muzeju apmeklēšanā ir nedaudz lielāka, salīdzinot ar citu tautību sievietēm.

Atbildot uz jautājumu: *Vai ir kādi apstākļi, kas Jūs kavē vai neļauj Jums apmeklēt mākslas galerijas, muzejus, tik bieži, cik jūs vēlētos?*, vidēji $\frac{3}{4}$ aptaujāto atzinuši, ka šādi apstākļi pastāv (3.4 tabula nodaļas beigās). Biežāk minēto iemeslu vidū ir naudas trūkums, to minējuši 63% latviešu un 69% cittautiešu, un laika trūkums - biežāk minēts latviešu atbildēs (27%), ar to aizbildinās arī 20% cittautiešu.

Interesanti bija noskaidrot, vai to vidū, kas apmeklējuši mākslas galerijas un muzejus, iemesli, kas kavē tos apmeklēt, ir tikpat aktuāli kā tiem, kas tās neapmeklē. Kā redzam 3.4 tabulā nodaļas beigās, tikai katrs piektais no aptaujātajiem atbildējis, ka nav apstākļu, kas kavētu viņu apmeklēt kādu muzeju. Arī no tiem, kas pēdējā gada laikā bijuši kaut reizi muzejā, 70% atzīst, ka ir dažādi kavējoši apstākļi. Likumsakarīgi, to vidū, kas muzejus apmeklējuši kaut kad agrāk, ne pēdējā gada laikā, vairāk ir tādu, kas minējuši kavējošus apstākļus (latvieši 86%, cittautieši 88%). Nelielas atšķirības starp tautībām parādās tikai to vidū, kas apgalvo, ka muzejus nekad nav apmeklējuši - kavējoši apstākļi ir bijuši 79% latviešu un 87% cittautiešu.

Lai noskaidrotu, cik lielā mērā aptaujātie būtu gatavi ziedot, ieguldīt vairāk līdzekļus muzeju un mākslas galeriju apmeklējumā, tika uzdots jautājums: *Ja Jūsu personīgais vai ģimenes budžets palielinātos, kādām kultūras un atpūtas aktivitātēm Jūs labprātāk atvēlētu savus (ģimenes) papildlīdzekļus?* Domu par papildus līdzekļu izmantošanu muzeju, mākslas izstāžu apmeklēšanai izteikuši 16% latviešu, 19% krievu un 23% citu tautību pārstāvju.

TABULAS

3.1 tabula. Kultūras un atpūtas vietu apmeklējums, 1997

Sakiet, vai esat kādreiz apmeklējis kādu no šajā sarakstā minētajām kultūras un atpūtas vietām? Vai Jūs tās apmeklējāt pēdējā gada laikā, kaut kad agrāk vai nekad neesat apmeklējis?

MARTS 1997		TAUTĪBA			Total %
		Latvieši Col %	Krievi Col %	Cita Col %	
Mākslas galerijas, muzejus	Nav atbildējuši	4.9	2.4	4.5	4.1
	Ir apmeklējis pēdējā gada laikā	21.0	16.0	13.5	18.7
	Agrāk	54.3	55.6	46.8	53.8
	Nekad nav apmeklējis	19.8	26.0	35.1	23.3
Cita veida muzejus	Nav atbildējuši	4.5	4.9	4.5	4.6
	Ir apmeklējis pēdējā gada laikā	14.1	11.1	9.9	12.8
	Agrāk	67.7	66.3	64.0	66.9
	Nekad nav apmeklējis	13.6	17.7	21.6	15.7

3.2 tabula. Kultūras un atpūtas vietu apmeklējums, 1995

Sakiet, vai esat kādreiz apmeklējis kādu no šajā sarakstā minētajām kultūras un atpūtas vietām? Vai Jūs tās apmeklējāt pēdējā gada laikā, kaut kad agrāk vai nekad neesat apmeklējis?

MAIJS 1995		tautība			Total %
		Latvietis Col%	Krievs Col%	Cita Col%	
Mākslas galerijas, muzejus	Ir apmeklējis pēdējā gada laikā	17.6	13.4	11.8	15.4
	Agrāk	57.9	59.4	57.7	58.4
	Nekad nav apmeklējis	24.5	27.2	30.4	26.2
Cita veida muzejus	Ir apmeklējis pēdējā gada laikā	14.1	14.2	8.9	13.5
	Agrāk	66.5	62.7	67.7	65.4
	Nekad nav apmeklējis	19.3	23.1	23.4	21.1

3.3 tabula. Kultūras un atpūtas vietu apmeklējums

Sakiet, vai esat kādreiz apmeklējis kādu no šajā sarakstā minētajām kultūras un atpūtas vietām? Vai Jūs tās apmeklējāt pēdējā gada laikā, kaut kad agrāk vai nekad neesat apmeklējis?

MARTS 1997		Latvieši		Citi	
		DZIMUMS		DZIMUMS	
		Vīrieši Col %	Sievietes Col %	Vīrieši Col %	Sievietes Col %
Mākslas galerijas, muzejus	Ir apmeklējis pēdējā gada laikā	20,7	22,8	13,3	18,1
	Agrāk	52,7	54,5	50,7	55,6
	Nekad nav apmeklējis	22,2	17,5	32,0	23,8
Cita veida muzejus	Ir apmeklējis pēdējā gada laikā	16,1	14,0	11,5	11,0
	Agrāk	65,3	68,5	66,5	64,9
	Nekad nav apmeklējis	14,8	12,2	17,5	18,8

3.4 tabula. Apstākļi, kas kavē apmeklēt mākslas galerijas un muzejus

Vai ir kādi apstākļi, kas Jūs kavē vai neļauj Jums apmeklēt mākslas galerijas, muzejus, tik bieži, cik jūs vēlētos?

MARTS 1997	TAUTĪBA					
	Latvieši			Citi		
	Ir apmeklējis pēdējā gada laikā Col %	Agrāk Col %	Nekad nav apmeklējis Col %	Ir apmeklējis pēdējā gada laikā Col %	Agrāk Col %	Nekad nav apmeklējis Col %
Ir kavējoši apstākļi	70,6	87,6	79,3	72,7	86,1	86,8
Nekas nekavē	29,4	12,4	20,7	27,3	13,9	13,2

3.5 tabula. Apstākļi, kas kavē apmeklēt mākslas galerijas un muzejus*Kādi iemesli Jūs kavē apmeklēt kultūras pasākumus?*

MARTS 1997	TAUTĪBA	
	Latvieši Col %	Citi Col %
Naudas trūkums	63,3	69,3
Laika trūkums	26,8	19,6
Nav domu biedru, sabiedroto	2,6	3,4
Nav tādu paradumu	1,9	1,8
Grūtības ar transportu	3,5	1,2
Pārāk liels attālums	2,7	1,1
Problēmas ar veselību	3,0	1,9
Cits iemesls	6,1	3,9

3.6 tabula. Papildlīdzekļu izmantošana kultūras aktivitātēm*Ja Jūsu personīgais vai ģimenes budžets palielinātos, kādām kultūras un atpūtas aktivitātēm Jūs labprātāk atvēlētu savus (ģimenes) papildlīdzekļus?*

MARTS 1997	TAUTĪBA			Total %
	Latvieši Col %	Krievi Col %	Cita tautība Col %	
Muzeju, mākslas izstāžu apmeklēšanai	16.3	19.4	23.4	18.0

4. VIZUĀLĀ MĀKSLA

Vizuālajai mākslai varētu būt īpašas iespējas dažādu tautību iedzīvotāju integrācijā, jo tā neprasa valodas zināšanas. Tāpēc pievērsīsim uzmanību sekojošiem jautājumiem:

- (1) mākslas izstāžu apmeklējums latviešu un cittautiešu vidū 1997.gadā, salīdzinot to arī ar 1995.gadu;
- (2) mākslas izstāžu apmeklēšana kā brīvā laika pavadīšanas veids 1997.gadā un salīdzinājumā ar 1995.gadu.

Mākslas izstāžu apmeklējumi

Lai noskaidrotu, cik bieži Latvijas iedzīvotāji dodas uz mākslas izstādēm un vai to biežāk dara latvieši vai cittautieši, respondentiem tika uzdots jautājums: *Sakiet, vai esat kādreiz apmeklējis mākslas izstādi? Vai Jūs to apmeklējāt pēdējā gada laikā, kaut kad agrāk vai nekad neesat apmeklējis?* Atbildes, ko aptaujātie sniedza uz šo jautājumu 1997.gadā un 1995.gadā, apkopotas attiecīgi 4.1 un 4.2 tabulās (skat. nodaļas beigās).

Aplūkojot abas tabulas, jāsecina acīmredzams fakts, ka mākslas izstāžu apmeklējumu paradumus iedzīvotāji mainījuši nav, jo atbildes, kas sniegtas 1997.gadā, maz atšķiras no 1995.gadā iegūtajām.

Gan 1997.gadā, gan 1995.gadā no aptaujātajiem latviešiem katrs ceturtais atbildēja apstiprinoši - ka pēdējā gada laikā ir apmeklējis kādu mākslas izstādi. Mākslas izstāžu apmeklējums nedaudz samazinājies krievu vidū - 14% 1997.gadā un 12% 1995.gadā.

Cittautiešu vidū vairāk ir arī tādu, kas mākslas izstādē nav bijuši nekad - katrs trešais, mākslas izstādi nekad nav apmeklējuši arī katrs ceturtais krievs un katrs piektais latvietis.

Dažādu izstāžu apmeklējumi

Gan 1997.gadā, gan 1995.gadā anketās tika iekļauti jautājumi par dažādām brīvā laika aktivitātēm: *Sakiet, vai pēdējā mēneša brīvajā laikā Jūs esat nodarbojies ar kaut ko no šeit minētā? Un ar ko savā brīvajā laikā Jūs vēlētos nodarboties biežāk?*

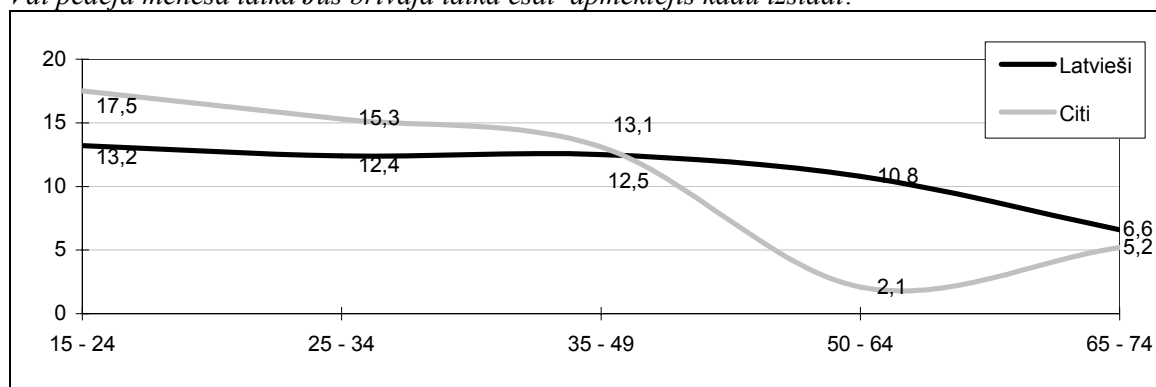
Vidēji katrs desmitais aptaujātais, neatkarīgi no tautības, atbildēja, ka pēdējā mēneša laikā ir apmeklējis kādu izstādi - to apgalvojuši 11% latviešu, 12% krievu un 6% pārējo tautību pārstāvju. Salīdzinot šos datus ar 1995.gada datiem, redzams, ka būtiskas izmaiņas izstāžu apmeklējumu aktivitātē nav vērojamas.

Interesanti ir pavērot izstāžu apmeklētāju aktivitāti atkarībā no vecuma un dzimuma.

Kā redzams 4.1 grafikā, kur attēlots izstāžu apmeklētāju skaits pa vecuma grupām, biežāk izstādes apmeklē gados jaunākie, bet, vecumam pieaugot, izstāžu apmeklējumi samazinās, sevišķi tas raksturīgi cittautiešiem.

4.1 grafiks. Izstāžu apmeklējums (pēc vecuma).

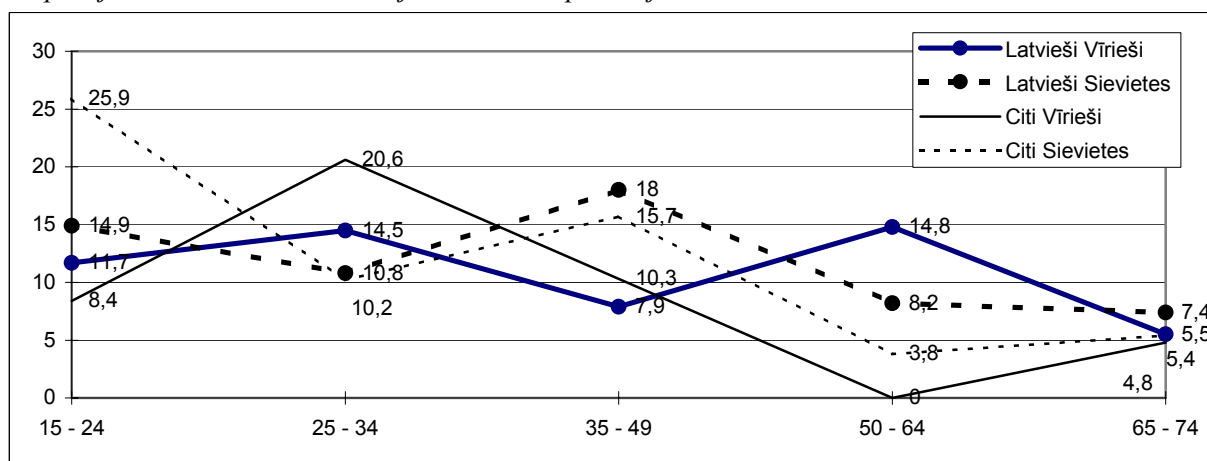
Vai pēdējā mēneša laikā Jūs brīvajā laikā esat apmeklējis kādu izstādi?

Vēl interesantāk ir pavērot apmeklētāju sadalījumu pēc dzimuma. Šīs sakarības attēlotas 4.2 grafikā - attiecīgie skaitļi norāda, cik procentu no attiecīgās vecuma grupas aptaujātajiem bijuši kādā izstādē pēdējā mēneša laikā. Redzam, ka aktīvākās izstāžu apmeklētājas ir jaunas nelatvietes sievietes - izstādē bijusi katra ceturta aptaujātā. Savukārt, izstādes maz apmeklē gados vecāki nelatvieši vīrieši, kā arī nelatvietes sievietes, vecākas par 50 gadiem. No latviešu vidus visretāk izstādes apmeklē gados vecāki cilvēki. Jāatzīmē, ka vecumā no 25 - 34 gadiem aktīvāki izstāžu apmeklētāji ir vīrieši, gan latvieši, gan cittautieši, bet vecuma grupā no 35-49 gadiem aktīvākas kļūst sievietes.

4.2 grafiks. Izstāžu apmeklējums (pēc vecuma un dzimuma).

Vai pēdējā mēneša laikā Jūs brīvajā laikā esat apmeklējis kādu izstādi?

Atšķirīga ir situācija, kas saistīta ar atbildēm uz otro jautājumu - ar kādām aktivitātēm aptaujātais vēlētos nodarboties biežāk (skat. 4.5 un 4.6 tabulas nodaļas beigās). Ja 1997.gadā tikai katrs desmitais aptaujātais atbild, ka labprāt biežāk vēlētos apmeklēt izstādes (8% latviešu, 10% krievu, 7% pārējo tautību pārstāvju), tad 1995.gadā, atbildot uz šo pašu jautājumu, vēlmi izrādīja vidēji katrs ceturtais - 26% latviešu, 24% krievu un 31% cittautiešu. Situācijas ilustrācijai jāmin arī atbildes, ko aptaujātie 1995.gadā snieguši uz jautājumu: *Par kuru no šiem brīvā laika pavadīšanas veidiem, salīdzinot ar situāciju pirms pieciem gadiem, Jūs to darāt biežāk, tikpat bieži, retāk vai arī nekad neesat to darījis?* (skat. 4.7 tabulu nodaļas beigās). Par izstāžu apmeklēšanu lielākā daļa gan latviešu (61%), gan krievu (55%), gan pārējo tautību pārstāvju (59%) atbildēja, ka dara to retāk nekā pirms pieciem gadiem. Un tikai 4% latviešu un 3% krievu varēja apgalvot, ka uz izstādēm 1995.gadā devušies biežāk nekā pirms pieciem gadiem (1990.gadā). Kā liecina iepriekš veiktā analīze, kopš 1995. gada izstāžu apmeklējums nav ievērojami mainījies, varam teikt - stabilizējies.

TABULAS

4.1 tabula. Mākslas izstāžu apmeklējums, 1997

Sakiet, vai esat kādreiz apmeklējis kādu mākslas izstādi? Vai Jūs to apmeklējāt pēdējā gada laikā, kaut kad agrāk vai nekad neesat apmeklējis?

MARTS 1997		TAUTĪBA			Total %
		Latvieši Col %	Krievi Col %	Cita Col %	
Mākslas izstādi	Nav atbildējuši	4.5	4.9	6.3	4.8
	Ir apmeklējis pēdējā gada laikā	23.7	14.2	15.3	20.0
	Agrāk	52.4	57.3	45.0	53.0
	Nekad nav apmeklējis	19.3	23.6	33.3	22.1

4.2 tabula. Mākslas izstāžu apmeklējums, 1995

Sakiet, vai esat kādreiz apmeklējis kādu mākslas izstādi? Vai Jūs to apmeklējāt pēdējā gada laikā, kaut kad agrāk vai nekad neesat apmeklējis?

MAIJS 1995		tautība			Total %
		Latvietis Col%	Krievs Col%	Cita Col%	
Mākslas izstādi	Ir apmeklējis pēdējā gada laikā	24.2	18.9	12.5	20.9
	Agrāk	56.6	58.6	55.5	57.1
	Nekad nav apmeklējis	19.2	22.5	32.0	21.9

4.3 tabula. Dažādu izstāžu apmeklējums, 1997

Vai pēdējā mēneša laikā Jūs brīvajā laikā esat apmeklējis kādu izstādi?

MARTS 1997	TAUTĪBA			Total %
	Latvieši Col %	Krievi Col %	Cita tautība Col %	
Izstāžu apmeklēšana	11.3	12.2	6.3	11.0

4.4 tabula. Dažādu izstāžu apmeklējums, 1995

Vai pēdējā mēneša laikā Jūs brīvajā laikā esat apmeklējis kādu izstādi?

MAIJS 1995	tautība			Total %
	Latvietis Col%	Krievs Col%	Cita Col%	
Izstāžu apmeklēšana	11.2	9.0	7.7	10.0

4.5 tabula. Dažādu izstāžu apmeklējums, 1997

Un ar ko savā brīvajā laikā Jūs vēlētos nodarboties biežāk nekā to darāt parasti?

MARTS 1997	TAUTĪBA			Total %
	Latvieši Col %	Krievi Col %	Cita tautība Col %	
Izstāžu apmeklēšana	7.6	10.4	7.2	8.4

4.6 tabula. Dažādu izstāžu apmeklējums, 1995

Un ar ko savā brīvajā laikā Jūs vēlētos nodarboties biežāk nekā to darāt parasti?

MAIJS 1995	tautība			Total %
	Latvietis Col%	Krievs Col%	Cita Col%	
Izstāžu apmeklēšana	25.7	23.4	30.7	25.6

4.7 tabula. Dažādu izstāžu apmeklējums.

Vai pēdējā mēneša laikā Jūs brīvajā laikā esat apmeklējis kādu izstādi?

MARTS 1997		TAUTĪBA	
		Latvieši Row %	Citi Row %
VECUMS	15 - 24	13,2	17,5
	25 - 34	12,4	15,3
	35 - 49	12,5	13,1
	50 - 64	10,8	2,1
	65 - 74	6,6	5,2
DZIMUMS	Vīrieši	11,1	9,2
	Sievietes	11,9	12,2

4.8 tabula. Dažādu izstāžu apmeklējums.

Vai pēdējā mēneša laikā Jūs brīvajā laikā esat apmeklējis kādu izstādi?

MARTS 1997				TAUTĪBA	
				Latvieši Row %	Citi Row %
VECUMS	15 - 24	DZIMUMS	Vīrieši	11,7	8,4
			Sievietes	14,9	25,9
	25 - 34	DZIMUMS	Vīrieši	14,5	20,6
			Sievietes	10,8	10,2
	35 - 49	DZIMUMS	Vīrieši	7,9	10,3
			Sievietes	18,0	15,7
	50 - 64	DZIMUMS	Vīrieši	14,8	0
			Sievietes	8,2	3,8
	65 - 74	DZIMUMS	Vīrieši	5,5	4,8
			Sievietes	7,4	5,4

4.9 tabula. Brīvā laika pavadīšanas veidi, 1995

Pasakiet, lūdzu, par kuru no šiem brīvā laika pavadīšanas veidiem, vai salīdzinot ar situāciju pirms pieciem gadiem, Jūs to darāt biežāk, tikpat bieži, retāk vai arī nekad neesat to darījis?

MAIJS 1995		TAUTĪBA			Total %
		Latvietis Col%	Krievs Col%	Cita Col%	
Izstāžu apmeklēšana	Nav atbildējuši	7.5	7.5	7.0	7.4
	Biežāk	4.1	3.4	1.4	3.5
	Tikpat bieži	8.7	7.4	5.5	7.9
	Retāk	60.6	55.3	58.8	58.6
	Nekad nav darījis	19.1	26.4	27.2	22.6

5. BIBLIOTĒKAS

Vai Latvijas iedzīvotāji apmeklē bibliotēkas, vai cenšas atrast bibliotēkā interesējošas grāmatas? Vai lasa presi bibliotēkās? Kas to dara biežāk - latvieši vai citu Latvijā dzīvojošo tautību pārstāvji? Informāciju par šiem jautājumiem sniedz *Baltijas Mediju Faktu* veikto aptauju rezultāti.

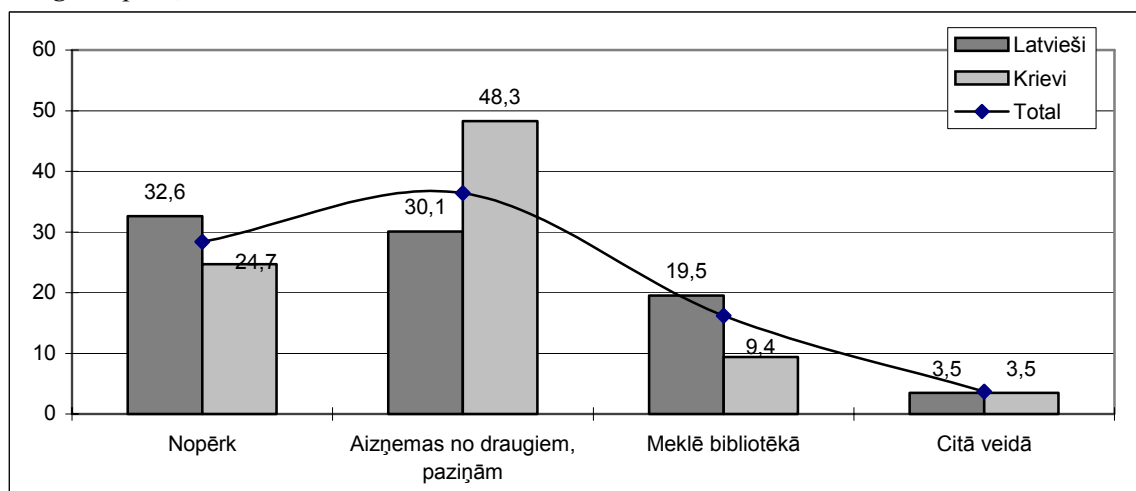
Grāmatu lasīšana

Visiem aptaujas dalībniekiem tika uzdot sekojošs jautājums: *Lai izlasītu iecerēto grāmatu, Jūs visbiežāk to nopērkat, paņemat bibliotēkā vai aizņematies to no draugiem, paziņām?.* Kā redzams arī 5.1 grafikā, latviešu vidū populārākie grāmatu iegūšanas veidi ir grāmatu pirkšana un aizņemšanās - tā savā rīcībā grāmatas iegūst 103 aptaujāto. Savukārt, cittautiešu vidū izplatīta ir grāmatu aizņemšanās izlasīšanai- šādu iespēju izmanto gandrīz katrs otrs, bet, kas attiecas uz grāmatu pirkšanu, cittautieši to dara retāk nekā latvieši.

Ja aplūkojam bibliotēku apmeklējumu, atklājam, ka latvieši bibliotēku pakalpojumus izmanto ievērojami biežāk, salīdzinot ar cittautiešiem: katrs piektais no aptaujātajiem latviešiem lasīšanai grāmatas mēdz ņemt bibliotēkā, bet no aptaujātajiem krieviem - katrs desmitais izmanto bibliotēku pakalpojumus.

5.1 grafiks. Grāmatu iegūšanas veidi.

Lai izlasītu iecerēto grāmatu, Jūs visbiežāk to nopērkat, paņemat bibliotēkā vai aizņematies to no draugiem, paziņām?

BMF. 1997

Lai tuvāk izpētītu, kas veido bibliotēku lasītāju loku, izmantojām atbilžu sadalījumu pēc materiālā stāvokļa ģimenē, dzīvesvietas un dzimuma.

Lai gan varētu domāt, ka visvairāk bibliotēku apmeklētāju būs iedzīvotāju grupā ar vismazākajiem vidējiem izdevumiem uz vienu cilvēku ģimenē, tomēr šī sakarība vērojama tikai cittautiešu un krievu vidū, latviešu vidū bibliotēkas vairāk apmeklē cilvēki ar vidējiem ienākumiem (tie, kuru ģimenes izdevumi uz vienu cilvēku mēnesī ir no 30 līdz 40 latiem). Biežākie bibliotēku apmeklētāji (kā latvieši, tā cittautieši) ir nelielos ciematos, laukos dzīvojošie - līdz pat 50% no visiem bibliotēku apmeklētājiem. Bet, kas attiecas uz cittautiešiem rajona pilsētu un mazpilsētu iedzīvotājiem, sevišķi krieviem, viņu vidū reti kāds apmeklē bibliotēku.

Sadalījumā pēc dzimuma redzam, ka aktīvākas bibliotēku apmeklētājas ir sievietes - gan latviešu, gan cittautiešu vidū $^{2/3}$ bibliotēku apmeklētāju ir sievietes. Krievu vidū vīriešu bibliotēku apmeklētāju salīdzinoši ir vēl mazāk nekā starp latviešiem - tikai $1/4$ daļa.

Preses lasīšana

Kā redzams 5.5 tabulā nodaļas beigās, kur attēloti veidi, kā aptaujātie iegūst sev interesējošos preses izdevumus, krietni biežāk tie tiek abonēti vai pirkti, bet tikai retais tos meklē bibliotēkās. Īpaši tas attiecas uz dienas laikrakstiem un reklāmas izdevumiem.

Lielākā daļa lasītāju savu iecienīto dienas laikrakstu visbiežāk pērk vai abonē - tas īpaši sakāmas par tādiem laikrakstiem kā "Diena", "Business & Baltija", "Dienas Business", "Rīgas Balss". Taču daudzi arī laikrakstus lasa darbā vai aizņemas no paziņām. Jāatzīmē, ka visbiežāk darbā laikrakstu lasa "Latvijas Vēstneša" (60%) un "Business & Baltija" (ap 50%) latviešu izdevuma lasītāji.

Ir virkne dienas laikrakstu, kurus bibliotēkās nelasa ne latvieši, ne cittautieši, tādi ir, piemēram, "Business un Baltija" krievu valodā, "Dienas" krievu izdevums, "Rīgas Balss", "Čas". Kā redzams, lielākā daļa pieminēto ir krievu valodā iznākošie laikraksti. Mazliet citādāka ir aina, saistīta ar latviešu dienas laikrakstiem. Tā piemēram, "Dienu" bibliotēkā lasa 4% aptaujāto no "Dienas" latviešu auditorijas, "Dienas Biznesu" - 9%, "Latvijas Vēstnesi" - 7%. Arī citus dienas laikrakstus bibliotēkās lasa 2-5% latviešu lasītāju. Tajā pašā laikā no aptaujātajiem cittautiešiem, kas lasa minētos laikrakstus, bibliotēkās tos meklē tikai retais - mazāk kā 1% aptaujāto.

Reklāmas laikrakstus bibliotēkās lasa vēl retāk - ap 70% reklāmas izdevumu lasītāju šos izdevumus pērk, daļa aizņemas no paziņām, bet bibliotēkās meklē tikai mazāk kā 1% aptaujāto reklāmas izdevumu lasītāju.

Līdzīgi kā latviešu dienas laikrakstus, arī nedēļas laikrakstus bibliotēkās meklē 5- 8% to latviešu lasītāju. Citādi ir ar laikrakstu “Izglītība un Kultūra” - to bibliotēkās lasa 75% no visiem cittautiešu lasītājiem, bet no latviešu lasītājiem vairāk kā 70% to lasa darbā, skolā. Bibliotēkās latviešu lasītāji visbiežāk meklē “Argumenti i Fakti” izdevumus (12% no latviešu lasītājiem to lasa bibliotēkās, no cittautiešiem - 2%).

Laikrakstus, kas iznāk latviešu valodā reizi mēnesī, cittautieši lasa maz, bet arī tie, kas tos lasa, kā redzam 5.5 tabulā nodaļas beigās, neizmanto iespēju lasīt tos bibliotēkā, bet biežāk aizņemas no paziņām vai nopērk. No latviešiem mēnešrakstus bibliotēkās lasa apmēram tikpat daudzi, cik dienas un nedēļas laikrakstu lasītāji (2-7%).

Citāda ir situācija attiecībā uz žurnālu iegūšanu lasīšanai.

Latviešu lasītāji visbiežāk bibliotēkās meklē žurnālus “Veselība” (22%), “Draugs” (21%), “Lauku Dzīve” (19%), kamēr cittautiešu vidū biežāk bibliotēkās lasa žurnālus “Sieviete” (13%), “Mūsmājas” (12,5%). Arī attiecībā uz žurnāliem, jākonstatē tā pati situācija - ka cittautieši retāk lasa dažādus žurnālus bibliotēkās, bet vairāk izmanto iespējas lasīt tos darba vietā vai skolā, aizņemas no paziņām vai nopērk.

TABULAS

5.1 tabula. Grāmatu iegūšana lasīšanai.

Lai izlasītu iecerēto grāmatu, Jūs visbiežāk to nopērkat, paņemat bibliotēkā vai aizņematies to no draugiem, paziņām?

MARTS 1997	TAUTĪBA			Total %
	Latvieši Col %	Krievi Col %	Cita tautība Col %	
Nav atbildes	14,3	14,2	23,4	15,3
Nopērk	32,6	24,7	15,3	28,4
Meklē bibliotēkā	19,5	9,4	16,2	16,2
Aizņemas no draugiem, paziņām	30,1	48,3	39,6	36,4
Citā veidā	3,5	3,5	5,4	3,7

5.2 tabula. Grāmatu iegūšana lasīšanai (pēc izdevumiem uz vienu cilvēku ģimenē).

Lai izlasītu iecerēto grāmatu, Jūs visbiežāk to nopērkat, paņemat bibliotēkā vai aizņematies to no draugiem, paziņām?

MARTS 1997 Row %	Latvieši					
	IZDEVUMI UZ 1 CILVĒKU ĢIMENĒ					
	Līdz Ls 20	Ls 21 - 30	Ls 31 - 40	Ls 41 - 60	Ls 61 un vairāk	Gr. pateikt, n/a
Nopērk	10,8	13,4	17,5	22,7	23,2	12,4
Meklē bibliotēkā	19,0	12,1	28,4	19,8	7,8	12,9
Aizņemas no draugiem, paziņām	17,9	15,1	19,6	24,6	10,6	12,3
MARTS 1997 Row %	Krievi					
	IZDEVUMI UZ 1 CILVĒKU ĢIMENĒ					
	Līdz Ls 20	Ls 21 - 30	Ls 31 - 40	Ls 41 - 60	Ls 61 un vairāk	Gr. pateikt, n/a
Nopērk	14,1	9,9	14,1	19,7	31,0	11,3
Meklē bibliotēkā	29,6	11,1	14,8	14,8	7,4	22,2
Aizņemas no draugiem, paziņām	16,5	20,1	24,5	9,4	15,8	13,7
MARTS 1997 Row %	Cita tautība					
	IZDEVUMI UZ 1 CILVĒKU ĢIMENĒ					
	Līdz Ls 20	Ls 21 - 30	Ls 31 - 40	Ls 41 - 60	Ls 61 un vairāk	Gr. Pateikt, n/a
Nopērk	11,8	11,8	5,9	11,8	29,4	29,4
Meklē bibliotēkā	44,4	11,1	27,8	,0	5,6	11,1
Aizņemas no draugiem, paziņām	29,5	13,6	13,6	25,0	4,5	13,6

5.3 tabula. Grāmatu iegūšana lasīšanai (pēc dzīvesvietas).

Lai izlasītu iecerēto grāmatu, Jūs visbiežāk to nopērkat, paņemat bibliotēkā vai aizņematies to no draugiem, paziņām?

MARTS 1997 Row %	Latvieši					
	DZĪVESVIETA					
	Rīga	Daugavpils, Liepāja, Jelgava, Ventspils, Jūrmala, Rēzekne	Rajona centrs	Cita pilsēta	Pilsētciemats	Neliels ciemats, ciems, lauki
Nopērk	42,8	8,8	10,3	4,1	3,1	30,9
Meklē bibliotēkā	13,8	17,2	12,1	7,8	11,2	37,9
Aizņemas no draugiem, paziņām	37,4	15,6	12,8	3,9	1,7	28,5
Citā veidā	57,1	4,8	,0	23,8	,0	14,3
MARTS 1997 Row %	Krievi					
	DZĪVESVIETA					
	Rīga	Daugavpils, Liepāja, Jelgava, Ventspils, Jūrmala, Rēzekne	Rajona centrs	Cita pilsēta	Pilsētciemats	Neliels ciemats, ciems, lauki
Nopērk	52,1	33,8	2,8	1,4	2,8	7,0
Meklē bibliotēkā	29,6	25,9	,0	,0	,0	44,4
Aizņemas no draugiem, paziņām	48,9	32,4	5,0	3,6	1,4	8,6
MARTS 1997 Row %	Cita tautība					
	DZĪVESVIETA					
	Rīga	Daugavpils, Liepāja, Jelgava, Ventspils, Jūrmala, Rēzekne	Rajona centrs	Cita pilsēta	Pilsētciemats	Neliels ciemats, ciems, lauki
Nopērk	47,1	23,5	,0	5,9	,0	23,5
Meklē bibliotēkā	11,1	27,8	,0	5,6	,0	55,6
Aizņemas no draugiem, paziņām	40,9	34,1	6,8	,0	2,3	15,9

5.4 tabula. Grāmatu iegūšana lasīšanai (pēc dzimuma).

Lai izlasītu iecerēto grāmatu, Jūs visbiežāk to nopērkat, paņemat bibliotēkā vai aizņematies to no draugiem, paziņām?

MARTS 1997 Row %	Latvieši	
	DZIMUMS	
	Vīrieši	Sievietes
Nopērk	51,5	48,5
Meklē bibliotēkā	38,8	61,2
Aizņemas no draugiem, paziņām	41,9	58,1
MARTS 1997 Row %	Krievi	
	DZIMUMS	
	Vīrieši	Sievietes
Nopērk	54,9	45,1
Meklē bibliotēkā	25,9	74,1
Aizņemas no draugiem, paziņām	46,0	54,0
MARTS 1997 Row %	Cita tautība	
	DZIMUMS	
	Vīrieši	Sievietes
Nopērk	64,7	35,3
Meklē bibliotēkā	33,3	66,7
Aizņemas no draugiem, paziņām	40,9	59,1

5.5 tabula. Preses izdevumu iegūšana lasīšanai.

BMF dati, aptaujāti 1868 respondenti, 1997.gada rudenī

(% no aptaujātajiem, kas lasa konkrēto izdevumu)

		Latvieši	Citi
DIENAS LAIKRAKSTI			
Business & Baltija (kr.val.)	abonē	0	3,3
	pērk	50	50
	no paziņām	4,5	7,6
	darbā, skolā	40,9	37,0
	bibliotēkā	0	1,1
citur	4,5	1,1	
Diena	abonē	22,6	1,8
	pērk	37,7	37,5
	no paziņām	16,0	12,5
	darbā, skolā	16,5	46,4
	bibliotēkā	3,9	0
citur	3,3	1,8	
Diena (kr.val.)	abonē	6,7	7,8
	pērk	53,3	55,4
	no paziņām	6,7	14,5
	darbā, skolā	33,3	21,7
	bibliotēkā	0	0,6
citur	0	0	
Dienas Business	abonē	17,6	0
	pērk	25,3	60
	no paziņām	16,5	20
	darbā, skolā	30,8	20
	bibliotēkā	8,8	0
citur	1,1	0	
Latvijas Vēstnesis	abonē	6,7	0
	pērk	13,3	20
	no paziņām	10	20
	darbā, skolā	60	60
	bibliotēkā	6,7	0
citur	3,3	0	
Neatkarīgā Rīta Avīze	abonē	23,4	0
	pērk	33,7	55,6
	no paziņām	20,1	11,1
	darbā, skolā	12,5	33,3
	bibliotēkā	5,4	0
citur	4,9	0	
Rīgas Balss	abonē	9,1	3,0
	pērk	55,7	63,6
	no paziņām	21,0	24,2
	darbā, skolā	10,2	9,1
	bibliotēkā	1,1	0
citur	2,8	0	
Rīgas Balss (kr.val.)	abonē	0	1,7
	pērk	66,7	79,7
	no paziņām	33,3	13,6
	darbā, skolā	0	5,1
	bibliotēkā	0	0
citur	0	0	
		Latvieši	Citi

		Latvieši	Citi
DIENAS LAIKRAKSTI			
Sports	abonē	5,6	0
	pērk	66,7	60
	no paziņām	11,1	0
	darbā, skolā	9,7	40
	bibliotēkā	4,2	0
citur	2,8	0	
Vakara Ziņas	abonē	5,7	8,7
	pērk	59,0	78,3
	no paziņām	21,3	8,7
	darbā, skolā	9,0	0
	bibliotēkā	2,7	0
citur	2,3	4,3	
Rīta Ziņas	abonē	14,3	16,7
	pērk	50	50
	no paziņām	11,9	33,3
	darbā, skolā	19,0	0
	bibliotēkā	2,4	0
citur	2,4	0	
Čas (kr.val.)	abonē	0	0,6
	pērk	73,7	85,9
	no paziņām	15,8	5,9
	darbā, skolā	5,3	7,1
	bibliotēkā	0	0
citur	5,3	0,6	
Panorama Latviji (kr.val.)	abonē	7,7	11,2
	pērk	53,8	63,1
	no paziņām	15,4	18,4
	darbā, skolā	15,4	6,8
	bibliotēkā	0	0
citur	7,7	0,5	
SM	abonē	5,9	5,9
	pērk	35,3	63,4
	no paziņām	29,4	15,1
	darbā, skolā	23,5	15,1
	bibliotēkā	0	0
citur	5,9	0,5	
Sport - Ekspres (kr.val.)	abonē	0	2,4
	pērk	75,0	82,9
	no paziņām	25,0	7,3
	darbā, skolā	0	7,3
	bibliotēkā	0	0
citur	0	0	
Business & Baltija (latviešu val.)	abonē	9,5	0
	pērk	23,8	38,9
	no paziņām	14,3	5,6
	darbā, skolā	47,6	55,6
	bibliotēkā	0	0
citur	4,8	0	

		Latvieši	Citi
NEDEĻAS LAIKKRAKSTI			
Izglītība un Kultūra	abonē	7,1	0
	pērk	7,1	0
	no paziņām	7,1	0
	darbā, skolā	71,4	25,0
	bibliotēkā	7,1	75,0
	citur	0	0
Maza LaBA	abonē	36,4	33,3
	pērk	40,9	33,3
	no paziņām	13,6	33,3
	darbā, skolā	4,5	0
	bibliotēkā	4,5	0
	citur	0	0
Zeme	abonē	11,0	11,1
	pērk	49,3	77,8
	no paziņām	21,9	0
	darbā, skolā	8,2	11,1
	bibliotēkā	8,2	0
	citur	1,4	0
Argumenti I Fakti (kr.val.)	abonē	8,0	2,4
	pērk	44,0	66,7
	no paziņām	24,0	19,0
	darbā, skolā	12,0	7,1
	bibliotēkā	12,0	2,4
	citur	0	2,4
REKLĀMAS LAIKKRAKSTI			
SM Reklāma	abonē	0	3,7
	pērk	68,0	63,0
	no paziņām	22,0	33,3
	darbā, skolā	5,0	0
	bibliotēkā	1,0	0
	citur	4,0	0
SM Reklama (kr. val.)	abonē	0,9	0,4
	pērk	75,9	78,1
	no paziņām	13,0	13,2
	darbā, skolā	9,3	6,6
	bibliotēkā	0	0,4
	citur	0,9	1,3

MĒNEŠA LAIKKRAKSTI			
Dziednieks	abonē	9,7	0
	pērk	51,4	25,0
	no paziņām	23,6	75,0
	darbā, skolā	6,9	0
	bibliotēkā	6,9	0
	citur	1,4	0
Mans Īpašums	abonē	17,6	0
	pērk	36,3	0
	no paziņām	18,7	0
	darbā, skolā	15,4	100
	bibliotēkā	6,6	0
	citur	5,5	0
Zintnieks	abonē	15,6	0
	pērk	53,1	25,0
	no paziņām	18,8	75,0
	darbā, skolā	3,1	0
	bibliotēkā	6,3	0
	citur	3,1	0
Auto Sports	abonē	8,9	0
	pērk	42,2	75,0
	no paziņām	33,3	0
	darbā, skolā	11,1	0
	bibliotēkā	2,2	0
	citur	2,2	25,0
ŽURNĀLI			
DatorPasaule	abonē	13,0	0
	pērk	4,3	20
	no paziņām	0	0
	darbā, skolā	65,2	80
	bibliotēkā	17,4	0
	citur	0	0
Draugs	abonē	17,2	0
	pērk	24,1	0
	no paziņām	34,5	0
	darbā, skolā	3,4	0
	bibliotēkā	20,7	0
	citur	0	0
Katoļu Dzeive	abonē	7,7	0
	pērk	19,2	50
	no paziņām	46,2	50
	darbā, skolā	3,8	0
	bibliotēkā	7,7	0
	citur	15,4	0
Māja, Dzīvoklis	abonē	5,6	0
	pērk	45,8	60
	no paziņām	25,0	10
	darbā, skolā	5,6	30
	bibliotēkā	9,7	0
	citur	8,3	0

Mūsmājas	abonē	26,7	18,8
	pērk	32,7	43,8
	no paziņām	21,9	25,0
	darbā, skolā	6,8	0
	bibliotēkā	8,4	12,5
	citur	3,6	0
Mūsmājas (kr.val.)	abonē	18,2	5,2
	pērk	45,5	62,1
	no paziņām	36,4	15,5
	darbā, skolā	0	6,9
	bibliotēkā	0	8,6
	citur	0	1,7
Sieviete	abonē	21,9	6,7
	pērk	25,1	46,7
	no paziņām	32,2	26,7
	darbā, skolā	6,6	6,7
	bibliotēkā	11,5	13,3
	citur	2,7	0
Lauku Dzīve	abonē	9,5	0
	pērk	26,2	75,0
	no paziņām	28,6	0
	darbā, skolā	7,1	25,0
	bibliotēkā	19,0	0
	citur	9,5	0
Medības, Makšķerēšana, Daba	abonē	19,2	20
	pērk	32,7	20
	no paziņām	30,8	60
	darbā, skolā	7,7	0
	bibliotēkā	7,7	0
	citur	1,9	0
Rīgas Laiks	abonē	5,0	0
	pērk	41,7	0
	no paziņām	30	0
	darbā, skolā	10	100
	bibliotēkā	13,3	0
	citur	0	0
Santa	abonē	14,9	0
	pērk	41,3	61,8
	no paziņām	29,1	20,6
	darbā, skolā	6,8	14,7
	bibliotēkā	5,7	0
	citur	2,2	2,9
Santa (kr.val.)	abonē	9,1	0
	pērk	36,4	43,8
	no paziņām	45,5	33,3
	darbā, skolā	9,1	11,5
	bibliotēkā	0	10,4
	citur	0	1,0
Skola un Ģimene	abonē	0	0
	pērk	3,3	0
	no paziņām	23,3	0
	darbā, skolā	56,7	100
	bibliotēkā	13,3	0
	citur	3,3	0

Veselība	abonē	11,8	0
	pērk	23,5	100
	no paziņām	25,0	0
	darbā, skolā	13,2	0
	bibliotēkā	22,1	0
	citur	4,4	0
Viesis	abonē	34,5	0
	pērk	24,1	0
	no paziņām	20,7	0
	darbā, skolā	6,9	0
	bibliotēkā	13,8	0
	citur	0	0
Zeltene	abonē	13,2	0
	pērk	25,4	75,0
	no paziņām	30,7	0
	darbā, skolā	9,6	25,0
	bibliotēkā	17,5	0
	citur	3,5	0

6. MŪZIKA, TEĀTRIS

Lai noskaidrotu, kā teātris kalpo cittautiešu integrācijai Latvijas sabiedrībā, tika apskatīti sekojoši jautājumi:

- (1) kultūras un atpūtas vietu apmeklējums, kas saistīts ar mūziku un teātri, salīdzinot to arī ar 1995.gadu;
- (2) brīvā laika pavadīšanas veidi, kas saistīti ar mūziku un teātri, arī salīdzinājumā ar 1995.gadu;
- (3) iespējamo papildus līdzekļu ieguldīšana ar mūziku un teātri saistītās aktivitātēs;
- (4) teātru apmeklējumu biežums, populārākie teātri latviešu un cittautiešu vidū;
- (5) konkrētu teātru atpazīstamība.

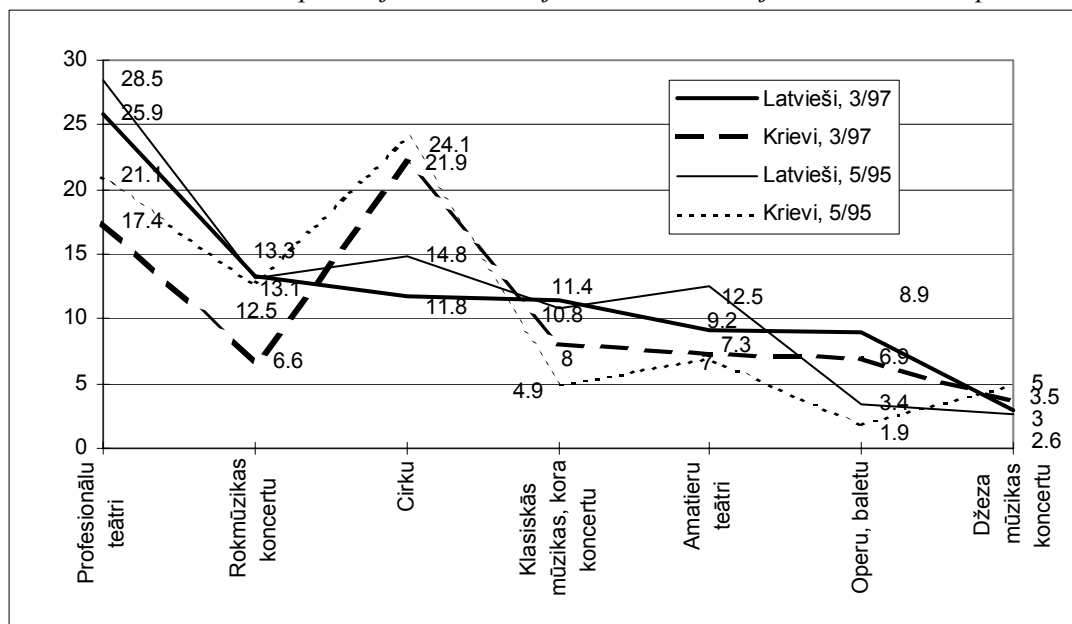
Kultūras un atpūtas vietu apmeklējumi

Lai noskaidrotu, kādas kultūras un atpūtas vietas apmeklē Latvijas iedzīvotāji un kādas atšķirības apmeklējuma ziņā pastāv atkarībā no tautības, respondentiem tika uzdots sekojošs jautājums: *Vai esat kādreiz apmeklējis kādu no šajā sarakstā minētajām kultūras un atpūtas vietām? Vai Jūs tās apmeklējāt pēdējā gada laikā, kaut kad agrāk vai nekad neesat apmeklējis?*

Atbildes, ko devuši iedzīvotāji 1997.gada martā, sniegtas 6.1 tabulā (skat. nodaļas beigās). Salīdzinājumam 6.2 tabulā (skat. nodaļas beigās) dots apkopojums atbildēm, ko respondenti uz tiem pašiem jautājumiem snieguši 1995.gada maijā. Kā uzskatāmi redzams 6.1 grafikā, atšķirības atbildēs vērojamas ne tikai atkarībā no aptaujas laika, bet atšķirīgas ir arī latviešu un cittautiešu atbildes.

6.1 grafiks. Kultūras un atpūtas vietu apmeklējums.

Sakiet, vai esat kādreiz apmeklējis kādu no šajā sarakstā minētajām kultūras un atpūtas vietām?

Baltijas Datu nams, 1995, 1997.

Kā liecina 1997.gada dati, iecienīta kultūras un atpūtas vieta latviešu vidū ir profesionālais teātris, to pēdējā gada laikā ir apmeklējuši ceturtdaļa latviešu (26%). Cittautiešu vidū to skaits ir mazāks (krievi - 17%, pārējie - 13.5%), kas lielā mērā skaidrojams ar to, ka lielākā daļa izrāžu Latvijas profesionālajos teātros notiek latviešu valodā. Salīdzinot šos 1997.gada datus ar 1995.gadā iegūtajiem, redzam, ka 1997.gadā iedzīvotāji nedaudz retāk apmeklējuši profesionālo teātru izrādes.

Cita iecienīta kultūras un atpūtas vieta, saistīta ar mūziku un teātri, ir rokmūzikas koncerti. Arī to apmeklēšanā lielāku aktivitāti izrāda latvieši (13% ir apmeklējuši kādu rokmūzikas koncertu pēdējā gada laikā). No krieviem un citu tautību Latvijas iedzīvotājiem šādus koncertus apmeklējuši 7% aptaujāto. Te interesants ir 1997.gada datu salīdzinājums ar 1995.gadu, kad rokmūzikas koncertus bija apmeklējuši gandrīz vienāds skaits visu Latvijā dzīvojošo tautību pārstāvji (10 - 13% iedzīvotāju).

Kopumā līdzīgs ir arī 1997.gada situācijas raksturojums attiecībā uz amatieru teātru, operu, baletu, klasiskās mūzikas un kora koncertu apmeklējumiem. Tos pēdējā gada laikā apmeklējuši aptuveni viena desmitā daļa latviešu un nedaudz mazāk krievu. Citu tautību piederīgie šīs kultūras un atpūtas vietas apmeklējuši ievērojami mazāk. Nav arī krasu izmaiņu salīdzinot ar 1995.gadu, ir tikai pieaudzis to skaits, kas noskatījušies kādu operas vai baleta izrādi vai apmeklējuši klasiskās mūzikas vai rokmūzikas koncertu, bet nedaudz samazinājies ir amatieru teātru izrāžu skatītāju skaits (iespējams, samazinājies arī šo izrāžu skaits). Izmaiņas te notikušas proporcionāli visu tautību grupās.

Atšķirīgs ir stāvoklis tikai attiecībā uz tādu atpūtas un izklaides vietu kā cirks: to pēdējā gada laikā ir apmeklējuši aptuveni desmitā daļa latviešu (12%) un piektā daļa cittautiešu (22% krievu un 19% citu tautību iedzīvotāju). No aplūkotā vienīgi cirka apmeklējumi ir populārāki cittautiešu vidū, salīdzinot ar latviešiem.

Rezultāti liek izdarīt vēl kādu secinājumu: ir ļoti daudz Latvijas iedzīvotāju, kas ne reizi savā mūžā nav bijuši ne operā, ne kāda veida koncertā vai baletā. Teātri nav apmeklējuši 6% latviešu un attiecīgi 19% krievu un 17% cittautiešu. Kopumā to skaits, kas nekad nav bijuši ne koncertā, ne baletā vai teātrī, cittautiešu un krievu vidū ir lielāks nekā latviešu vidū.

Kad 1995. gadā respondenti tika lūgti atbildēt uz jautājumu: *Par kuru no šiem brīvā laika pavadīšanas veidiem, salīdzinot ar situāciju pirms pieciem gadiem, Jūs to darāt biežāk, tikpat bieži, retāk vai arī nekad neesat to darījis?* bija redzams, ka nozīmīgas izmaiņas skāra teātru un koncertu apmeklēšanu.

Kā redzams 6.11 tabulā (skat. nodaļas beigās), 2-5% 1995. gadā bija biežāk apmeklējuši koncertus vai teātrus, nekā pirms pieciem gadiem, bet 55-70% - retāk. Atšķirības ir starp dažādu tautību piederīgajiem: no aptaujātajiem latviešiem tādu, kas atzīst, ka teātrus un koncertus apmeklē retāk kā pirms pieciem gadiem, ir 68%, kamēr cittautiešu respondentu vidū šis skaits ir salīdzinoši mazāks - 56-60%. Tātad, lai gan kopumā cittautieši teātrus un koncertus apmeklē mazāk nekā latvieši, viņu vidū teātru apmeklējumu aktivitāte pēdējo piecu gadu laikā mazāk kritusies.

Mājās pieejamie brīvā laika pavadīšanas veidi

Ļoti izplatīti ir mājās pieejamie brīvā laika pavadīšanas veidi, pirmām kārtām, *mūzikas ierakstu klausīšanās*, to dara puse aptaujāto latviešu un nedaudz mazāk krievu. Cita iecienīta nodarbe gan latviešu, gan cittautiešu vidū ir *teātra izrāžu skatīšanās televīzijā*; tiesa, biežāk to dara latvieši (40% latviešu, 27% krievu un 28% citu tautību pārstāvju brīvajā laikā ir skatījušies kādu teātra izrādi televīzijā). Salīdzinot ar 1995.gadu ir pieaudzis mūzikas ierakstu klausītāju skaits gan latviešu, gan cittautiešu vidū, kas varētu būt saistīts ar arvien pieaugošo mūzikas ierakstu tirgus paplašināšanos. Tajā pašā laikā ir samazinājies to skaits, kas skatās teātra izrādes televīzijā, 1995.gadā to brīvajā laikā darījuši bija 54% latviešu, 47% krievu un 38,5% cittautiešu. Lai gan samazinājies to skaits, kas skatās izrādes televīzijā, tomēr teātru apmeklētāju skaits pieaudzis nav. Salīdzinot ar 1995.gada maiju, tas ir pat samazinājies. Šī tendence novērojama gan latviešu un mazāk krievu vidū. Samazinājušies arī koncertu apmeklējumi.

Ar ko vēlētos nodarboties biežāk

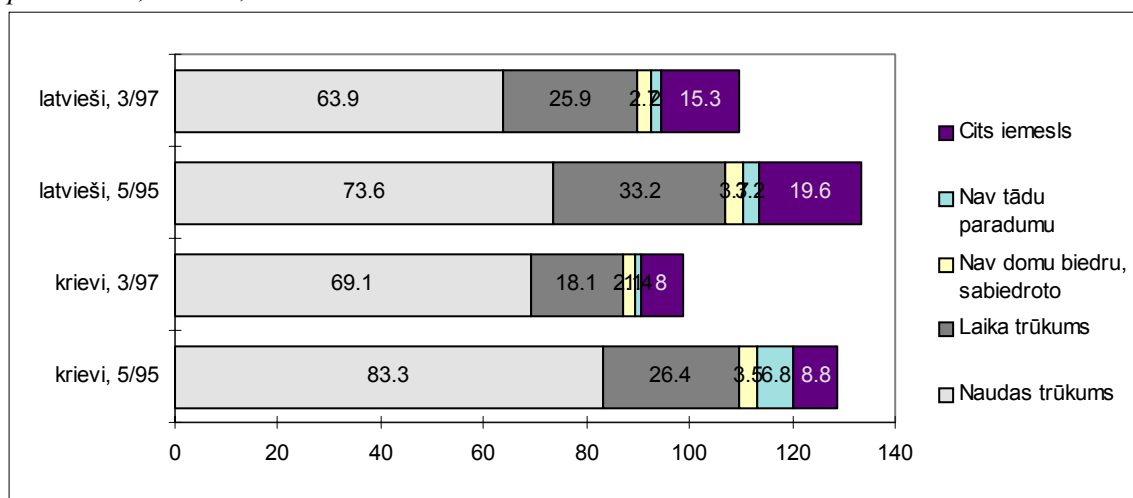
Atbildot uz jautājumu: *Ar ko savā brīvajā laikā Jūs vēlētos nodarboties biežāk?*, kā biežāk pieminētās atbildes gan latviešu, gan cittautiešu vidū ir *teātru un koncertu apmeklēšana*: to biežāk vēlētos darīt attiecīgi 25% un 17% latviešu, 19% un 16% krievu un 18% un 19% cittautiešu. Taču jāpiebilst, ka tomēr šis procents ir neliels, salīdzinot ar 1995.gadu, kad teātrus vēlējās biežāk apmeklēt gandrīz puse un koncertus - aptuveni 40% visu tautību aptaujāto.

Jautāti par to, kāpēc viņi to nedara, 80% aptaujāto min dažādus *kavējošus apstākļus*. Biežāk minētie gan latviešu, gan cittautiešu vidū ir naudas trūkums (apt. 70% atbilžu) un laika trūkums (apt. 20-25% atbilžu). Latviešu un cittautiešu atbildēs tikai nedaudz atšķiras viena vai otra apstākļa nozīmīgums. Latvieši mazliet biežāk aizbildinās ar laika trūkumu (25% atbilžu, krieviem un cittautiešiem attiecīgi 18% un 21%), kamēr cittautieši mazliet biežāk par iemeslu min naudas trūkumu (krieviem - 69% atbilžu, citām tautībām 72%, latviešiem 64%).

Salīdzinot ar 1995.gadu, divus gadus vēlāk gan latvieši gan cittautieši retāk minējuši laika un naudas trūkumu kā iemeslu, kas kavē apmeklēt dažādus kultūras pasākumus.

6.2 tabula. Apstākļi, kas kavē apmeklēt kultūras iestādes un pasākumus

Vai ir kādi apstākļi, kas Jūs kavē vai neļauj Jums apmeklēt kultūras iestādes un dažādus kultūras pasākumus, tik bieži, cik Jūs vēlētos?

Baltijas Datu nams. 1995, 1997.

Dažādu teātru apmeklējumi

1997.gada aptaujā bija iekļauti vairāki jautājumi par dažādu teātru apmeklējumiem. Kā redzams 6.14 tabulā (skat. nodaļas beigās), latviešu vidū populārākie ir Nacionālais un Dailes teātris (tos apmeklē vidēji 22% latviešu), tad cittautiešiem iemīļotāks ir Rīgas Krievu drāmas teātris, ko pēdējā gada laikā apmeklējuši 15% aptaujāto krievu tautības pārstāvju un 12% citu tautību piederīgie. Interesanti salīdzināt, ka Rīgas Krievu drāmas teātri ir apmeklējuši 4% aptaujāto latviešu, un šis skaits īpaši neatšķiras no to aptaujāto cittautiešu procenta, kas apmeklējuši kādu Nacionālā vai Dailes teātra izrādi. Taču retais no cittautiešiem ir iegriezies jaunākajos teātros, piemēram, Jaunajā Rīgas teātrī, Neatkarīgajā teātrī “Kabata” un Studijteātrī “Skatuve”. Arī Liepājas un Valmieras teātru izrādes, atšķirībā no Daugavpils teātra izrādēm, populārākas ir latviešu vidū. Atšķirīga situācija ir Daugavpils teātrī, kura izrādes apmeklējuši ir 4% aptaujāto krievu un 6% pārējo tautību pārstāvju, bet no latviešiem tikai 2%.

Interesantu un reizē arī pārsteidzošu situāciju atklāj atbildes uz jautājumu: *Es Jums nosaukšu vairākus teātrus. Pasakiet, lūdzu, par katru, cik bieži Jūs esat to apmeklējis?* Apkopojot atbildes, vispārsteidzošākais šķita salīdzinoši lielais skaits to respondentu, kas apgalvoja, ka nekad nav apmeklējis nosaukto teātri. Ja šāda situācija šķiet saprotama attiecībā uz reģionālajiem teātriem, tad pārsteidzoši tas liekas attiecībā pret Dailes, Nacionālo teātri vai Operu. Lai gan arī latviešu, kas ne reizi nav bijuši Dailes vai Nacionālajā teātrī, ir gandrīz 30%, tomēr cittautiešu vidū šis skaits ir divas un vairāk reizes lielāks. Uzmanību saista fakts, ka gandrīz 3/4 cittautiešu visa sava mūža laikā nav ne reizi noskatījušies kādu Nacionālā teātra izrādi. Arī Dailes teātrī ne reizi nav bijuši gandrīz 2/3 cittautiešu. Salīdzinājumam varam minēt, ka, piemēram, Rīgas Krievu drāmas teātrī nekad nav bijuši 72% latviešu, bet krievu un cittautiešu vidū tādu, kas šajā teātrī nekad nav bijuši, ir attiecīgi 37% un 48%. Liels ir arī aptaujāto skaits, kas ne reizi nav bijuši operā. Tādi ir gandrīz puse aptaujāto latviešu, 58% krievu un 68% cittautiešu. Kopumā,

aplūkojot 6.15 tabulas datus (skat. nodaļas beigās), jāizdara kāds secinājums, kas lielā mērā sasaucas ar jau minēto faktu, ka cittautieši Latvijas teātrus, kā arī operas un baleta izrādes apmeklē retāk nekā latvieši. Proti, cittautiešu vidū ir vairāk cilvēku, kas ne reizi nav bijuši daudzos Latvijas teātros.

Situācijas ilustrācijai aplūkosim tos, kas nekad nav apmeklējuši noteikto teātri, atkarībā no viņu dzīvesvietām. Nav lielu pārsteigumu latviešu sniegtajās atbildēs. Lielākā daļa rīdzinieku latviešu kaut reizi ir bijuši kādā no Rīgas teātriem, kamēr no tiem latviešiem, kas dzīvo pārējā Latvijas teritorijā, tādu, kas ne reizi nav apmeklējuši kādu no minētajiem teātriem, ir vairāk (ap 30%). Citāda situācija ir attiecībā pret krievu tautības aptaujātajiem. Kā redzams 6.15.a tabulā (skat. nodaļas beigās), lielākā daļa krievu nav ne reizi bijuši ne Nacionālajā, ne Dailes teātrī. Arī no krieviem, kas dzīvo laukos, lielāks ir to skaits, kas ne reizi nav bijuši šajos teātros (60-85%), taču arī katrs otrais krievu tautības rīdzinieks tos nav apmeklējuši (54%). Arī Rīgas Krievu drāmas teātri ne reizes nav apmeklējuši sestā daļa krievu rīdzinieku (15%) un vairāk nekā puse pārējā Latvijas teritorijā dzīvojošo krievu (61% no citās Latvijas pilsētās dzīvojošajiem un 71% laucinieku). Rīgas Krievu drāmas teātrī nekad nav bijuši arī puse aptaujāto rīdzinieku latviešu (51%), kā arī $\frac{3}{4}$ no laukos dzīvojošajiem latviešiem.

Teātru atpazīstamība

1996.gada decembra aptaujā tika iekļauti jautājumi par Latvijas teātru atpazīstamību. Respondentiem tika uzdots jautājums: *Nosauciet, lūdzu, kādus Latvijas teātrus Jūs zināt vai esat par tiem jebko dzirdējis?* Sākumā tika fiksētas atbildes, ko nosauca respondents pēc atmiņas, bet 6.17 tabulā apkopotas atbildes (skat. nodaļas beigās), ko respondents deva, kad viņam tika nosaukti konkrēti teātri un jautāts: *Vai Jūs zināt šo teātri un esat par to jebko dzirdējis?*

Kā redzams 6.16 tabulā (skat. nodaļas beigās), bez atgādinājuma Nacionālo uz Dailes teātri spēja nosaukt vairāk nekā $\frac{4}{5}$ latviešu, bet no cittautiešiem - mazāk kā puse. Rīgas Krievu drāmas teātri atcerējās $\frac{2}{3}$ krievu tautības respondentu un mazliet vairāk kā puse cittautiešu. No aptaujātajiem latviešiem to nosauca tikai katrs trešais, biežāk savās atbildēs minot, piemēram, Valmieras vai Liepājas teātri, kuri savukārt tika maz minēti cittautiešu atbildēs.

Jautāti par Nacionālo un Dailes teātriem, visi tie latvieši, kas šos teātrus zināja, bija tos jau minējuši atbildēs uz pirmo jautājumu, kamēr cittautiešu vidū katrs desmitais tos atcerējās tikai pēc atgādinājuma. Arī Rīgas Krievu Drāmas teātri, kas joprojām palika kā visvairāk pazīstamais teātris cittautiešu vidū, pēc atgādinājuma atcerējās $\frac{3}{4}$ aptaujāto cittautiešu un $\frac{2}{3}$ latviešu (salīdzinājumam - paši Krievu drāmas teātri atcerējās tikai $\frac{1}{3}$ aptaujāto latviešu). Aptuveni puse no cittautiešiem pēc nosaukšanas atcerējās arī Jaunatnes teātri, lai gan sākumā to minējuši bija tikai 17%.

Kopumā raksturīgi, ka pēc nosaukšanas teātrus respondenti atpazīna biežāk, sevišķi tas sakāms par cittautiešiem. Viskrasākās atšķirības, tāpat kā pirmajā jautājumā, parādījās attiecībā pret tādiem teātriem kā Jaunais Rīgas teātris, Neatkarīgais teātris "Kabata" un Studijteātri "Skatuve". Tos pēc atgādinājuma atpazīna 2-3 reizes vairāk aptaujāto, biežāk latvieši, retāk cittautieši. Tā, piemēram, Neatkarīgo teātri

“Kabata” paši atcerējās 28% latviešu un 5-7% cittautiešu, bet pēc atgādināšanas to skaits bija attiecīgi 64% un 19-23%.

Ievērtību pelna arī fakts, ka liela cittautiešu daļa nezina un nekad nav dzirdējuši par tādiem lieliem un latviešu sabiedrībā plaši pazīstamiem teātriem kā Dailes un Nacionālais teātris. Situācijas analīzei interesanti būtu aplūkot 6.17.a tabulu (skat. nodaļas beigās), kurā apkopotas noliedzošās atbildes uz jautājumu par teātru atpazīstamību, apskatot atsevišķi dažādus apdzīvoto vietu tipus. Tabulā redzams, ka cittautiešu vidū ir daudz tādu, kas nav dzirdējuši un nezina Latvijas populārākos teātrus, sevišķi tie, kas dzīvo mazpilsētās vai laukos. Spilgts piemērs ir jau minētie lielākie Latvijas teātri - Nacionālais un Dailes teātris. Cittautiešu rīdzinieku vidū katrs piektais nav dzirdējis par Nacionālo vai Dailes teātri, no citu pilsētu iedzīvotājiem katrs otrais nav atpazinis šos teātrus. Te gan jāpiebilst, ka arī gandrīz katrs sestais latvietis neatceras jebkad dzirdējis kaut ko par šādiem teātriem.

TABULAS

6.1 tabula. Kultūras un atpūtas vietu apmeklējums.

Sakiet, vai esat kādreiz apmeklējis kādu no šajā sarakstā minētajām kultūras un atpūtas vietām? Vai Jūs tās apmeklējāt pēdējā gada laikā, kaut kad agrāk vai nekad neesat apmeklējis?

MARTS 1997		TAUTĪBA			Total %
		Latvieši Col %	Krievi Col %	Cita Col %	
Profesionālu teātri	Nav atbildējuši	2,4	4,2	1,8	2,8
	Ir apmeklējis pēdējā gada laikā	25,9	17,4	13,5	22,0
	Agrāk	65,4	59,4	67,6	63,9
	Nekad nav apmeklējis	6,4	19,1	17,1	11,3
Amatieru teātri	Nav atbildējuši	5,4	6,3	5,4	5,6
	Ir apmeklējis pēdējā gada laikā	9,2	7,3	3,6	8,0
	Agrāk	54,1	42,7	45,9	49,9
	Nekad nav apmeklējis	31,3	43,8	45,0	36,4
Operu, baletu	Nav atbildējuši	4,4	3,1	5,4	4,1
	Ir apmeklējis pēdējā gada laikā	8,9	6,9	3,6	7,7
	Agrāk	52,4	46,9	44,1	49,9
	Nekad nav apmeklējis	34,3	43,1	46,8	38,2
Rokmūzikas koncertu	Nav atbildējuši	4,7	5,2	5,4	4,9
	Ir apmeklējis pēdējā gada laikā	13,3	6,6	7,2	10,7
	Agrāk	37,0	30,6	34,2	34,8
	Nekad nav apmeklējis	45,0	57,6	53,2	49,6
Džeza mūzikas koncertu	Nav atbildējuši	6,4	6,3	6,3	6,3
	Ir apmeklējis pēdējā gada laikā	3,0	3,5	1,8	3,0
	Agrāk	21,5	23,3	18,0	21,6
	Nekad nav apmeklējis	69,1	67,0	73,9	69,0
Klasiskās mūzikas, kora koncertu	Nav atbildējuši	5,2	5,2	5,4	5,2
	Ir apmeklējis pēdējā gada laikā	11,4	8,0	5,4	9,8
	Agrāk	45,0	37,5	33,3	41,5
	Nekad nav apmeklējis	38,3	49,3	55,9	43,5
Cirku	Nav atbildējuši	4,7	2,1	1,8	3,6
	Ir apmeklējis pēdējā gada laikā	11,8	21,9	18,9	15,5
	Agrāk	75,0	70,1	66,7	72,6
	Nekad nav apmeklējis	8,6	5,9	12,6	8,2

6.2 tabula. Kultūras un atpūtas vietu apmeklējums.

Sakiet, vai esat kādreiz apmeklējis kādu no šajā sarakstā minētajām kultūras un atpūtas vietām? Vai Jūs tās apmeklējāt pēdējā gada laikā, kaut kad agrāk vai nekad neesat apmeklējis?

MAIJS 1995		tautība			Total %
		Latvieši Col%	Krievi Col%	Cita Col%	
Profesionālu teātri	Ir apmeklējis pēdējā gada laikā	28,5	21,1	13,1	24,1
	Agrāk	61,1	61,1	70,7	62,3
	Nekad nav apmeklējis	10,4	17,8	16,2	13,5
Amatieru teātri	Ir apmeklējis pēdējā gada laikā	12,5	7,0	3,7	9,6
	Agrāk	53,1	41,1	45,8	48,2
	Nekad nav apmeklējis	34,4	51,9	50,5	42,2
Rokmūzikas koncertu	Ir apmeklējis pēdējā gada laikā	13,1	12,5	9,9	12,5
	Agrāk	36,9	29,1	27,7	33,2
	Nekad nav apmeklējis	50,1	58,4	62,5	54,4
Džeza mūzikas koncertu	Ir apmeklējis pēdējā gada laikā	2,6	5,0	1,9	3,3
	Agrāk	20,4	22,1	17,2	20,6
	Nekad nav apmeklējis	77,0	73,0	80,9	76,1
Klasiskās mūzikas, kora koncertu	Ir apmeklējis pēdējā gada laikā	10,8	4,9	8,5	8,6
	Agrāk	42,1	38,2	34,2	39,8
	Nekad nav apmeklējis	47,1	56,9	57,4	51,6
Operu, baletu	Ir apmeklējis pēdējā gada laikā	3,4	1,9	6,5	3,3
	Agrāk	55,6	46,3	38,9	50,4
	Nekad nav apmeklējis	41,0	51,7	54,6	46,2
Opereti	Ir apmeklējis pēdējā gada laikā	3,3	1,3	0,8	2,3
	Agrāk	59,9	46,5	46,5	53,8
	Nekad nav apmeklējis	36,8	52,2	52,6	43,8
Cirku	Ir apmeklējis pēdējā gada laikā	14,8	24,1	11,2	17,4
	Agrāk	76,9	68,0	74,5	73,7
	Nekad nav apmeklējis	8,3	7,9	14,2	9,0

6.3 tabula. Brīvā laika pavadīšanas veidi.

Vai pēdējā mēneša laikā Jūs brīvajā laikā esat nodarbojies ar kaut ko no šeit minētā? Ar ko?

MARTS 1997	TAUTĪBA			Total %
	Latvieši Col %	Krievi Col %	Cita tautība Col %	
Mūzikas instrumentu spēlēšana	6.4	9.4	6.3	7.2
Mūzikas ierakstu klausīšanās	49.9	44.4	37.8	47.0
Teātru izrāžu skatīšanās televīzijā	39.8	27.1	27.9	34.8
Teātru apmeklēšana	11.9	11.5	3.6	10.9
Koncertu apmeklēšana	10.9	10.1	9.0	10.5

6.3 tabula. Brīvā laika pavadīšanas veidi.

Un ar ko savā brīvajā laikā Jūs vēlētos nodarboties biežāk?

MARTS 1997	TAUTĪBA			Total %
	Latvieši Col %	Krievi Col %	Cita tautība Col %	
Mūzikas instrumentu spēlēšana	1.5	3.5	.9	2.0
Mūzikas ierakstu klausīšanās	6.6	6.3	7.2	6.5
Teātru izrāžu skatīšanās televīzijā	4.0	1.4	.9	2.9
Teātru apmeklēšana	25.0	18.8	18.0	22.4
Koncertu apmeklēšana	17.3	16.0	18.9	17.1

6.5 tabula. Brīvā laika pavadīšanas veidi.*Sakiet, vai pēdējā mēneša brīvajā laikā Jūs esat nodarbojies ar kaut ko no šeit minētā?*

MAIJS 1995	tautība			Total %
	Latvieši Col%	Krievi Col%	Cita Col%	
Mūzikas instrumentu spēlēšana	7.0	7.2	5.3	6.8
Rokmūzikas ierakstu klausīšanās	37.8	30.6	31.6	34.6
Teātra izrāžu skatīšanās televīzijā	54.0	47.3	38.5	49.8
Teātru apmeklēšana	13.4	7.5	9.2	11.0
Koncertu apmeklēšana	13.6	11.2	12.1	12.6

6.6 tabula. Brīvā laika pavadīšanas veidi.*Ar ko no šeit minētā Jūs vēlētos nodarboties biežāk nekā to darāt parasti?*

MAIJS 1995	tautība			Total %
	Latvieši Col%	Krievi Col%	Cita Col%	
Mūzikas instrumentu spēlēšana	4.0	2.3	5.0	3.6
Rokmūzikas ierakstu klausīšanās	2.9	4.3	3.9	3.5
Teātra izrāžu skatīšanās televīzijā	7.8	3.5	5.0	6.0
Teātru apmeklēšana	49.9	45.0	51.9	48.5
Koncertu apmeklēšana	42.3	42.7	40.4	42.2

6.7 tabula. Apstākļi, kas kavē apmeklēt dažādus kultūras pasākumus.*Vai ir kādi apstākļi, kas Jūs kavē vai neļauj Jums apmeklēt kultūras iestādes un dažādus kultūras pasākumus, tik bieži, cik Jūs vēlētos?*

MARTS 1997	TAUTĪBA			Total %
	Latvieši Col %	Krievi Col %	Cita tautība Col %	
Nekas nekavē	18.0	17.4	11.7	17.1
Ir kavējoši apstākļi	81.8	82.3	87.4	82.6

6.8 tabula. Apstākļi, kas kavē apmeklēt dažādus kultūras pasākumus.*Kādi iemesli Jūs kavē apmeklēt kultūras pasākumus?*

MARTS 1997	TAUTĪBA			Total %
	Latvieši Col %	Krievi Col %	Cita tautība Col %	
Naudas trūkums	63.9	69.1	72.1	66.3
Laika trūkums	25.9	18.1	20.7	23.0
Nav domu biedru, sabiedroto	2.7	2.1	6.3	2.9
Nav tādu paradumu	2.0	1.4	2.7	1.9
Cits iemesls	15.3	8.0	8.1	12.4

6.9 tabula. Apstākļi, kas kavē apmeklēt dažādus kultūras pasākumus.*Vai ir kādi apstākļi, kas Jūs kavē vai neļauj Jums apmeklēt kultūras iestādes un dažādus kultūras pasākumus tik bieži, cik Jūs vēlētos?*

MAIJS 1995	tautība			Total %
	Latvieši Col%	Krievi Col%	Cita Col%	
Nekas nekavē	16.5	17.4	8.5	15.8
Ir kavējoši apstākļi	83.5	82.6	91.5	84.2

6.10 tabula. Apstākļi, kas kavē apmeklēt dažādus kultūras pasākumus.

Kādi iemesli Jūs kavē apmeklēt kultūras pasākumus? (no tiem, kuriem ir kavējoši apstākļi (N=883))

MAIJS 1995	tautība			Total %
	Latvieši Col%	Krievi Col%	Cita Col%	
Naudas trūkums	73.6	83.3	86.6	78.5
Laika trūkums	33.2	26.4	27.3	30.2
Nav domu biedru, sabiedroto	3.7	3.5	2.0	3.4
Nav tādu paradumu	3.2	6.8	2.5	4.3
Cits iemesls	19.6	8.8	13.6	15.2

6.11 tabula. Brīvā laika pavadīšanas veidi.

Pasakiet, lūdzu, par kuru no šiem brīvā laika pavadīšanas veidiem, vai salīdzinot ar situāciju pirms pieciem gadiem, Jūs to darāt biežāk, tikpat bieži, retāk vai arī nekad neesat to darījis?

MAIJS 1995		tautība			Total %
		Latvieši Col%	Krievi Col%	Cita Col%	
Mūzikas instrumentu spēlēšana	Nav atbildējuši	7.9	8.6	11.8	8.6
	Biežāk	2.3	1.1	1.7	1.8
	Tikpat bieži	3.7	5.0	2.3	3.9
	Retāk	9.6	6.5	7.6	8.3
	Nekad nav darījis	76.6	78.8	76.6	77.3
Rokmūzikas ierakstu klausīšanās	Nav atbildējuši	4.7	6.2	5.8	5.3
	Biežāk	14.0	13.5	5.9	12.8
	Tikpat bieži	21.0	17.6	17.8	19.5
	Retāk	16.4	17.6	20.6	17.3
	Nekad nav darījis	43.9	45.1	49.9	45.1
Teātra izrāžu skatīšanās televīzijā	Nav atbildējuši	4.6	4.7	6.7	4.9
	Biežāk	16.5	16.7	12.5	16.1
	Tikpat bieži	38.2	34.5	28.5	35.8
	Retāk	31.2	27.5	34.7	30.4
	Nekad nav darījis	9.5	16.4	17.5	12.8
Teātru apmeklēšana	Nav atbildējuši	7.4	6.6	5.9	7.0
	Biežāk	4.1	4.2	3.3	4.0
	Tikpat bieži	7.8	7.3	3.5	7.1
	Retāk	67.8	59.2	58.7	63.8
	Nekad nav darījis	12.9	22.6	28.6	18.1
Koncertu apmeklēšana	Nav atbildējuši	7.2	6.7	9.3	7.3
	Biežāk	5.1	5.4	2.7	4.9
	Tikpat bieži	8.1	7.1	4.3	7.3
	Retāk	67.9	56.0	57.0	62.6
	Nekad nav darījis	11.7	24.9	26.7	17.9

6.12 tabula. Papildlīdzekļu izmantošana kultūras aktivitātēm.

Ja Jūsu personīgais vai ģimenes budžets palielinātos, kādām kultūras un atpūtas aktivitātēm Jūs labprātāk atvēlētu savus (ģimenes) papildlīdzekļus?

MARTS 1997	TAUTĪBA			Total %
	Latvieši Col %	Krievi Col %	Cita tautība Col %	
Teātru apmeklēšanai	48.9	41.3	36.9	45.4
Operas apmeklēšanai	20.0	11.1	12.6	16.6

6.13 tabula. Teātra izrāžu apmeklējums.

Vai esat apmeklējis teātra izrādes pēdējo 12 mēnešu laikā?

NOVEMBRIS 1997	TAUTĪBA			Total %
	Latvieši Col %	Krievi Col %	Cita Col %	
Ir apmeklējis	22.0	19.6	20.0	21.0
Nav apmeklējis	78.0	80.4	80.0	79.0

6.14 tabula. Teātru apmeklējums.

Kurus no šiem teātriem Jūs esat apmeklējis pēdējo 12 mēnešu laikā?

DECEMBRIS 1996	TAUTĪBA			Total %
	Latvieši Col %	Krievi Col %	Cita Col %	
Dailes teātris	21,8	4,3	4,0	14,6
Nacionālais teātris	22,1	3,3	3,2	14,4
Rīgas Krievu drāmas teātris	3,6	15,0	12,1	8,0
Liepājas teātris	6,4	2,0	1,6	4,6
Jaunatnes teātris	4,3	3,3	1,6	3,7
Cits	4,5	3,0	0	3,5
Daugavpils teātris	2,3	3,7	5,6	3,1
Valmieras teātris	4,6	0,3	0	2,8
Jaunais Rīgas teātris	3,6	0,7	0	2,3
Neatkarīgais teātris "Kabata"	2,3	0,7	0,8	1,7
Studijteātris "Skatuve"	0,5	0	0	0,3

6.15 tabula. Teātru apmeklējums.

Es Jums nosaukšu vairākus teātrus. Pasakiet, lūdzu, par katru, cik bieži Jūs esat to apmeklējis pēdējo 12 mēnešu laikā?

NOVEMBRIS 1997		TAUTĪBA			Total %
		Latvieši Col %	Krievi Col %	Cita Col %	
Daile	Nav atbildējuši	3.2	2.2	0.9	2.6
	Apmeklē samērā regulāri (apmēram reizi 2 mēnešos vai biežāk)	2.0	0.3	0	1.2
	Apmeklē retāk (gadā 1-5 reizes)	7.9	3.1	4.3	5.9
	Pēdējo 12 mēnešu laikā nav apmeklējis, bet agrāk ir bijis	58.9	29.9	31.3	46.3
	Nekad nav apmeklējis	28.1	64.5	63.5	43.9
Daugavpils teātris	Nav atbildējuši	3.6	2.8	0.9	3.0
	Apmeklē samērā regulāri (apmēram reizi 2 mēnešos vai biežāk)	0.4	0	0.9	.3
	Apmeklē retāk (gadā 1-5 reizes)	1.1	0.9	3.5	1.3
	Pēdējo 12 mēnešu laikā nav apmeklējis, bet agrāk ir bijis	7.7	15.0	15.7	11.0
	Nekad nav apmeklējis	87.3	81.3	79.1	84.4
Jaunais Rīgas teātris	Nav atbildējuši	3.6	2.8	0.9	3.0
	Apmeklē samērā regulāri (apmēram reizi 2 mēnešos vai biežāk)	0.7	0	0	0.4
	Apmeklē retāk (gadā 1-5 reizes)	1.6	0.6	0.9	1.2
	Pēdējo 12 mēnešu laikā nav apmeklējis, bet agrāk ir bijis	13.4	5.9	7.8	10.4
	Nekad nav apmeklējis	80.7	90.7	90.4	85.0

Nacionālā opera	Nav atbildējuši	3.0	1.9	1.7	2.5
	Apmeklē samērā regulāri (apmēram reizi 2 mēnešos vai biežāk)	0.9	0.9	0	0.8
	Apmeklē retāk (gadā 1-5 reizes)	4.8	2.2	1.7	3.6
	Pēdējo 12 mēnešu laikā nav apmeklējis, bet agrāk ir bijis	42.0	36.8	28.7	38.8
	Nekad nav apmeklējis	49.2	58.3	67.8	54.3
Nacionālais teātris	Nav atbildējuši	3.8	2.5	1.7	3.1
	Apmeklē samērā regulāri (apmēram reizi 2 mēnešos vai biežāk)	1.4	0	0	0.8
	Apmeklē retāk (gadā 1-5 reizes)	7.5	1.2	1.7	4.8
	Pēdējo 12 mēnešu laikā nav apmeklējis, bet agrāk ir bijis	57.4	23.7	25.2	42.8
	Nekad nav apmeklējis	29.9	72.6	71.3	48.4
Neatkarīgais teātris "Skatuve"	Nav atbildējuši	3.9	3.1	1.7	3.4
	Apmeklē samērā regulāri (apmēram reizi 2 mēnešos vai biežāk)	0.4	0	0	0.2
	Apmeklē retāk (gadā 1-5 reizes)	0.4	0	0	0.2
	Pēdējo 12 mēnešu laikā nav apmeklējis, bet agrāk ir bijis	3.2	0.6	3.5	2.4
	Nekad nav apmeklējis	92.1	96.3	94.8	93.8
Rīgas krievu drāmas teātris	Nav atbildējuši	3.2	1.2	0	2.2
	Apmeklē samērā regulāri (apmēram reizi 2 mēnešos vai biežāk)	0.2	2.8	0	1.0
	Apmeklē retāk (gadā 1-5 reizes)	1.1	8.1	8.7	4.2
	Pēdējo 12 mēnešu laikā nav apmeklējis, bet agrāk ir bijis	24.0	50.5	43.5	34.8
	Nekad nav apmeklējis	71.6	37.4	47.8	57.8
Valmieras drāmas teātris	Nav atbildējuši	3.8	3.1	0.9	3.2
	Apmeklē samērā regulāri (apmēram reizi 2 mēnešos vai biežāk)	0.4	0	0	0.2
	Apmeklē retāk (gadā 1-5 reizes)	3.9	0.9	0	2.5
	Pēdējo 12 mēnešu laikā nav apmeklējis, bet agrāk ir bijis	28.4	6.5	9.6	19.2
	Nekad nav apmeklējis	63.5	89.4	89.6	74.9
Valsts Liepājas teātris	Nav atbildējuši	2.3	3.1	0.9	2.4
	Apmeklē samērā regulāri (apmēram reizi 2 mēnešos vai biežāk)	1.4	0	0	0.8
	Apmeklē retāk (gadā 1-5 reizes)	2.5	0.9	0	1.7
	Pēdējo 12 mēnešu laikā nav apmeklējis, bet agrāk ir bijis	23.8	10.0	14.8	18.3
	Nekad nav apmeklējis	69.9	86.0	84.3	76.8
Cits teātris	Nav atbildējuši	70.1	51.7	67.8	63.9
	Apmeklē samērā regulāri (apmēram reizi 2 mēnešos vai biežāk)	1.3	0.9	0.9	1.1
	Apmeklē retāk (gadā 1-5 reizes)	1.8	3.1	0.9	2.1
	Pēdējo 12 mēnešu laikā nav apmeklējis, bet agrāk ir bijis	7.0	11.8	9.6	8.8
	Nekad nav apmeklējis	19.9	32.4	20.9	24.0

6.15.a tabula. Teātru apmeklējums.

Es Jums nosaukšu vairākus teātrus. Pasakiet, lūdzu, par katru, cik bieži Jūs esat to apmeklējis pēdējo 12 mēnešu laikā?

Atbildes: nekad nav apmeklējis

NOVEMBRIS 1997	DZĪVESVIETA					
	Rīga		Citas pilsētas		Ciems, lauki	
	TAUTĪBA		TAUTĪBA		TAUTĪBA	
	Latvieši	Krievi	Latvieši	Krievi	Latvieši	Krievi
Daile	12,1	53,7	28,7	84,2	36,8	62,2
Jaunais Rīgas teātris	62,9	87,4	85,7	97,0	85,8	88,9
Nacionālā opera	27,4	44,6	55,2	71,3	2,4	82,2
Nacionālais teātris	13,7	64,0	35,4	88,1	33,5	71,1
Rīgas krievu drāmas teātris	50,8	14,9	74,4	61,4	80,7	71,1

6.16 tabula. Teātru atpazīstamība.

Nosauciet, lūdzu, kādus Latvijas teātrus Jūs zināt vai esat par tiem jebko dzirdējis. (var nosaukt bez kartītes)

DECEMBRIS 1996	TAUTĪBA			Total %
	Latvieši Col %	Krievi Col %	Cita Col %	
Nacionālais teātris	83,1	49,5	39,5	68,1
Dailes teātris	84,3	45,5	40,3	68,0
Rīgas Krievu drāmas teātris	33,9	65,4	54,0	45,5
Liepājas teātris	43,3	10,6	10,5	29,8
Valmieras teātris	43,6	8,0	7,3	28,8
Jaunatnes teātris	32,9	17,3	12,9	25,9
Cits	22,0	26,9	14,5	22,5
Neatkarīgais teātris "Kabata"	28,3	7,0	4,8	19,2
Daugavpils teātris	19,5	13,3	21,8	18,0
Jaunais Rīgas teātris	20,7	9,3	8,1	15,8
Studijteātris "Skatuve"	5,0	2,0	0	3,5

6.17 tabula. Teātru atpazīstamība.

Kurus no minētajiem teātriem Jūs zināt vai esat par tiem jebko dzirdējis? (zin ar kartīti)

DECEMBRIS 1996	TAUTĪBA			Total %
	Latvieši Col %	Krievi Col %	Cita Col %	
Nacionālais teātris	83,3	66,1	58,9	75,3
Dailes teātris	84,3	62,8	56,5	74,4
Rīgas Krievu drāmas teātris	66,3	75,4	71,0	69,5
Jaunatnes teātris	63,8	56,8	41,9	59,1
Liepājas teātris	73,7	34,2	31,5	57,1
Valmieras teātris	74,2	31,6	27,4	56,1
Neatkarīgais teātris "Kabata"	63,5	22,6	18,5	46,1
Daugavpils teātris	47,9	30,9	33,1	41,2
Jaunais Rīgas teātris	43,6	18,6	16,9	33,1
Studijteātris "Skatuve"	24,6	5,6	2,4	16,4
Cits	11,1	15,3	9,7	12,1

6.17.a tabula. Teātru atpazīstamība.

Kurus no minētajiem teātriem Jūs zināt vai esat par tiem jebko dzirdējis? (zin ar kartīti) - atbildes "Nezin nosaukto teātri, nekad nav par to dzirdējis".

DECEMBRIS 1996	DZĪVESVIETA					
	Rīga		Citas pilsētas		Ciems, lauki	
	TAUTĪBA		TAUTĪBA		TAUTĪBA	
	Latvieši Col %	Citi Col %	Latvieši Col %	Citi Col %	Latvieši Col %	Citi Col %
Nacionālais teātris	17,6	22,2	19,2	47,6	13,7	40,7
Dailes teātris	17,6	22,8	18,3	54,2	13,3	41,9
Rīgas Krievu drāmas teātris	20,8	11,7	44,1	34,5	33,0	37,2
Liepājas teātris	26,4	73,7	29,6	63,7	23,2	58,1
Valmieras teātris	26,4	71,3	29,6	69,0	21,9	67,4
Jaunatnes teātris	28,9	23,4	39,4	63,1	38,2	65,1
Neatkarīgais teātris "Kabata"	34,0	69,0	40,4	89,3	34,8	76,7
Jaunais Rīgas teātris	50,9	78,9	63,4	87,5	53,6	76,7
Daugavpils teātris	52,2	76,6	55,9	63,1	48,5	62,8
Studijteātris "Skatuve"	72,3	94,2	80,3	98,2	73,0	91,9
Cits	84,3	79,5	91,1	89,3	90,1	94,2

7. LITERATŪRA

Lai noskaidrotu Latvijas iedzīvotāju grāmatu lasīšanas paradumus, tika apskatīti sekojoši jautājumi:

- (1) grāmatu lasīšana kā brīvā laika pavadīšanas veids (1997), arī salīdzinot to ar 1995.gadu;
- (2) grāmatu lasīšanas biežums, iecienītākais žanrs, iespējas lasīt dažādās valodās;
- (3) mājas bibliotēku lielums, parastie grāmatu iegūšanas veidi, iespējamo papildus līdzekļu ieguldīšana grāmatu iegādē, grāmatu pirkšanas paradumi;

Grāmatu lasīšana: 1995., 1997.

Kā redzams 7.1 tabulā nodaļas beigās, grāmatu lasīšana ir iecienīts un populārs brīvā laika pavadīšanas veids, ar to nodarbojas gandrīz $\frac{3}{4}$ aptaujāto, kā latvieši, tā cittautieši. Grāmatu lasīšana ir nodarbošanās, kas savu popularitāti nav zaudējusi - salīdzinot 1997.gada datus ar 1995.gadu tāpat 74% latviešu un ap 70% cittautiešu izvēlas grāmatu lasīšanu kā vienu no brīvā laika pavadīšanas veidiem. Jautāti par to, vai vēlētos ar grāmatu lasīšanu nodarboties biežāk, gandrīz katrs trešais aptaujātais ir atbildējis apstiprinoši. Līdzīga šajā ziņā ir bijusi arī situācija pirms diviem gadiem. Arī 1995.gadā vēlmi ar grāmatu lasīšanu nodarboties biežāk izteica aptuveni viena trešā daļa aptaujāto latviešu un nedaudz mazāk krievu un citu tautību pārstāvju.

Grāmatu lasīšana pirms 5 gadiem. 1995.

Tomēr zīmīgi, ka arī grāmatu lasīšana, līdzīgi kā citas kultūras aktivitātes, deviņdesmito gadu vidū, salīdzinot ar situāciju pirms 5 gadiem, ir samazinājusies. Tā, atbildot uz jautājumu: *Par kuru no šiem brīvā laika pavadīšanas veidiem Jūs varat teikt, ka, salīdzinot ar situāciju pirms pieciem gadiem, Jūs to darāt biežāk, tikpat bieži, retāk vai arī nekad neesat to darījis?*, tikai trešā daļa aptaujāto saka, ka grāmatas lasot *tikpat bieži kā agrāk*, gandrīz puse dara to *retāk* un tikai 1/6 - *biežāk*. Starp krievu tautības pārstāvjiem biežāk ir tādu, kas grāmatas lasa biežāk: 22% aptaujāto krievu atbildējuši, ka lasa grāmatas biežāk nekā pirms pieciem gadiem, bet 35% dara to retāk, kamēr aptaujāto latviešu vidū šī attiecība ir 16% (biežāk) un 45% (retāk).

Grāmatu lasīšanas biežums. 1997.

Jautāti par to, cik bieži lasa grāmatas, aptuveni puse aptaujāto atbildējuši, ka dara to katru dienu vai vismaz vairākas reizes nedēļā (49% latviešu, 57% krievu un 53% cittautiešu). Salīdzinot lasītāju aktivitāti Rīgā, citās Latvijas pilsētās un laukos (skat.7.6.a tabulu nodaļas beigās), redzam, ka biežāk grāmatas lasa

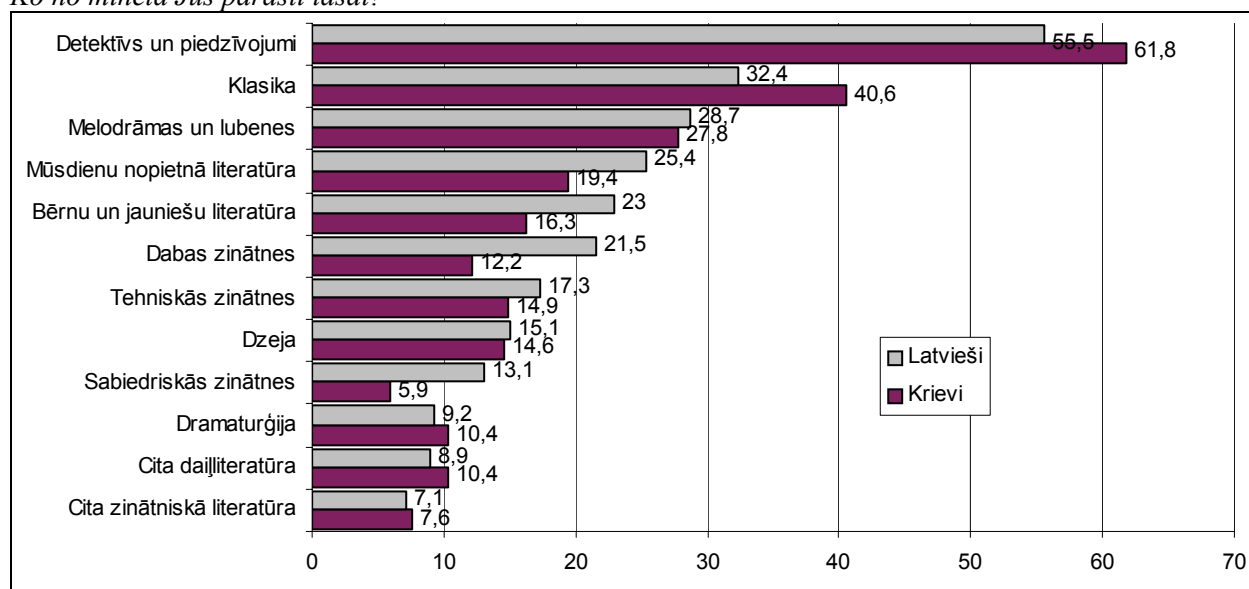
rīdzinieki un citu pilsētu iedzīvotāji, tas īpaši attiecas uz latviešiem. No laukos dzīvojošajiem latviešiem ap 40% grāmatas lasa vairākas reizes nedēļā, no cittautiešiem lauciniekiem šādu atbildi snieguši 60%.

Lasāmvielas izvēle

Literatūras izvēlē nav ievērojamu atšķirību pēc tautības, iecienītākā lasāmviela gan latviešu, gan cittautiešu vidū ir detektīvi un piedzīvojumu romāni (tos lasa 55.5% latviešu un 62% krievu). Otra populārākā lasāmviela, kas gan ievērojami atpaliek no detektīviem, ir grāmatas, kas būtu pieskaitāmas literatūras klasikai - tās lasa katrs trešais latvietis un mazliet vairāk - 40%- cittautiešu. Trešā iemīļotākā lasāmviela, ko vienlīdz bieži lasa gan latvieši, gan cittautieši (ap 30%) ir melodrāmas un lubenes. Latviešu vidū samērā populāra ir arī mūsdienu nopietnā literatūra (25%), bērnu un jauniešu literatūra (23%), kā arī ar dabu saistītā zinātniskā literatūra (21.5%). Cittautiešu vidū to popularitāte nedaudz zemāka (7.7 tabula nodaļas beigās).

7.1 grafiks. Literatūras izvēle.

Ko no minētā Jūs parasti lasāt?

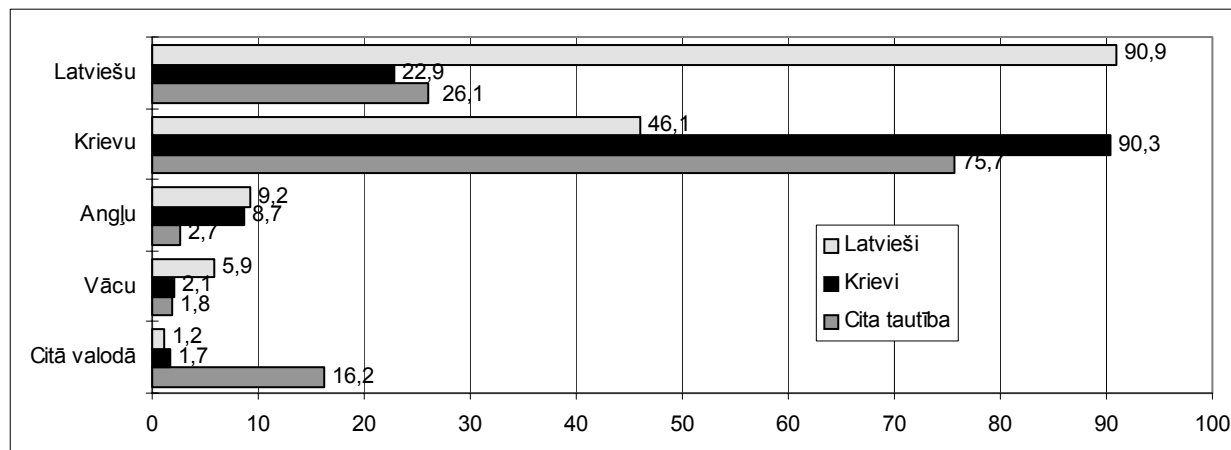
Baltijas Datu nams. 1997.

Lasāmvielas valoda.

Lielākas atšķirības vērojamas atbildēs uz jautājumu: *Kādās valodās Jūs lasāt?*, kas apkopotas 7.8 tabulā (skat. nodaļas beigās). No cittautiešu vidus latviski izdotās grāmatas lasa ceturrtā daļa, bet no latviešiem krieviski iznākošās grāmatas lasa katrs otrais. Līdzīgs ir to skaits latviešu un krievu vidū, kas lasa grāmatas angļiski - tie ir gandrīz katrs desmitais aptaujātais.

7.2 grafiks. Iespējas lasīt dažādās valodās.

Kādās valodās Jūs lasāt?

Baltijas Datu nams. 1997.

Mājas bibliotēkas

Pētījumā tika arī noskaidrots, cik lielas ir aptaujāto mājas bibliotēkas. Plašas bibliotēkas, kurās būtu vairāk kā 1000 grāmatu, ir 8% aptaujāto latviešu, 5% krievu un 2% citu tautību pārstāvjiem. Mājas bibliotēkas, kurās grāmatu skaits ir robežās no 500 līdz 1000, ir 15% latviešu, 8% krievu un 10% citu tautību pārstāvjiem. Arī bibliotēkas ar 200-500 grāmatām biežāk pieder latviešiem (28% latviešu, 21,5% krievu un 23% citu tautību piederīgajiem) šie skaitļi liecina par to, ka latvieši ir aktīvāki mājas bibliotēku veidotāji.

Grāmatu ieguve

To atspoguļo arī atbildes uz jautājumu: *Lai izlasītu iecerēto grāmatu, Jūs visbiežāk to nopērkat, paņemat bibliotēkā vai aizņematies to no draugiem, paziņām?* Atbildes uz šo jautājumu apkopotas 7.10 tabulā (skat. nodaļas beigās). Gandrīz trešā daļa latviešu, lai izlasītu iecerēto grāmatu, to nopērk; tikpat liels skaits to aizņemas no kāda drauga vai paziņas, kamēr krievu tautības pārstāvju vidū krietni lielāka daļa - puse aptaujāto - grāmatas izlasīšanai parasti aizņemas. Aptuveni katrs piektais latvietis un katrs desmitais krievs konkrēto grāmatu mēdz meklēt bibliotēkā.

Kā jau sagaidāms, no aptaujātajiem visbiežāk grāmatas pērk un retāk meklē bibliotēkās tie, kam vidējie izdevumi ģimenē uz vienu ģimenes locekli ir lielāki (pārsniedz 60 latus mēnesī). Tomēr šajā iedzīvotāju grupā novērojama neliela atšķirība latviešu un krievu vidū - vairāk nekā puse latviešu nopērk iecerēto grāmatu, kamēr tikai katrs piektais to aizņemas, lai izlasītu. Savukārt, krievu vidū grāmatas pērk 44% aptaujāto, un tikpat daudzi arī grāmatas aizņemas. Lielāks īpatsvars grāmatu pircēju latviešu vidū, salīdzinot ar cittautiešiem, ir arī mazāk turīgās ģimenēs (izdevumi uz vienu cilvēku mēnesī nepārsniedz 30 latus). Arī iedzīvotāju grupā, kur ģimenē izdevumi uz cilvēku mēnesī ir robežās no 20 līdz 30 latiem, latvieši grāmatas pērk biežāk (katrs trešais), salīdzinot ar cittautiešiem (katrs sestais). Minētajā iedzīvotāju

grupā viena trešā daļa latviešu, bet no krieviem divas trešdaļas aptaujāto visbiežāk grāmatu aizņemas no kāda drauga vai paziņas,

Jautāti par to, vai gadījumā, ja palielinātos viņu ģimenes budžets, aptaujātie labprāt atvēlētu savus papildlīdzekļus grāmatu iegādei, 45% latviešu un 39% krievu atbildējuši apstiprinoši.

Atbildot uz jautājumu: *Cik grāmatu Jūs esat iegādājies pēdējo triju mēnešu laikā?*, vairāk nekā puse latviešu (53%) un vēl vairāk krievu (61%) teikuši, ka pēdējā laikā grāmatas nav pirkuši.. Lielāks īpatsvars to, kas grāmatas nav pirkuši, ir mazāk turīgo vidū (skat. 7.12.a tabulu). Tāpat latvieši ir nedaudz aktīvāki grāmatu pircēji, salīdzinot ar cittautiešiem. Interesantu faktu atklāj atbilžu sadalījums pēc vidējiem ģimenes izdevumiem uz vienu cilvēku mēnesī: latviešu vidū 12% no tiem, kuru ģimeņu izdevumi nepārsniedz 20 latus uz cilvēku mēnesī, pēdējo trīs mēnešu laikā ir nopirkuši 4 un vairāk grāmatas, kamēr krievu vidū šādu atbilžu bija 6%.

TABULAS

7.1 tabula. Grāmatu lasīšana kā brīvā laika pavadīšanas veids*Vai pēdējā mēneša laikā Jūs brīvajā laikā esat nodarbojies ar kaut ko no šeit minētā? Ar ko?*

MARTS 1997	TAUTĪBA			Total %
	Latvieši Col %	Krievi Col %	Cita tautība Col %	
Grāmatu lasīšana	74.3	71.5	69.4	72.9

7.2 tabula. Grāmatu lasīšana kā brīvā laika pavadīšanas veids, 1997*Un ar ko savā brīvajā laikā Jūs vēlētos nodarboties biežāk?*

MARTS 1997	TAUTĪBA			Total %
	Latvieši Col %	Krievi Col %	Cita tautība Col %	
Grāmatu lasīšana	30.6	30.6	25.2	30.0

7.3 tabula. Grāmatu lasīšana kā brīvā laika pavadīšanas veids, 1995*Sakiet, vai pēdējā mēneša brīvajā laikā Jūs esat nodarbojies ar kaut ko no šeit minētā?*

MAIJS 1995	TAUTĪBA			Total %
	Latvieši Col%	Krievi Col%	Cita Col%	
Grāmatu lasīšana	73.6	72.4	66.4	72.3

7.4 tabula. Grāmatu lasīšana kā brīvā laika pavadīšanas veids, 1995*Ar ko no šeit minētā Jūs vēlētos nodarboties biežāk nekā to darāt parasti?*

MAIJS 1995	TAUTĪBA			Total %
	Latvieši Col%	Krievi Col%	Cita Col%	
Grāmatu lasīšana	34.9	31.8	27.5	33.0

7.5 tabula. Grāmatu lasīšanas biežums, 1995*Pasakiet, lūdzu, par kuru no šiem brīvā laika pavadīšanas veidiem, vai salīdzinot ar situāciju pirms pieciem gadiem, Jūs to darāt biežāk, tikpat bieži, retāk vai arī nekad neesat to darījis?*

MAIJS 1995		TAUTĪBA			Total %
		Latvieši Col%	Krievi Col%	Cita Col%	
Grāmatu lasīšana	Nav atbildējuši	1.6	2.1	5.3	2.3
	Biežāk	15.7	21.8	13.7	17.5
	Tikpat bieži	36.2	37.1	31.1	35.8
	Retāk	44.8	34.9	45.4	41.6
	Nekad nav darījis	1.7	4.0	4.5	2.8

7.6 tabula. Grāmatu lasīšanas biežums, 1997*Kopumā ņemot, cik bieži Jūs lasāt grāmatas?*

MARTS 1997	TAUTĪBA			Total %
	Latvieši Col %	Krievi Col %	Cita tautība Col %	
Nav atbildējuši	0.5	1.0	0	0.6
Katru dienu	28.2	31.9	31.5	29.7
Vairākas reizes nedēļā	20.5	25.0	21.6	21.9
Reizi nedēļā	12.9	9.4	6.3	11.2
Vairākas reizes mēnesī	9.7	7.6	10.8	9.3
Reizi mēnesī	9.4	8.0	6.3	8.7
Retāk	10.9	7.6	7.2	9.6
Grāmatas vispār nelasu	7.7	9.4	16.2	9.2

7.6.a tabula. Grāmatu lasīšanas biežums.*Kopumā ņemot, cik bieži Jūs lasāt grāmatas?*

MARTS 1997	TAUTĪBA					
	Latvieši			Citi		
	DZĪVESVIETA			DZĪVESVIETA		
	Rīga Col %	Citas pilsētas Col %	Ciems, lauki Col %	Rīga Col %	Citas pilsētas Col %	Ciems, lauki Col %
Katru dienu	31,5	30,9	22,9	33,4	33,4	26,9
Vairākas reizes nedēļā	21,3	27,0	16,9	22,0	23,4	32,7
Reizi nedēļā	13,6	12,1	12,9	12,3	8,1	3,2
Vairākas reizes mēnesī	5,9	9,4	13,9	6,5	11,4	7,3
Reizi mēnesī	8,9	5,0	14,2	9,6	5,6	6,9
Retāk	13,7	8,3	10,2	9,0	5,8	7,4
Grāmatas vispār nelasu	5,0	7,3	9,1	7,1	12,4	15,5

7.7 tabula. Literatūras izvēle.*Ko no minētā Jūs parasti lasāt?*

MARTS 1997	TAUTĪBA			Total %
	Latvieši Col %	Krievi Col %	Cita tautība Col %	
Detektīvs un piedzīvojumi	55,5	61,8	55,0	57,2
Klasika	32,4	40,6	39,6	35,6
Melodrāmas un lubenes	28,7	27,8	32,4	28,9
Mūsdienu nopietnā literatūra	25,4	19,4	16,2	22,6
Bērnu un jauniešu literatūra	23,0	16,3	19,8	20,7
Dabas zinātnes	21,5	12,2	12,6	17,8
Tehniskās zinātnes	17,3	14,9	14,4	16,3
Dzeja	15,1	14,6	13,5	14,8
Sabiedriskās zinātnes	13,1	5,9	9,9	10,7
Dramaturģija	9,2	10,4	8,1	9,5
Cita daiļliteratūra	8,9	10,4	3,6	8,8
Cita zinātniskā literatūra	7,1	7,6	4,5	6,9

7.8 tabula. Iespējas lasīt dažādās valodās.*Kādās valodās Jūs lasāt?*

MARTS 1997	TAUTĪBA			Total %
	Latvieši Col %	Krievi Col %	Cita tautība Col %	
Latviešu	90,9	22,9	26,1	64,0
Krievu	46,1	90,3	75,7	62,2
Angļu	9,2	8,7	2,7	8,4
Vācu	5,9	2,1	1,8	4,3
Citā valodā	1,2	1,7	16,2	3,0

7.9 tabula. Mājas bibliotēkas lielums*Sakiet, lūdzu, cik daudz grāmatu ir Jūsu mājas bibliotēkā?*

MARTS 1997	TAUTĪBA			Total %
	Latvieši Col %	Krievi Col %	Cita tautība Col %	
50 un mazāk	9.7	20.5	27.0	14.8
51 - 100	14.6	17.0	18.9	15.8
101 - 200	20.2	23.3	18.0	20.8
No 201 - 500	28.2	21.5	23.4	25.8
No 501 - 1000	15.3	8.3	9.9	12.7
Vairāk par 1000	8.4	5.2	1.8	6.7
Grūti pateikt	3.5	4.1	0.9	3.4

7.10 tabula. Grāmatu iegūšanas veidi*Lai izlasītu iecerēto grāmatu, Jūs visbiežāk to nopērkat, paņemat bibliotēkā vai aizņematies to no draugiem, paziņām?*

MARTS 1997	TAUTĪBA			Total %
	Latvieši Col %	Krievi Col %	Cita tautība Col %	
Nav atbildējuši	14.3	14.2	23.4	15.3
Nopērk	32.6	24.7	15.3	28.4
Meklē bibliotēkā	19.5	9.4	16.2	16.2
Aizņemas no draugiem, paziņām	30.1	48.3	39.6	36.4
Citā veidā	3.5	3.5	5.4	3.7

7.10.a tabula. Grāmatu iegūšanas veidi*Lai izlasītu iecerēto grāmatu, Jūs visbiežāk to nopērkat, paņemat bibliotēkā vai aizņematies to no draugiem, paziņām?*

MARTS 1997	TAUTĪBA									
	Latvieši					Krievi				
	IZDEVUMI UZ 1 CILVĒKU ĢIMENĒ					IZDEVUMI UZ 1 CILVĒKU ĢIMENĒ				
	Līdz Ls 20	Ls 21 - 30	Ls 31 - 40	Ls 41 - 60	Ls 61 un vairāk	Līdz Ls 20	Ls 21 - 30	Ls 31 - 40	Ls 41 - 60	Ls 61 un vairāk
Nopērk	22,6	31,0	28,3	33,1	52,9	20,4	16,7	15,6	33,3	44,0
Meklē bibliotēkā	23,7	16,7	27,5	17,3	10,6	16,3	7,1	6,3	9,5	4,0
Aizņemas no draugiem, paziņām	34,4	32,1	29,2	33,1	22,4	46,9	66,7	53,1	31,0	44,0
Citā veidā	3,2	3,6	4,2	3,8	4,7	2,0	4,8	6,3	4,8	2,0

7.11 tabula. Papildlīdzekļu ielietošana grāmatu iegādei

Ja Jūsu personīgais vai ģimenes budžets palielinātos, kādām kultūras un atpūtas aktivitātēm Jūs labprātāk atvēlētu savus (ģimenes) papildlīdzekļus?

MARTS 1997	TAUTĪBA			Total %
	Latvieši Col %	Krievi Col %	Cita tautība Col %	
Grāmatu iegādei	45.2	38.9	43.2	43.2

7.12 tabula. Grāmatu pirkšanas paradumi

Cik grāmatu Jūs esat iegādājies pēdējo triju mēnešu laikā?

MARTS 1997	TAUTĪBA			Total %
	Latvieši Col %	Krievi Col %	Cita tautība Col %	
Nav pircis grāmatas	53.1	61.1	63.1	56.5
Vienu	12.3	11.1	9.9	11.7
2 - 3	19.3	14.9	16.2	17.7
4 un vairāk	13.1	12.2	9.9	12.5
Grūti pateikt	2.1	0.7	0.9	1.6

7.12.a tabula. Grāmatu pirkšanas paradumi

Cik grāmatu Jūs esat iegādājies pēdējo triju mēnešu laikā?

MARTS 1997	TAUTĪBA									
	Latvieši					Krievi				
	IZDEVUMI UZ 1 CILVĒKU ĢIMENĒ					IZDEVUMI UZ 1 CILVĒKU ĢIMENĒ				
	Līdz Ls 20	Ls 21 - 30	Ls 31 - 40	Ls 41 - 60	Ls 61 un vairāk	Līdz Ls 20	Ls 21 - 30	Ls 31 - 40	Ls 41 - 60	Ls 61 un vairāk
Nav pircis grāmatas	58,1	56,0	60,0	51,1	34,1	71,4	69,0	79,7	50,0	38,0
Vienu	18,3	14,3	13,3	9,8	9,4	4,1	19,0	7,8	16,7	12,0
2 - 3	7,5	25,0	16,7	23,3	27,1	18,4	4,8	10,9	14,3	24,0
4 un vairāk	11,8	3,6	10,0	13,5	29,4	6,1	7,1	1,6	16,7	26,0
Grūti pateikt	4,4	1,2	,0	2,3	,0	,0	,0	,0	2,4	,0

8. FILMU MĀKSLA

Lai pētītu filmu mākslas kā kultūras elementa nozīmi un noskaidrotu Latvijas iedzīvotāju paradumus, kas saistīti ar kinoteātru apmeklēšanu un filmu skatīšanos mājās, tika apskatīti sekojoši jautājumi:

- (1) kinoteātru apmeklējums 1997.gadā, arī salīdzinājumā ar 1995.gadu;
- (2) filmu skatīšanās mājās kā brīvā laika pavadīšanas veids 1997.gadā, salīdzinot to ar 1995.gadu;
- (3) iemīļotākās TV filmas/ seriāli, atšķirības starp latviešiem un cittautiešiem.

Lai noskaidrotu kinoteātru apmeklēšanas paradumus un to, vai tie latviešiem un krieviem ir atšķirīgi, respondentiem tika uzdots jautājums: *Vai esat kādreiz apmeklējis kādu no šajā sarakstā minētajām kultūras un atpūtas vietām? Vai Jūs tās apmeklējāt pēdējā gada laikā, kaut kad agrāk vai nekad neesat apmeklējis?* Atbildes uz šo jautājumu ir apkopotas 8.1 tabulā (skat. nodaļas beigās).

Kinoteātru apmeklējums

Latvieši un citu tautību piederīgie kinoteātrus apmeklē līdzīgi (skat. 8.1 tabulu). No aptaujātajiem latviešiem 24% atbildējuši, ka pēdējā gada laikā ir noskatījušies kādu filmu kinoteātrī, tikai nedaudz mazāk krievu - 21% - arī snieguši apstiprinošu atbildi. Mazāk populāri kinoteātru apmeklējumi ir citu tautību aptaujāto vidū - tikai katrs sestais no aptaujātajiem pēdējā gada laikā bija skatījis kādu filmu kinoteātrī.

Ja salīdzina minētos datus, kas apkopoti 1997.gada martā, ar divus gadus iepriekš iegūtiem, jāpiezīmē, ka kopumā aktivitāte ir nedaudz mazinājusies. Tā 1995.gadā kinoteātri bija apmeklējuši 29% latviešu un 34% krievu, bet 1997.gadā attiecīgi 24% un 21%. Redzam, ka vairāk kritusies kinoteātru apmeklētāju aktivitāte krievu vidū. Ir ļoti maz tādu, gan latviešu, gan citu tautību pārstāvju vidū, kas nekad savā mūžā nebūtu apmeklējuši kādu kinoteātri - gan 1995.gadā, gan 1997.gada aptaujās tādi bija mazāk par 5%.

Lai noskaidrotu Latvijas iedzīvotāju paradumus, kas saistīti ar brīvā laika pavadīšanu pie “zilajiem ekrāniem”, tika uzdoti vairāki jautājumi: *Vai pēdējā mēneša laikā Jūs brīvajā laikā esat nodarbojies ar kaut ko no šeit minētā? Ar ko? Un ar ko savā brīvajā laikā Jūs vēlētos nodarboties biežāk?*

Videofilmu skatīšanās mājās

Videofilmas mājās skatījušies ir vairāk nekā katrs ceturtais aptaujātais - 32% latviešu un 29% krievu (salīdzinājumam - kinoteātrus apmeklējuši nedaudz mazāk - 24% latviešu un 21% krievu).

Salīdzinot šos - 1997.gada - datus ar 1995.gadā apkopotajiem (skat. 8.3 un 8.4 tabulas), redzams, ka kopumā to skaits, kas skatās video filmas, ir nedaudz samazinājies. Līdzīgi kā kinoteātru apmeklējumā, lielāks aktivitātes kritums ir krievu tautības aptaujāto vidū (1995.gadā videofilmas mājās skatījās 40%, 1997.gadā - 29%), mazāks latviešu vidū - 1995.gadā 36% un 1997.gadā 32% skatījās video filmas mājās. 1997.gadā samazinājies (gan latviešu, gan cittautiešu vidū) arī to skaits, kas vēlētos biežāk brīvo laiku pavadīt, skatoties videofilmas mājās. Tā 1997.gadā šādu vēlmi izteikuši 4.5% latviešu un 6% cittautiešu, kamēr 1995.gadā - vidēji 8% aptaujāto (9% latviešu, 8% krievu, 7% citu tautību pārstāvju).

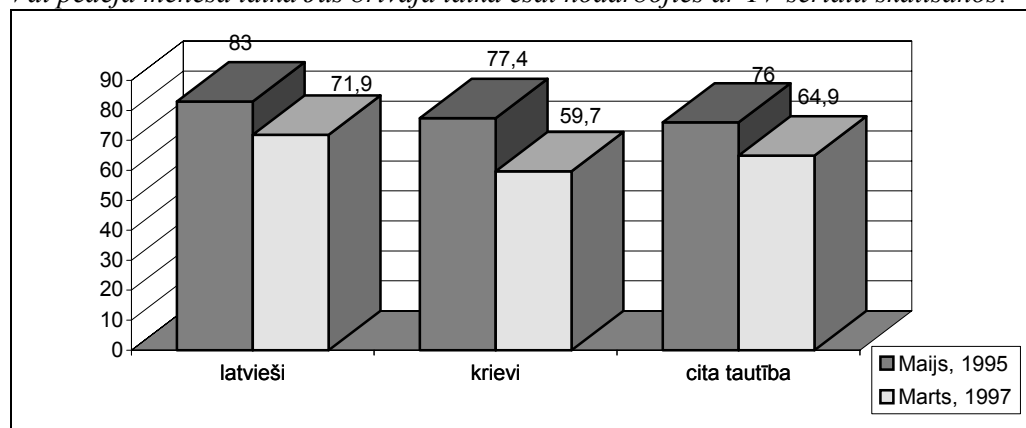
Televīzijas seriālu skatīšanās

Līdzīgi kā par videofilmu skatīšanos mājās, tika jautāts arī par TV seriālu skatīšanos. Ļoti lielu popularitāti TV seriāli ir iekarojuši latviešu vidū, kādu no seriāliem skatās 72% aptaujāto latviešu. Salīdzinoši mazāka ir seriālu skatītāju auditorija krievu tautības aptaujāto vidū, tos skatās 60% aptaujāto. Tomēr krievu vidū ir vairāk tādu, kas vēlētos savā brīvajā laikā seriālus skatīties biežāk - tādi ir katrs desmitais aptaujātais krievs, kamēr no latviešiem šādu vēlmi izteikuši 4% aptaujāto.

Salīdzinot ar 1995.gadu, seriālu skatītāju auditorija kopumā 1997.gadā ir visai ievērojami sarukusi (skat. 8.1 grafiku), tas sakāms gan par latviešu, gan cittautiešu auditoriju. Arī to skaits, kas savā brīvajā laikā vēlētos biežāk skatīties seriālus, ir samazinājies (no 8% uz 4% latviešu vidū), tomēr tas attiecas tikai uz latviešu skatītājiem, jo cittautiešu vidū to skaits ir palicis gandrīz nemainīgs (10% krievu un 6-7% citu tautību pārstāvju).

8.1 grafiks. TV seriālu skatīšanās.

Vai pēdējā mēneša laikā Jūs brīvajā laikā esat nodarbojies ar TV seriālu skatīšanos?

Baltijas Datu nams. 1995,1997

Pateicoties sadarbībai ar *Baltic Media Facts Latvia*, mums ir iespēja arī salīdzināt populārākās TV programmas latviešu un cittautiešu vidū. 8.7 un 8.8 tabulā (skat. nodaļas beigās) iespējams aplūkot un salīdzināt **10 populārākās programmas** latviešu un cittautiešu vidū, kas iegūtas, apkopojot 1997.gada

rudenī veikto pētījumu rezultātus. Tabulās tumšāk iezīmēti ir pirmajā desmitniekā iekļuvušo filmu nosaukumi, ar zvaigznīti (*) atzīmēti seriāli. Kā redzams, gan latviešu, gan cittautiešu vidū TV seriāli ir populāri, tomēr latviešu "Top 10" ir iekļuvuši tikai trīs, kamēr cittautiešu "topā" - četri TV seriāli ar salīdzinoši lielāku skatītāju auditoriju. Tabulas arī rāda, ka latviešu vidū lielu popularitāti gūst ne tikai filmas, bet arī dažādi izklaidējoši raidījumi, kā piemēram, *Laimes spēle* (ko skatās 32% aptaujāto latviešu) un *Imanta- Babīte atkal pietur!* (29% latviešu). Cittautiešu iecienītāko programmu vidū ir deviņas filmas un viens ziņu raidījums - *LNT īsziņas* krievu valodā (tās skatās 36% cittautiešu; salīdzinājumam: *Panorāmu* skatās 37% latviešu).

Par dažādu Latvijas televīzijā un Latvijas Neatkarīgajā televīzijā rādīto filmu popularitāti ļauj spriest atbildes uz jautājumu: *Vai pēdējo divu mēnešu laikā Jūs esat skatījies kādu no šīm Latvijas televīzijas filmām vai seriāliem?* Analizējot 8.9 un 8.10 tabulās, kas redzamas nodaļas beigās, apkopotos rezultātus, īpaša vērība jāpievērš faktam, ka visas filmas, kas tiek rādītas Latvijas televīzijā, tiek ierunātas latviešu valodā ar subtitriem krievu valodā, kamēr daļa LNT filmu ir ierunātas krieviski ar subtitriem latviešu valodā. Nenoliedzami ērtāk ir klausīties runāto valodu, nekā lasīt tekstu subtitros, un tas, iespējams, ir viens no iemesliem, kāpēc krievu tautības respondentu vidū bieži LNT filmas ir populārākas.

Vēl kāds zīmīgs fakts, kas secināms no šīm tabulām, ir tas, ka kopumā gan latviešu, gan arī cittautiešu vidū seriāli ir ļoti populāri, un daudzi no tiem spēj izkonkurēt dažādas, bieži mākslinieciski augstvērtīgākas mākslas filmas.

Tuvāk dažādi televīzijas raidījumi un televīzija tiks apskatīti 10.nodaļā - par saziņas līdzekļiem, tomēr arī no jau minētajiem datiem var izdarīt secinājumu, ka kopumā Latvijas iedzīvotāju - gan latviešu, gan cittautiešu - vidū pēdējo gadu laikā samazinājies to skaits, kas skatās dažādas filmas - gan kinoteātros, gan televīzijā. Samazinājies, sevišķi krievu vidū, arī seriālu un videofilmu kopējais skatītāju skaits.

TABULAS

8.1 tabula. Kinoteātru apmeklējums, 1997

Sakiet, vai esat kādreiz apmeklējis kādu no šajā sarakstā minētajām kultūras un atpūtas vietām? Vai Jūs tās apmeklējāt pēdējā gada laikā, kaut kad agrāk vai nekad neesat apmeklējis?

MARTS 1997		TAUTĪBA			Total %
		Latvieši Col %	Krievi Col %	Cita Col %	
Kinoteātri	Nav atbildējuši	3.4	2.8	2.7	3.1
	Ir apmeklējis pēdējā gada laikā	24.4	21.2	12.6	22.1
	Agrāk	68.1	71.9	77.5	70.2
	Nekad nav apmeklējis	4.2	4.2	7.2	4.5

8.2 tabula. Kinoteātru apmeklējums, 1995

Sakiet, vai esat kādreiz apmeklējis kādu no šajā sarakstā minētajām kultūras un atpūtas vietām? Vai Jūs tās apmeklējāt pēdējā gada laikā, kaut kad agrāk vai nekad neesat apmeklējis?

MAIJS 1995		Tautība			Total %
		Latvietis Col%	Krievs Col%	Cita Col%	
Kinoteātri	Ir apmeklējis pēdējā gada laikā	29.1	34.1	27.4	30.5
	Agrāk	67.5	61.9	69.6	65.9
	Nekad nav apmeklējis	3.5	4.0	3.0	3.6

8.3 tabula. Filmu skatīšanās brīvajā laikā, 1997

Vai pēdējā mēneša laikā Jūs brīvajā laikā esat nodarbojies ar kaut ko no šeit minētā? Ar ko?

MARTS 1997	TAUTĪBA			Total %
	Latvieši Col %	Krievi Col %	Cita tautība Col %	
Videofilmu skatīšanās mājās	31.6	28.5	31.5	30.7
TV seriālu skatīšanās	71.9	59.7	64.9	67.6

8.4 tabula. Filmu skatīšanās brīvajā laikā, 1995

Vai pēdējā mēneša laikā Jūs brīvajā laikā esat nodarbojies ar kaut ko no šeit minētā? Ar ko?

MAIJS 1995	tautība			Total %
	Latvietis Col%	Krievs Col%	Cita Col%	
Videofilmu skatīšanās mājās	36.4	39.6	30.4	36.7
TV seriālu skatīšanās	83.0	77.4	76.0	80.2

8.5 tabula. Filmu skatīšanās brīvajā laikā, 1997

Ar ko savā brīvajā laikā Jūs vēlētos nodarboties biežāk nekā to darāt parasti?

MARTS 1997	TAUTĪBA			Total %
	Latvieši Col %	Krievi Col %	Cita tautība Col %	
Videofilmu skatīšanās mājās	4.5	5.6	6.3	5.0
TV seriālu skatīšanās	4.2	9.7	6.3	6.0

8.6 tabula. Filmu skatīšanās brīvajā laikā, 1995*Ar ko savā brīvajā laikā Jūs vēlētos nodarboties biežāk nekā to darāt parasti?*

MAIJS 1995	tautība			Total %
	Latvietis Col%	Krievs Col%	Cita Col%	
Videofilmu skatīšanās mājās	8.8	7.8	7.4	8.3
TV seriālu skatīšanās	8.3	9.8	7.1	8.7

*10 populārākās programmas mērķa grupās pēc tautības, BMF 1997.gada radio un televīzijas rudens atskaites dati.***8.7 tabula****Latvieši**

	programma	stud.	%
1.	Komisārs Reksis*	LTV 1	41
2.	Panorāma	LTV 1	37
3.	Slaidā gaišmata atgriešanās	LNT	36
4.	Tango un Kešs	LNT	34
5.	Laimes spēle	LTV 1	32
6.	Marijas stāsts*	LNT	29
7.	Imanta- Babīte atkal pietur!	LTV 1	29
8.	Dežūrējošais eņģelis - Stefānija*	LNT	28
9.	Betmens	LNT	27
10.	Betmena atgriešanās	LNT	26

8.8 tabula**Cita tautība**

	programma	stud.	%
1.	Marijas stāsts*	LNT	36
2.	Dalasa*	LNT	36
3.	LNT īsziņas (kr.val.)	LNT	36
4.	Čigāniete*	LNT	31
5.	Ēna*	LNT	29
6.	Dievu mijkrēslis	LNT	27
7.	Doktors Holivuda	LNT	26
8.	Cietais rieksts 2	KT	26
9.	Betmena atgriešanās	LNT	25
10.	Mirušais klusums	LNT	25

* - TV seriāli

8.9 tabula. Filmu un seriālu skatīšanās televīzijā.*Vai pēdējo divu mēnešu laikā Jūs esat skatījies kādu no šīm Latvijas televīzijas filmām vai seriāliem?*

DECEMBRIS 1997	TAUTĪBA			Total Col %
	Latvietis Col %	Krievs Col %	Cita Col %	
Hameleonu rotaļas*	60,7	8,1	11,7	37,9
Beverlihilza*	41,2	9,3	5,8	26,7
Slepenās lietas (X-faili)*	38,4	5,9	11,7	24,7
Krievu filma svētdienas vakaros LTV2 programmā	7,4	25,5	20,4	14,9
Kinovakars otrdienās	7,1	2,5	1,9	5,0

8.10 tabula. Filmu un seriālu skatīšanās televīzijā.*Vai pēdējo divu mēnešu laikā Jūs esat skatījies kādu no šīm Latvijas televīzijas filmām vai seriāliem?*

RUDENS 1997	TAUTĪBA		
	Latvietis Col %	Cita Col %	Total Col %
Dalasa*	26	38	32
Marijas stāsts*	29	36	32
Čigāniete*	26	31	28
Dežūrējošais engēlis - Stefānija*	30	13	23
Šķēlot vilņus	23	5	15
Lubene	19	10	15

©Baltic Media Facts Latvia. Rudens 1997*

9. MASU SAZIŅAS LĪDZEKĻI

Ieskatu masu saziņas līdzekļu patēriņā sniedz sekojošu jautājumu analīze:

- (1) televīzijas raidījumu par kultūru skatīšanās, arī salīdzinājumā ar citiem televīzijas raidījumiem;
- (2) dažādu filmu, seriālu skatīšanās televīzijā;
- (3) preses lasīšana kā brīvā laika pavadīšanas veids, arī salīdzinot to ar 1995.gadu;
- (4) dažādu preses izdevumu reitingi 1997.gadā un 1995.gadā (*pēc Baltic Media Facts Latvia pētījumiem*).

Televīzijas skatīšanās

1997.gada martā aptaujas dalībniekiem tika uzdots jautājums: *Lūdzu novērtējiet, cik lielā mērā Jūs interesē televīzijas raidījumi par kultūras dzīves jaunumiem?* Atbildes apkopotas 9.1 tabulā (skat. nodaļas beigās). Kā redzams, ceturtdaļa visu tautību aptaujāto atbildējuši, ka televīzijas raidījumi par kultūras dzīves jaunumiem tos ļoti interesē, bet tikai 3% latviešu un 11,5% krievu atbildējuši, ka kultūras jaunumi televīzijā tos nemaz neinteresē. Kopumā var teikt, ka interese par kultūras raidījumiem televīzijā latviešiem ir lielāka, to izteikuši $\frac{3}{4}$ aptaujāto latviešu un gandrīz $\frac{2}{3}$ krievu.

Reizē ar iepriekšējo, respondentiem tika uzdots arī sekojošs jautājums: *Lūdzu novērtējiet, vai, Jūsaprāt, Latvijas televīzijā (LTV1 un LTV2) ir pietiekami daudz raidījumu par kultūras dzīves jaunumiem?* Latviešu un cittautiešu atbildes uz šo jautājumu nedaudz atšķiras: gandrīz $\frac{2}{3}$ latviešu un $\frac{1}{2}$ krievu uzskata, ka raidījumu ir tieši tik daudz, cik nepieciešams, jāpiebilst, ka daudziem krieviem sava viedokļa šajā jautājumā nav. Gan latviešu (2%), gan cittautiešu (4%) vidū ir maz tādu, kas uzskata, ka kultūras raidījumu televīzijā būtu par daudz (9.2. tabula nodaļas beigās).

1997.gada decembrī anketās bija iekļauts plašāks jautājumu bloks par televīziju. Aptaujas dalībnieki tika lūgti atbildēt uz jautājumu: *Vai pēdējo divu mēnešu laikā Jūs esat skatījis kādu no šiem Latvijas televīzijas raidījumiem?* (Atbildes apkopotas 9.3 tabulā nodaļas beigās). Tabulas vidējā daļā doti dažādu kultūras raidījumu nosaukumi, bet pārējā daļā - salīdzinājumam dažādu citāda rakstura televīzijas raidījumu nosaukumi.

Kopumā nav daudz tādu kultūras raidījumu, kurus skatītos vairāk kā viena desmitā daļa aptaujāto, tomēr ir vairāki raidījumi, kurus skatās vismaz katrs ceturtais, piektais no aptaujātajiem. Latviešu vidū visai populāri ir tādi Latvijas televīzijas raidījumi par kultūru kā *TV biogrāfs* (to pēdējo divu mēnešu laikā skatījušies 21% aptaujāto latviešu), *Teātru jaunumi* (24%), *Skatuve* (21%), *Spēlmaņu cilts* (16%), *Tāda ir dzīve* (20%), *Aci pret aci* (15%). Neapšaubāmi vispopulārākais kultūras raidījums latviešu vidū ir *Variācijas par tēmu*, ko skatījušies 31% aptaujāto latviešu. Šis ir arī viens no iecienītākajiem kultūras raidījumiem arī cittautiešu vidū, to skatījušies 9% citu tautību aptaujāto. Biežāk pieminēts cittautiešu vidū ir tikai raidījums *Tāda ir dzīve*, ko pēdējo divu mēnešu laikā skatījušies 9% krievu un 13% pārējo tautību

pārstāvju. 9.3 tabulā labi redzama ir arī krasā atšķirība starp to, cik daudz minētos raidījumus skatās latvieši un cik - cittautieši, bet šī atšķirība kļūst saprotamāka, ja atceramies, ka visi šie raidījumi ir latviešu valodā.

Interesanti ir salīdzināt jau minēto kultūras raidījumu skatītāju auditoriju ar to, cik daudzi aptaujātie pēdējo divu mēnešu laikā skatījušies dažādus citus raidījumus. Piemēram, raidījumus *Savaļ zemītei* un *Popkultūras akadēmija* pamatā skatījušies latvieši (21 - 24%) un krietni mazāk cittautieši (2%), kamēr *Futbola apskats* ir populārs gan latviešu (16%), gan krievu (11%) vidū.

Preses lasīšana

Līdzīgi kā par televīzijas skatīšanos, aptaujas dalībniekiem tika uzdoti jautājumi par paradumiem, kas saistīti ar laikrakstu un žurnālu lasīšanu. Gan 1997., gan 1995.gadā respondentiem tika uzdots jautājums: *Vai pēdējā mēneša laikā Jūs brīvajā laikā esat nodarbojies ar avīžu, žurnālu lasīšanu?* Iegūtās atbildes apkopotas 9.4 un 9.5 tabulās (skat. nodaļas beigās). No datiem redzams, ka cilvēku, kas brīvajā laikā lasītu presi, ir daudz, bet to skaits 1997.gadā salīdzinājumā ar 1995.gadu ir samazinājies. Īpaši to var teikt par latviešu preses lasītāju auditoriju. Ja 1995.gadā avīzes vai žurnālus pēdējā mēneša laikā bija lasījuši 96% aptaujāto, tad pēc diviem gadiem - 1997. - presi lasījuši bija 88%. Krievu un citu tautību aptaujāto vidū preses lasītāju skaits mazāk samazinājies.

Līdzīgas sakarības atspoguļo arī atbildes uz nākošo jautājumu: *Ar ko savā brīvajā laikā Jūs vēlētos nodarboties biežāk nekā to darāt parasti?* Te atbildēs avīžu un žurnālu lasīšanu pieminējuši aptuveni 10% aptaujāto - 22% latviešu un 18% krievu (1997.gads), kamēr divus gadus iepriekš (1995.gadā) šādu vēlmi izteikuši vismaz katrs ceturtais - 26% latviešu un 28-30% cittautiešu. Te jāatzīmē, ka ievērojami samazinājies cittautiešu skaits, kas vēlētos biežāk lasīt dažādus preses izdevumus.

Situācijas attīstību kopš 1990.gada ilustrē atbildes (skat. 9.8 tabulu), kurās respondenti 1995.gadā novērtējuši vai, salīdzinot ar 1990.gadu, avīzes un žurnālus lasa biežāk, tikpat bieži vai retāk.

No latviešiem 1995.gadā, salīdzinot ar 1990., retāk lasīja katrs trešais (31%), biežāk - 29%, cittautiešu vidū preses lasīšana bija vēl vairāk samazinājusies (44% aptaujāto krievu un 48% citu tautību piederīgo atzinuši, ka presi lasa mazāk, nekā darīja to pirms pieciem gadiem - 1990.gadā, bet 22% krievu un 18% cittautiešu atbildējuši, ka presi lasa biežāk).

Jautāti konkrēti par *preses izdevumiem, kas saistīti ar kultūru*, mazāk kā puse latviešu (43%) un katrs trešais krievs varēja atbildēt, ka pēdējā gada laikā (1997.) lasījis kādu kultūras izdevumu (9.9 tabula).

Gandrīz katrs otrais aptaujātais gan latviešu, gan krievu vidū atbildējis, ka, ja viņa personīgais vai ģimenes budžets palielinātos, daļu papildlīdzekļu tiktu atvēlēti preses izdevumu iegādei (44% latviešu, 41% krievu un 34% pārējo tautību aptaujāto).

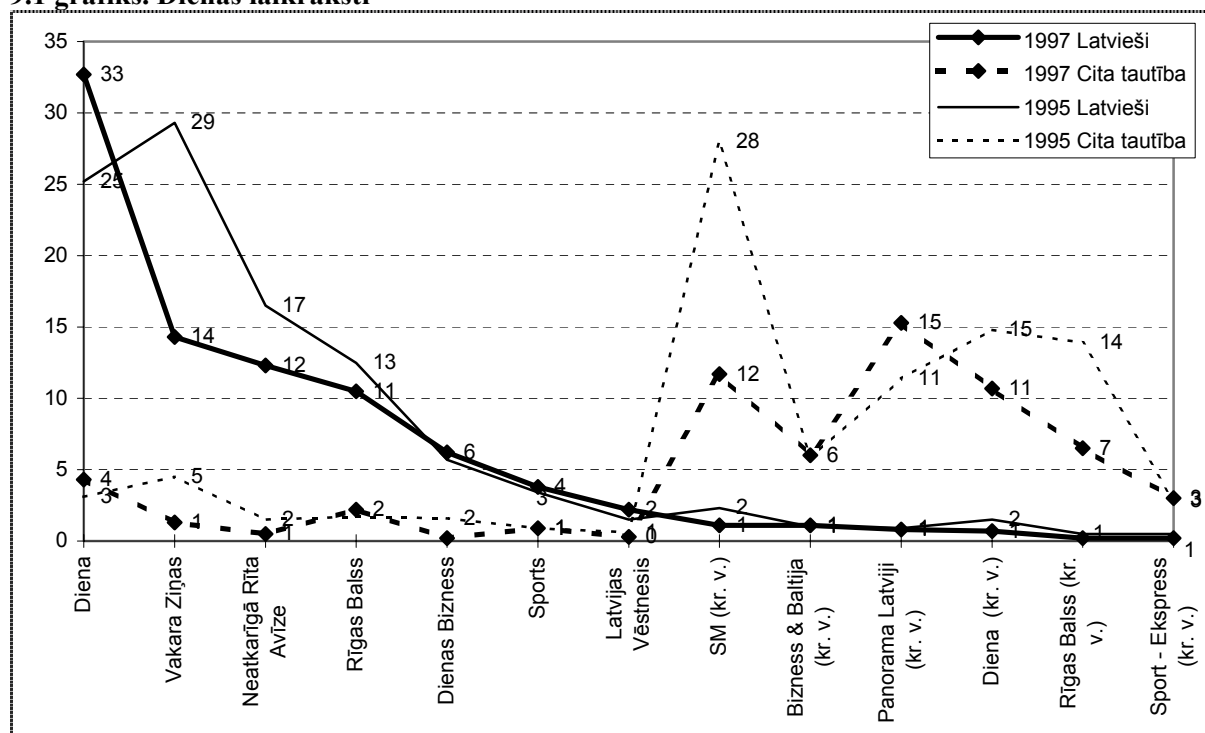
Patiecoties sadarbībai ar *Baltic Media Facts Latvia*, mums ir iespēja ielūkoties BMF veikto pētījumu atskaitēs, konkrēti - 1997. un 1995.gada rudens preses auditoriju atskaitēs. Kā jau minēts, BMF divas reizes gadā - rudenī un pavasarī - veic masu saziņas līdzekļu un patēriņu tirgus pētījumus. Viens no šo pētījumu mērķiem ir iegūt informāciju par Latvijā izdoto laikrakstu un žurnālu lasītāju auditorijām.

Kā redzams 9.1 grafikā, ievērojami atšķiras preses izdevumu reitings latviešu un cittautiešu vidū. Populārākais dienas laikraksts latviešu vidū 1995.gadā bija "Vakara ziņas" (29%), bet 1997.gada rudens pētījumi rādīja, ka "Vakara ziņu" lasītāju skaits ir ievērojami samazinājies (14%), par vairāk lasīto latviešu laikrakstu kļuvusi "Diena", 1997. gadā to lasīja katrs trešais latvietis (33%). Nedaudz samazinājies ir citu latviešu vidū populārāko izdevumu lasītāju loks - Neatkarīgo Rīta Avīzi 1997.gada rudenī lasīja 12% latviešu (17% 1995.gadā), bet "Rīgas Balsi" - 11% latviešu (13% 1995.gadā). No minētajām avīzēm cittautiešu vidū 1997. gadā populārākā ir "Diena", ko lasa 4% aptaujāto cittautiešu (1995.gadā - 3%). "Vakara ziņas" pēc 1997.gada rudens datiem lasa tikai 1% cittautieši, kamēr divus gadus iepriekš - 1995.gadā, tas bija populārākais latviski iznākošais laikraksts cittautiešu vidū (5%).

Izmainījies ir arī krievu valodā iznākošo laikrakstu lasītāju skaits. Ja 1995.gadā neapšaubāmi populārākais dienas laikraksts cittautiešu vidū bija "SM" (to lasīja 28% cittautiešu), tad 1997.gadā to lasa vairs tikai 12%, bet lielāku popularitāti ieguvis laikraksts "Panorama Latvijai" (no 11% 1995.gadā uz 15% 1997.). Pārējo krievu valodā iznākošo laikrakstu auditorijas mainījušās maz vai arī samazinājušās. Mazāk tiek lasīti arī tādu laikrakstu, kā "Diena" un "Rīgas Balss" izdevumi krievu valodā.

Latvieši laikrakstus krievu valodā gan 1995.gadā, gan arī 1997.gadā lasa salīdzinoši maz, to darījuši tikai aptuveni 1-2% aptaujāto latviešu.

9.1 grafiks. Dienas laikraksti

BMF. 1995, 1997

Neviens no mēneša laikrakstiem nav spējis iegūt tik plašu lasītāju loku, kā lielākie dienas laikraksti. Kā redzams tabulās, populārākais latviešu vidū ir laikraksts “Praktiskais Latvietis”, ko lasa 9% aptaujāto latviešu (5% 1995.gadā). Cittautiešu vidū populārākais ir laikraksts “Soveršenko Sekretno” (7%), ko lasa arī gandrīz 2% latviešu. Abi šie laikraksti savu lasītāju loku ir spējuši saglabāt jau kopš 1995.gada.

Tabulās iespējams aplūkot nedēļas laikrakstu auditorijas. Visvairāk lasītie nedēļas laikraksti latviešu vidū 1997.gadā ir “Lauku Avīze”, ko lasa 31% aptaujāto latviešu, un “Rīgas Viļņi”, ko lasa 17% latviešu. Arī 1995.gada aptauja rāda, ka tie ir bijuši divi populārākie nedēļas laikraksti latviešu vidū (“LA” - 36%; “RV” - 15%).

Cittautiešu vidū kā biežāk lasītā nedēļas avīze jāmin “Subota/ TV Nedēļa”, ko lasa 14% aptaujāto krievu. Šī laikraksta lasītāju skaits, salīdzinot ar 1995.gadu, kad to lasīja gandrīz katrs ceturtais aptaujātais (23%), gan ir krities. Otrs populārākais nedēļas laikraksts cittautiešu vidū ir “Argumenti I Fakti”, ko lasa 9% aptaujāto, tam seko “Vesti” un “SM Segodņa” (7%). No aptaujātajiem latviešiem šos laikrakstus lasa tikai aptuveni 1%. Latviešu vidū populāros “Lauku Avīzi” un “Rīgas Viļņus” lasa arī apmēram 3- 4% cittautiešu. Arī “Rīgas Viļņu” krievu izdevuma popularitāte nav daudz augstāka - to lasa 6% cittautiešu.

Specializētos, kultūrai velītotos nedēļas izdevumus (“Izglītība un Kultūra”, “Literatūra. Māksla. Mēs.”) lasa tikai retais - aptuveni 2% aptaujāto latviešu. Cittautiešu vidū šie laikraksti ir mazpazīstami.

Dažādu žurnālu lasītāju loks redzams tabulās nodaļas beigās, te jāatzīmē, ka vienīgais žurnāls ar ievērojamāku auditoriju cittautiešu vidū ir krievu valodā iznākošais žurnāls sievietēm “Lilit”, ko lasa 9%

cittautiešu. Žurnāla "Santa" krievu izdevumu lasa 7% cittautiešu. Latvieši dažādus žurnālus lasa ievērojami vairāk. Populārākie latviešu vidū (gan 1997.gadā, gan arī 1995.gadā) ir žurnāli "Santa" (to lasa 28% latviešu, 2% cittautiešu), "Mūsmājas" (19% latviešu un 1,5% krievu), "Sieviete"(13% latviešu), "Klubs", "Mans Mazais" (9%) u.c.

Ļoti maz lasītāju gan latviešu, bet jo īpaši cittautiešu vidū ir dažādiem kultūrai veltītiem žurnāliem. Piemēram, literāro žurnālu "Karogs" lasa tikai 1% latviešu, žurnālu "Latvijas Arhitektūra" vēl mazāk respondentu. Cittautieši šos žurnālus praktiski nelasa. Arī krievu valodā iznākošajam žurnālam "Daugava" lasītāju loks ir ļoti neliels.

TABULAS

9.1 tabula. Interese par kultūras raidījumiem televīzijā.

Lūdzu novērtējiet, cik lielā mērā Jūs interesē televīzijas raidījumi par kultūras dzīves jaunumiem.

MARTS 1997	TAUTĪBA			Total %
	Latvieši Col %	Krievi Col %	Cita tautība Col %	
Ļoti interesē	25.4	22.9	27.0	24.8
Drīzāk interesē	52.6	39.2	43.2	47.7
Drīzāk neinteresē	13.9	20.1	18.0	16.2
Nemaz neinteresē	3.2	11.5	5.4	5.8
Grūti pateikt	4.9	6.3	6.3	5.4

9.2 tabula. Kultūras raidījumu daudzums Latvijas televīzijā

Lūdzu novērtējiet, vai, Jūsuprāt, Latvijas televīzijā (LTV1 un LTV2) ir pietiekami daudz raidījumu par kultūras dzīves jaunumiem.

MARTS 1997	TAUTĪBA			Total %
	Latvieši Col %	Krievi Col %	Cita tautība Col %	
Pārāk daudz	2.0	3.8	2.7	2.6
Tieši tik, cik vajag	63.2	49.7	52.3	58.0
Pārāk maz	21.5	20.5	18.0	20.8
Grūti pateikt	11.3	26	27	18.5

9.3 tabula. Televīzijas raidījumu skatīšanās.*Vai pēdējo divu mēnešu laikā Jūs esat skatījis kādu no šiem Latvijas televīzijas raidījumiem?*

DECEMBRIS 1997	tautība			Total %
	Latvietis Col %	Krievs Col %	Cita Col %	
Skats no malas	41,5	5,9	12,6	26,5
Futbola apskats	15,5	10,9	12,6	13,6
Savai zemītei	20,5	1,6	4,9	12,5
Mans būs mans	11,4	2,5	4,9	7,7
Variācijas par tēmu	30,7	8,4	8,7	20,9
Tāda ir dzīve	20,1	9,3	12,6	15,7
Teātru jaunumi	24,2	2,5	4,9	14,9
TV biogrāfs	21,4	2,8	3,9	13,3
Skatuve	21,0	1,2	4,9	12,7
Spēlmaņu cilts	15,5	2,5	2,9	9,8
Aci pret aci	15,1	2,2	3,9	9,6
Mūzikas ziņas	8,6	2,2	3,9	5,9
Op 5	8,2	0,9	1,9	5,1
Mare Balticum	7,1	1,9	4,9	5,1
Kultūras parks	5,8	3,7	1,9	4,7
Klēts	4,8	1,9	1,9	3,5
Alise	4,7	0,3	0	2,7
Parādes durvis	4,1	0,6	0	2,5
"Kultūras stunda" svētdienā	3,9	0,6	0	2,4
Mūzikas laiks	2,6	0	0	1,5
Latvijas Nacionālajā operā	2,2	0	0	1,2
Pārsēšanās	1,3	0,6	1,9	1,1
Hobiji	1,7	0	0	0,9
Šokējošais šovs (krievu valodā)	39,7	55,5	51,5	46,2
Laiques spēle	68,5	6,9	12,6	41,9
Kaķis maisā (krievu valodā)	12,3	27,4	28,2	19,0
Popkultūras akadēmija	24,0	1,6	1,9	14,2
Svešvalodu mācīšana	1,3	4,7	2,9	2,6
"Palīgā" - latviešu valodas programma	2,8	0,9	1,0	2,0

9.4 tabula. Preses izdevumu lasīšana, 1997*Vai pēdējā mēneša laikā Jūs brīvajā laikā esat nodarbojies ar avīžu, žurnālu lasīšanu?*

MARTS 1997	TAUTĪBA			Total %
	Latvieši Col %	Krievi Col %	Cita tautība Col %	
Avīžu, žurnālu lasīšana	87.9	82.6	80.2	85.5

9.5 tabula. Preses izdevumu lasīšana, 1995*Vai pēdējā mēneša laikā Jūs brīvajā laikā esat nodarbojies ar avīžu, žurnālu lasīšanu?*

MAIJS 1995	TAUTĪBA			Total %
	Latvietis Col%	Krievs Col%	Cita Col%	
Avīžu, žurnālu lasīšana	96.3	85.7	80.4	90.8

9.6 tabula. Preses izdevumu lasīšana brīvajā laikā, 1997*Ar ko savā brīvajā laikā Jūs vēlētos nodarboties biežāk nekā to darāt parasti?*

MARTS 1997	TAUTĪBA			Total %
	Latvieši Col %	Krievi Col %	Cita tautība Col %	
Avīžu, žurnālu lasīšana	21.7	18.4	20.7	20.6

9.7 tabula. Preses izdevumu lasīšana brīvajā laikā, 1995*Ar ko savā brīvajā laikā Jūs vēlētos nodarboties biežāk nekā to darāt parasti?*

MAIJS 1995	TAUTĪBA			Total %
	Latvietis Col%	Krievs Col%	Cita Col%	
Avīžu, žurnālu lasīšana	25.6	27.7	30.3	26.9

9.8 tabula. Preses izdevumu lasīšana brīvajā laikā.*Pasakiet, lūdzu, par kuru no šiem brīvā laika pavadīšanas veidiem, vai salīdzinot ar situāciju pirms pieciem gadiem, Jūs to darāt biežāk, tikpat bieži, retāk vai arī nekad nesat to darījis?*

MAIJS 1995		TAUTĪBA			Total %
		Latvietis Col%	Krievs Col%	Cita Col%	
Avīžu, žurnālu lasīšana	Nav atbildējuši	0.5	1.1	1.3	0.8
	Biežāk	29.4	21.7	17.7	25.4
	Tikpat bieži	38.7	33.3	31.4	36.0
	Retāk	31.3	43.9	48.2	37.6
	Nekad nav darījis	0.1		1.4	.2

9.9 tabula. Preses izdevumu lasīšana*Vai esat lasījis preses izdevumus veltītus kultūrai pēdējo 12 mēnešu laikā?*

NOVEMBRIS 1997	TAUTĪBA			Total %
	Latvietis Col %	Krievs Col %	Cita Col %	
Ir lasījis	42.8	33.3	27.8	38
Nav lasījis	57.2	66.7	72.2	62

9.10 tabula. Papildlīdzekļu atvēlēšana preses iegādei.*Ja Jūsu personīgais vai ģimenes budžets palielinātos, kādām kultūras un atpūtas aktivitātēm Jūs labprātāk atvēlētu savus (ģimenes) papildlīdzekļus?*

MARTS 1997	TAUTĪBA			Total %
	Latvieši Col %	Krievi Col %	Cita tautība Col %	
Laikrakstu, žurnālu iegādei	43.5	41.3	34.2	41.9

9.11 tabula. Dienas laikraksti, 1997.

DIENAS LAIKRAKSTI 1997	TAUTĪBA		Total %
	Latvietis Col %	Cita Col %	
Diena	32,7	4,3	20
Vakara Ziņas	14,3	1,3	8,5
Panorama Latviji (kr. v.)	0,8	15,3	7,3
Neatkarīgā Rīta Avīze	12,3	0,5	7
Rīgas Balss	10,5	2,2	6,8
SM (kr. v.)	1,1	11,7	5,8
Čas (kr. v.)	0,9	10,8	5,3
Diena (kr. v.)	0,7	10,7	5,2
Dienas Bizness	6,2	0,2	3,5
Bizness & Baltija (kr. v.)	1,1	6	3,3
Rīgas Balss (kr. v.)	0,2	6,5	3,1
Sports	3,8	0,9	2,5
Rīta Ziņas	3	0,3	1,8
Sport - Ekspres (kr. v.)	0,2	3	1,5
Latvijas Vēstnesis	2,2	0,3	1,3

©Baltic Media Facts Latvia 1997*

9.12 tabula. Dienas laikraksti, 1995.

DIENAS LAIKRAKSTI 1995	TAUTĪBA		Total %
	Latvietis Col %	Cita Col %	
Vakara Ziņas	29,3	4,5	18
Diena	25,2	3,1	15,1
SM (kr. v.)	2,3	28	14,1
Neatkarīgā Rīta Avīze	16,5	1,5	9,7
Diena (kr. v.)	1,5	14,8	7,6
Rīgas Balss	12,5	1,7	7,5
Rīgas Balss (kr. v.)	0,5	13,9	6,7
Panorama Latviji (kr. v.)	0,9	11,4	5,7
Dienas Bizness	5,7	1,6	3,8
Bizness & Baltija (kr. v.)	1	5,8	3,2
Sports	3,4	0,9	2,3
Sport - Ekspres (kr. v.)	0,5	2,8	1,6
Latvijas Vēstnesis	1,5	0,6	1,1
Express	0,3	1,8	1

©Baltic Media Facts Latvia 1995*

9.13 tabula. Mēneša laikraksti, 1997.

MĒNEŠA LAIKRAKSTI 1997	TAUTĪBA		Total %
	Latvietis Col %	Cita Col %	
Praktiskais Latvietis	8,9	0,2	5
Soveršenno Sekretno (kr. v.)	1,6	6,8	3,9
Mans Īpašums	5,8	0,2	3,3
Dziednieks	4,3	0,3	2,5
Viss Sievietēm	3,8	0,4	2,3
Skandali (kr. v.)	0,6	4	2,1
Likuma Vārdā	3	0	1,7
Auto Sports	2,5	0,2	1,5
Zintnieks	2,4	0,2	1,4
Dvoje (kr. v.)	0,1	2,6	1,3
Kriminālnij Vestņik (kr. v.)	0,3	2,3	1,2
Krosvordi (kr. v.)	0,2	2,4	1,2
Horoskopu Avīze	1,6	0,1	0,9
Narodnij Ceļitjeļ Latviji (kr. v.)	0,1	1,8	0,9
Pavards	1,7	0	0,9
Svētdienas Rīts	1,4	0	0,8
Mīkla	0,7	0,2	0,5
Smešnaja Gazeta (kr. v.)	0,1	1,1	0,5
Tēvijas Sargs	0,8	0	0,4
Ceļitjeļ (kr. v.)	0,1	0,6	0,3
Drug (kr. v.)	0,1	0,5	0,3
Ješčo (kr. v.)	0	0,6	0,3
Latvijas Luterānis	0,6	0	0,3
Brigita	0,4	0	0,2
Latvijas Strēlnieks	0,2	0,1	0,2
Digital times	0	0,1	0,1
Kot I Pjos (kr. v.)	0	0,1	0,1
NGŅ	0	0,2	0,1
Tirgotāju Vēstnesis	0,2	0	0,1

©Baltic Media Facts Latvia 1997*

9.14 tabula. Mēneša laikraksti, 1995.

MĒNEŠA LAIKRAKSTI 1995	TAUTĪBA		Total %
	Latvietis Col %	Cita Col %	
Mans Īpašums	6,4	0,6	3,8
Kriminālvēstnesis	4,5	1	2,9
Praktiskais Latvietis	5	0,1	2,7
Pilnīgi Atklāti	3,7	0,6	2,2
Skandali (kr. v.)	0,6	4,1	2,2
Soveršenno Otkrovenno (kr. v.)	0,5	3,7	1,9
Kriminālnij Vestņik (kr. v.)	0,1	3,6	1,7
Jaunā Balss	1,8	0	1

Ješčo (kr. v.)	0,6	1,5	1

9.15. Nedēļas laikraksti, 1997

NEDEĻAS LAIKRAKSTI 1997	TAUTĪBA		Total %
	Latvietis Col %	Cita Col %	
Lauku Avīze	31,1	3,3	18,7
Rīgas Viļņi	17,1	4,3	11,4
Subota / TV Nedēļa (kr. v.)	2,1	14,4	7,6
Mana	8,1	1,9	5,4
Argumenti I Fakti (kr. v.)	1,1	8,6	4,4
LaBA	6,4	1,4	4,2
Fokuss	7,1	0,3	4
Vesti (kr. v.)	0,5	7,4	3,6
SM Segodņa (kr. V.)	0,8	6,6	3,4
Rīgas Viļņi (kr. v.)	1	6	3,2
Zeme	4,2	0,9	2,7
Ekran (kr. v.)	0,2	4,4	2,1
Weekend	1,1	3,4	2,1
Zeme (kr. v.)	0,3	4,4	2,1
Televīzijas Programma	2,5	1,5	2
Semj Pjatņic (kr. v.)	0,4	3,6	1,8
Sporta Avīze	2,6	0,4	1,6
Semja (kr. v.)	0,5	2,7	1,5
Ruskaja Gazeta (kr. v.)	0,1	3,1	1,4
Izglītība un Kultūra	2,1	0,3	1,3
Bizness & Baltija (latviešu val.)	1,4	0,8	1,2
Fakts	1,7	0,2	1,1
Mazā LaBA	1,8	0,3	1,1
Jaunā Balss	1,6	0	0,9
Literatūra. Māksla. Mēs.	1,6	0	0,9
Budņi (kr. v.)	0	1,3	0,6
Datoru Avīze	0,7	0,3	0,6
TV Pulss	1	0,3	0,6
TV Pulss (kr. v.)	0	1,2	0,5
Ekspress Gazeta (kr. v.)	0	0,9	0,4
Nacionālā Neatkarība	0,5	0,1	0,4
Biznes Šans (kr. v.)	0	0,8	0,3
Brīvā Latvija	0,4	0	0,3
Solis	0,5	0	0,3
Pasaules Atbalss	0,4	0	0,2
Delovaja Latvija (kr. v.)	0	0,2	0,1
Jūras Vēstis	0,2	0	0,1
Jūras Vēstis (kr. v.)	0	0,2	0,1
Rīgai 800	0,1	0	0,1
Mācies	0	0	0
Pļusj Sport (kr. v.)	0	0,1	0

©Baltic Media Facts Latvia 1997*

9.16 Nedēļas laikraksti, 1995

NEDĒĻAS LAIKRAKSTI 1995	TAUTĪBA		Total %
	Latvietis Col %	Cita Col %	
Lauku Avīze	36,2	5,1	22
Subota / TV Nedēļa (kr. v.)	2,2	22,9	11,7
Rīgas Viļņi	14,5	2,7	9,1
Ruskij Puķ (kr. v.)	0,8	9	4,6
Sensācija	6,9	1,2	4,3
Rīgas Viļņi (kr. v.)	0,5	6,4	3,2
Zemļa Baltii (kr. v.)	0,8	5,8	3,1
Latvijas Zeme	4,5	0,9	2,8
Skandāls	3,6	1,6	2,7
Atmoda Atpūtai	4,4	0,2	2,5
Kriminālā sensācija	3,8	1	2,5
LaBA	3,1	0,3	1,8
Weekend	0,8	2,5	1,6
Likuma Vārdā	2,5	0,4	1,5
Budņi (kr. v.)	0,2	2,6	1,3
Detektiv (kr. v.)	0,2	2,7	1,3
Izglītība un Kultūra	2,2	0,1	1,2
Nacionālā Neatkarība	1,7	0,1	1

©Baltic Media Facts Latvia 1995*

9.17 Reklāmas laikraksti, 1997

REKLĀMAS LAIKRAKSTI 1997	TAUTĪBA		Total %
	Latvietis Col %	Cita Col %	
Rīgas Santīms	12	20,4	15,7
SM Reklāma (kr. val.)	4,9	12,9	8,5
SM Reklāma	4,2	1,2	2,9
Darba Vēstnesis	0,8	0	0,5

©Baltic Media Facts Latvia 1997*

9.18 Reklāmas laikraksti, 1995

REKLĀMAS LAIKRAKSTI 1995	TAUTĪBA		Total %
	Latvietis Col %	Cita Col %	
Rīgas Santīms	11,1	22,1	16,1
SM Reklama (kr. val.)	4	17,8	10,3
SM Reklāma	5	2,1	3,7
Telefon - Reklama (kr.val.)	0,2	2	1,1

©Baltic Media Facts Latvia 1995*

9.19. Žurnāli, 1997

ŽURNĀLI 1997	TAUTĪBA		Total %
	Latvietis Col %	Cita Col %	
Santa	27,8	2,3	16,4
Mūsmājas	19,3	1,5	11,3
Sieviete	13,3	1	7,8
Mans Mazais	8,8	1	5,3
Klubs	9,1	0,3	5,1
Lilit (kr. v.)	1,1	9,3	4,8
Zeltene	7,8	0,5	4,6
Sveiks un Vesels	7,6	0,2	4,3
Labirints	5,8	0,3	3,3
Santa (kr. v.)	0,6	6,7	3,3
Auto	5,6	0,2	3,2
Auto Moto Žurnāls	5,5	0,5	3,2
Māja, Dzīvoklis	5,1	0,7	3,1
Veselība	4,8	0,4	2,8
Laterna	4,3	0,2	2,5
Rīgas Laiks	4,4	0,1	2,5
Dārzs un Drava	4	0,4	2,4
Medības, Makšķerēšana, Daba	3,8	0,4	2,3
Mūsmājas (kr. v.)	0,8	3,9	2,2
Sievietes Pasaule	3,4	0,3	2
Rausis	2,9	0,4	1,8
Dambo	2,6	0,4	1,6
Lauku Dzīve	2,6	0,3	1,6
Skola un Ģimene	2,5	0,5	1,6
Ieva	2,6	0,2	1,5
Tīņu Stils	2,5	0,2	1,5
Princese	2,3	0,3	1,4
Katoļu Dzeive	1,9	0,3	1,2
Viesis	2,1	0	1,2
Dārzs un Drava (kr. v.)	0,1	2,2	1,1
Donalds Daks: krustām šķērsām	1,6	0,4	1,1
Draugs	2	0	1,1

Melnā Pantera	2	0	1,1
Sexer	1,4	0,7	1,1
DatorPasaule	1,5	0,4	1
Ezis	1,5	0,5	1
Labirints (kr. v.)	0,1	1,7	0,8
Blikšķu Bannijs	1,2	0,2	0,7
Latvijas Ārsts	1,2	0,1	0,7
Latvijas Ekonomists	1,2	0,1	0,7
Nekustamais Īpašums	1,1	0,2	0,7
Dom I Vsjo Dļa Doma (kr. v.)	0,1	1,3	0,6
Karogs	1,1	0	0,6
Zīlīte	1	0	0,6
Atklāsme	0,9	0	0,5
Donalds Daks: krustām šķērsām (kr. v.)	0	1,1	0,5
Labā Vēsts	0,8	0	0,5
Pastaiga	0,9	0	0,5
Apešsin (kr. v.)	0,2	0,6	0,4
Gaismiņa	0,7	0	0,4
Latvijas Ārstu Žurnāls	0,6	0	0,4
Mēbeles, Interjers	0,7	0	0,4
Ceļotprieks	0,5	0	0,3
Djadžuška Skrjudž (kr. v.)	0,1	0,7	0,3
Knaps Makdaks	0,5	0	0,3
Kūmiņš	0,5	0	0,3
Toms un Džerijs	0,5	0	0,3
Žurnāls FF	0,6	0	0,3
Biznesa Partneri	0,3	0	0,2
Kāpēcis	0,4	0	0,2
Karjera (kr. v.)	0	0,5	0,2
Kosmetik International	0,1	0,4	0,2
Latvijas Ekonomists (kr. v.)	0,1	0,2	0,2
Nekustamais Īpašums Latvijā	0,4	0	0,2
Super Kuma	0,4	0	0,2
Jums, Kolēģi	0,2	0	0,1
Latvijas Arhitektūra	0,3	0	0,1
Ofis (kr. v.)	0,2	0,1	0,1
Pro Media	0,2	0	0,1
Sveiki	0	0,1	0,1
Zobārstniecības Raksti	0,1	0	0,1
Baltic IT Review	0	0	0
Daugava (kr. v.)	0	0	0
KiS (kr. v.)	0	0,1	0
Latvia Baltic State	0	0	0
Viedas Vēstis	0	0	0

©Baltic Media Facts Latvia 1997*

9.20 Žurnāli, 1995

ŽURNĀLI 1995	TAUTĪBA		Total %
	Latvietis Col %	Cita Col %	
Santa	27,4	3,2	16,3
Mūsmājas	22,1	2,7	13,2
Sieviete	12,4	1,6	7,5
Zeltene	10,2	0,9	5,9
Mickey Mouse	7,4	1,3	4,6
Māja, Dzīvoklis	6,9	1,4	4,4
Sveiks un Vesels	6,7	0,9	4,1
Santa (kr. v.)	0,5	7,5	3,7
Labirints	5,9	0,5	3,4
Lilit (kr. v.)	0,8	6,5	3,4
Mans Mazais	5,7	0,7	3,4
Veselība	5,3	0,9	3,3
Auto	5,1	1	3,2
Lauku Dzīve	5,3	0,8	3,2
Mūsmājas (kr. v.)	0,7	6	3,1
Rīgas Laiks	5,3	0,3	3
Dārzs un Drava	4,8	0,6	2,9
Skola un Ģimene	4,3	1	2,8
Rausis	4,3	0,6	2,6
Dadzis	3,6	0,4	2,2
Draugs	3,6	0,5	2,2
Sexer	3,3	0,6	2,1
Klubs	3,3	0,1	1,8
Dambo	2,8	0,4	1,7
Donalds Daks: krustām šķērsām	2,9	0,2	1,7
Mickey Mouse (kr.v.)	0,3	3,1	1,6
Ezis	2,1	0,7	1,5
Zīlīte	1,8	1,2	1,5
Katoļu Dzeive	2,3	0,3	1,4
Princese	2	0,6	1,3
Rozā Pantera	2,1	0,3	1,3
Dārzs un Drava (kr. v.)	0,2	2,4	1,2
Medības, Makšķerēšana, Daba	2	0,2	1,2
Vīri	2	0	1,1
Auto Birža	1,6	0,2	1
Barbie	1,5	0,4	1
Blikšķu Bannijs	1,7	0,1	1
Knaps Makdaks	1,5	0,3	1

©Baltic Media Facts Latvia 1995*

10. KULTŪRIZGLĪTĪBA

Radošās ievirzes skolas ir uzskatāmas par svarīgu integrācijas faktoru, jo izglītības sistēma lielā mērā ietekmē sabiedrības sociālās struktūras veidošanos. Gan no sociālās vienlīdzības, gan arī no dažādu etnisko grupu pārstāvju savstarpējas sapratnes veidošanās viedokļa ieteicama ir radošā izglītība kā latviešu tā nacionālo minoritāšu bērniem, jauniešiem. Kā liecina daudzi pētījumi (piemēram, Ceļā uz pilsonisku sabiedrību. Baltijas Datu nams. 1998.) augstāks izglītības līmenis ir nosacījums tolerancei, bet radošā izglītība ir nosacījums dziļākai kultūras izpratnei, tātad arī tolerancei un cieņai pret dažādu kultūru cilvēkiem.

1. un 2. tabulās ir atspoguļots rajonu/Latvijas lielāko pilsētu mākslas un mūzikas skolu audzēkņu nacionālais sastāvs kā arī sniegts salīdzinājums ar iedzīvotāju nacionālo sastāvu rajonos/pilsētās. Saprotami, ka tas ir visai aptuvenš salīdzinājums, jo statistikas dati ir sniegti par visiem rajona/ pilsētas iedzīvotājiem, neizdalot specifisko jauniešu vecuma grupu. Tomēr varam vērst uzmanību, ka atsevišķos rajonos starpība starp nacionālo minoritāšu īpatsvaru radošajās skolās un kopumā rajonā ir visai ievērojama, te pirmām kārtām jāmin Bauskas, Dobeles Daugavpils, Krāslavas, Ludzas, Rēzeknes un Rīgas rajoni.

Vēl lielāka starpība starp nacionālo minoritāšu īpatsvaru radošajās skolās un to skaitu iedzīvotāju vidū ir lielākajās Latvijas pilsētās, kur, kā zināms, cittauniešu ir krietni vairāk kā latviešu.

1. tabula. Latviešu skaits mākslas un mūzikas skolu audzēkņu vidū 1997./98.m.g. rajonos salīdzinājumā ar latviešu skaitu rajona iedzīvotāj vidū (%)

Rajons	Latvieši (%) mākslas un mūzikas skolās	Latvieši (%) kopumā rajonā	(d) diference
Aizkraukles	90	76	14
Alūksnes	96	80	16
Balvu	86	74	12
Bauskas	95	71	24
Cēsu	97	84	13
Daugavpils	63	37	26
Dobeles	90	70	20
Gulbenes	87	82	5
Jelgavas	77	64	13
Jēkabpils	75	66	9
Krāslavas	62	44	18
Kuldīgas	96	89	7
Liepājas	97	84	13
Limbažu	92	88	4
Ludzas	75	55	20
Madonas	98	86	12
Ogres	81	75	6

Preiļu	74	65	9
Rēzeknes	82	53	29
Rīgas	92	63	29
Saldus	93	83	10
Talsu	97	91	6
Tukuma	98	84	14
Valkas	75	79	4
Valmieras	92	82	10
Ventspils	97	95	2

Avoti: Latvijas statistikas gadagrāmata. 1998. LR Kultūras ministrija 1998..

2. tabula. Latviešu skaits mākslas un mūzikas skolu audzēkņu vidū 1997./98.m.g. pilsētās salīdzinājumā ar latviešu skaitu pilsētu iedzīvotāju vidū (%)

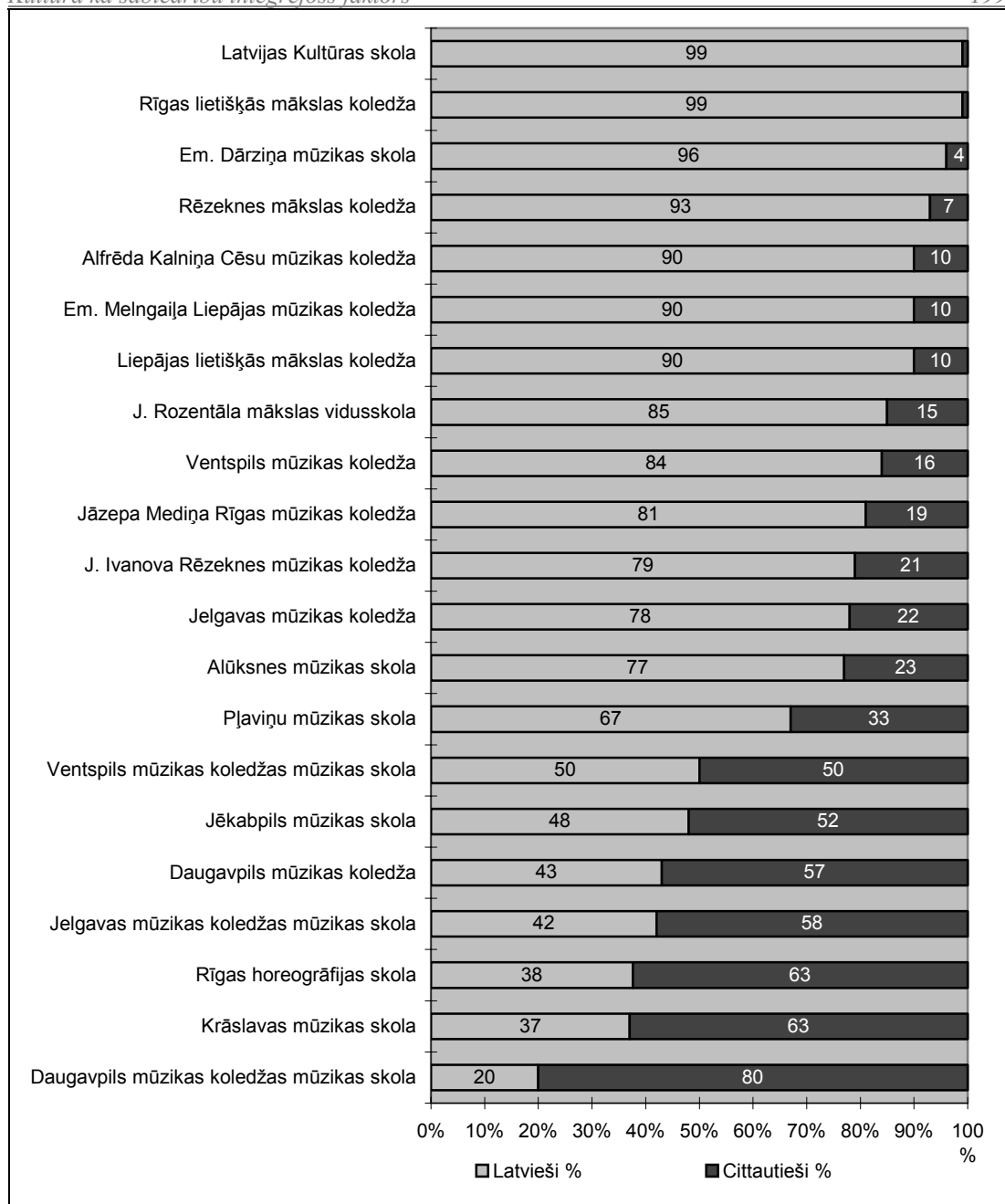
Pilsēta	Latvieši (%) mākslas un mūzikas skolās	Latvieši (%) kopumā pilsētā	(d) diference
Rīga	61	39	22
Daugavpils	49	14	35
Jelgava	73	53	20
Jūrmala	66	47	19
Liepāja	69	45	24
Rēzekne	58	40	18
Ventspils	42	47	5

Avoti: Latvijas statistikas gadagrāmata. 1998. LR Kultūras ministrija.1998.

1.un 2. zīmējumā sniegtie dati par mūzikas un mākslas vidējās speciālās izglītības iestāžu audzēkņu skolu nacionālo sastāvu liecina, ka radošo koledžu audzēkņi pamatā ir latvieši un tikai lielāko Latvijas pilsētu mūzikas koledžu audzēkņu vidū ir cittautieši. Tās pamatā ir pilsētas, kur latviešu skaits, salīdzinot ar cittautiešiem ir krietni mazāks, kā Daugavpilī un Rīgā, kā arī pilsētās, kur latvieši veido aptuveni pusi no iedzīvotājiem (Jelgava, Ventspils) (3.tab.). Taču Rēzeknē un Liepājā, kur latviešu ir attiecīgi 40 un 45%, radošo koledžu audzēkņu vidū ir attiecīgi 84 un 90% latviešu. Šie dati liecina, ka nacionālo minoritāšu vidū radošās koledžas ir mazāk populāras, salīdzinot ar latviešiem, taču starpkultūru sapratnes sekmēšanai ieteicams būtu arī minoritāšu vidū popularizēt radošo skolu un koledžu apmeklēšanu.

10.1 zīm. Mūzikas un mākslas vidējās speciālās izglītības iestāžu audzēkņu nacionālais sastāvs. (%)

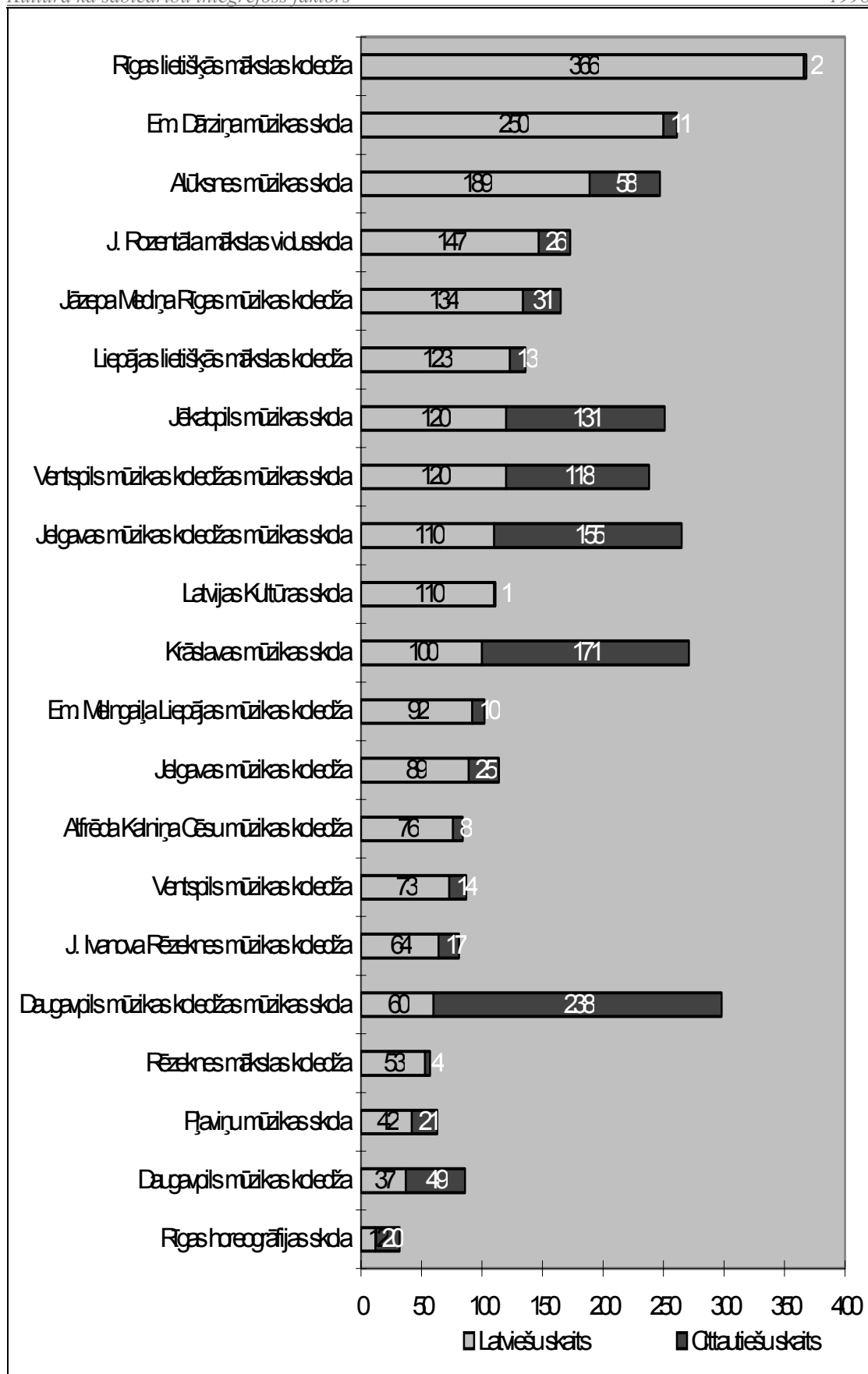

Avots: LR Kultūras ministrija. 1998

10.2.zīm. Mūzikas un mākslas vidējās speciālās izglītības iestāžu audzēkņu nacionālais sastāvs (absolūtajos skaitļos)

3.tabula. Latviešu skaits mūzikas un mākslas vidējās speciālās izglītības iestāžu audzēkņu vidū 1997./98.m.g. salīdzinājumā ar latviešu skaitu attiecīgo pilsētu iedzīvotāju vidū (%)

Pilsēta	Latvieši (%) mākslas un mūzikas koledžās	Latvieši (%) kopumā pilsētā	(d) diference
Rīga	92	39	53
Daugavpils	25	14	11
Jelgava	53	53	0
Liepāja	90	45	45
Rēzekne	84	40	44
Ventspils	59	47	12

Avoti: Latvijas statistikas gadagrāmata. 1998. LR Kultūras ministrija. 1998

II DAĻA. FOKUSA GRUPAS ANALĪZE

PĒTĪJUMA APRAKSTS

Fokusa grupas diskusija tika veikta kā otrais posms projektā “Kultūra kā sabiedrību integrējošs faktors”. Tās mērķis ir izpētīt, kā konkrētās kultūras nozarēs caur ikdienas darbību tiek īstenota integrācija.

Fokusa grupas diskusiju veica Baltijas Datu nams 1998.gada 28.oktobrī. Pētījumā piedalījās 10 eksperti, kas pārstāvēja kultūras organizācijas un bija saistīti ar integrācijas procesu savā ikdienas darbā. Grupas diskusijas dalībnieki tika atlasīti sadarbībā ar LR Kultūras ministriju.

Nr.	Vārds, uzvārds	Organizācija
1.	Boriss Zavjalovs	Bērnu svētku aģentūras direktors
2.	Irina Viņņikova	Latvijas TV ziņu redaktore
3.	Ligita Grigule	Skolotāju asociācijas “Latviešu valoda kā otrā valoda” vadītāja
4.	Anna Mauliņa	Nacionālās bibliotēkas pētniecības nodaļas vadītāja
5.	Aija Priedīte	Latviešu valodas apguves valsts programmas vadītāja
6.	Jānis Gaigals	LR Izglītības valsts ministrs
7.	Jolanta Čihanoviča	LU Psiholoģijas katedras pasniedzēja
8.	Dzintra Hirša	Valsts valodas centra vadītāja
9.	Pēteris Cimdiņš	Augstākās izglītības un zinātnes valsts ministrs, LU profesors
10.	Baiba Rivža	Augstākās izglītības padomes priekšsēdētāja

GALVENIE SECINĀJUMI

Diskusijas dalībnieki ir cilvēki, kas savā ikdienas darbībā tieši vai netieši risina Latvijas iedzīvotāju integrācijas problēmas. Viņuprāt šo problēmu sekmīgu risinājumu nav iespējams īstenot, ja nav izstrādāta atbilstoša programma, kas veidotu pamatu vienotai integrācijas izpratnei. Šādas programmas trūkums viņuprāt ir radījis situāciju, ka katrs, kas nodarbojas ar integrācijas jautājumiem, izprot tos atšķirīgi un izstrādā savu individuālo integrācijas procesa modeli. Tādējādi darbība nav saskaņota un līdz ar to efektīva.

Jautājumu par integrāciju diskusijas dalībnieki saista ar vienotas, tolerantas, demokrātiskas un pilsoniskas sabiedrības izveidošanu, taču viedokļi atšķiras jautājumā, uz ko balstīt šādas sabiedrības izveidi. Nereti uzskati par to, kas varētu veidot integrētas pilsoniskas sabiedrības pamatu izriet no viedokļiem par galvenajiem integrāciju kavējošajiem apstākļiem. Tomēr visbiežāk vērtības tiek minētas kā pamats, kas varētu sekmēt sabiedrības saliedēšanos.

Taču viedokļi par vienojošajām vērtībām atšķiras: daļa ekspertu uzsvaru liek uz latviešu tautas vērtībām, uzskatot, ka pamatnācijas vērtības ir noteicošās, un tās ir jāpieņem arī citu tautību pārstāvjiem, kas nolēmuši arī turpmāk dzīvot Latvijā. Tostarp arī valsts valodas apgūšana radītu komunikācijas iespējas starp latviešiem un mazākumtautību pārstāvjiem, kas, savukārt, ļautu iepazīties un izprast latviešu kultūru. Tāpēc par integrācijas norises priekšnoteikumu tiek uzskatīta likumdošanas un ideoloģijas izveidošana, kas radītu “krievvalodīgo pašpietiekamības pārrāvumu”.

Citi eksperti iebilst viedoklim par latviešu kā vienojošo vērtību izmantošanu pilsoniskas sabiedrības izveidē. Tam ir vairāki iemesli. Pirmkārt, grūti ir definēt, kādas tieši ir latviešu vērtības, tā kā sabiedrībā, kas pāriet no viena valsts režīma uz otru, mainās arī vērtību sistēma. Otrkārt, kādas vienas tautas vērtību izcelšana traucē līdzvērtīga dialoga izveidošanu, kas ir nepieciešams savstarpējai uzklaušīšanai un stereotipu mazināšanai, kā arī kopēju mērķu un attieksmju meklēšanai.

Lai veidotos dialogs starp dažādās valodās runājošām sabiedrības daļām, pēc ekspertu domām, ir jāmainās ne tikai citu tautību pārstāvju, bet arī latviešu attieksmei pret integrāciju. Latviešiem ir jāveicina mazākumtautību pārstāvju centieni izjust piederību valstij, paužot pretimnākošu attieksmi. Aizdomīgums, apdraudētības sajūta un neuzticēšanās, kas, pēc citu tautību ekspertu domām, raksturo latviešu attieksmi pret mazākumtautībām, ir jānomaina ar iecietību, toleranci, sapratni.

Savstarpējo neuzticēšanos padziļina citi sociāli faktori. Tie ir:

- pāreja no totalitāra uz demokrātisku valsts iekārtu, kas radījusi situācijas pasliktināšanos visās sabiedrības sfērās: gan ekonomikā, gan politikā, gan izglītībā u.c.;

- etniskās identitātes krīze mazākumtautībām, aktualizējoties jautājumam par piederību kādai tautai un valstij;
- vērtību maiņa sabiedrībā, kur pakāpeniski mazinās kolektīvisms, neiecietība pret citādāk domājošiem, pieaugot individuālismam un tolerancei;
- vēsturiskā pieredze,
- neuzticēšanās valdības politikai, kas pastiprina atsvešinātību gan mazākumtautību gan latviešu vidū u.c.

Pēc ekspertu domām attiecības starp dažādām sabiedrības grupām (kurās dominē latviešu vai krievu valodas lietošana) ir jābalsta uz vispārcilvēciskām un demokrātiskām vērtībām, kas būtu pieņemamas dažādu etnisko grupu piederīgajiem un kam būtu vispārīgs raksturs. Vērtības, kas nepieciešamas dialoga un līdz ar to integrācijas uzsākšanai, pēc ekspertu domām, ir:

- cilvēks kā vērtība;
- savstarpējā cieņa;
- tolerance.

Tāpat par integrācijas pamatu var kalpot arī kopējas intereses vai nodarbošanās. Piemēram, teātra māksla, augstākās izglītības iegūšana, piedalīšanās tautas dziesmu un deju festivālos apvieno dažādu kultūru un tautu pārstāvjus, ļaujot kopējā darbībā vienam otru labāk iepazīt un izjust savstarpēju cieņu.

Kultūra tiek uzskatīta par vismazāk bīstamu instrumentu integrācijas procesā, kas dod ievērojamus rezultātus.

Eksperti atzīst, ka bērni un jaunieši ir tā sabiedrības daļa, ar kuru ir jāuzsāk kopēju vērtību apzināšanās un to mācīšana, jo šai sabiedrības daļai nav vēsturiskās pieredzes, kas traucētu tolerances ieaudzināšanu, kā arī personīgie uzskati vēl nav nostabilizējušies, kas atvieglo jaunu vērtību pieņemšanu.

Skolotāji ir tie, kas uzsāk sabiedrības izglītošanu caur jaunākās paaudzes apmācību. Viņi ir sabiedrības integrācijas aģenti, jo savā darbā saskaras un ietekmē plašu cilvēku loku - bērnus, viņu vecākus un kolēģus. Līdz ar to jautājums par skolotāju izglītību un kvalifikāciju ir ļoti

aktuāls, un tam ir jāpievērš gan uzmanība, gan jāatvēr līdzekļi. Ir jāceļ skolotāja profesijas prestižs, kas sekmētu kvalificētu kadru atražošanu jau tuvākajā laikā.

Eksperti, runājot par vērtību un valodas mācīšanas metodēm, uzsver nepieciešamību izvairīties no piespiedu metodēm gan uzskatu veidošanā gan valsts valodas apguvē. Par daudz efektīvākām metodēm tiek uzskatītas pierunāšana un pārliecināšana dialoga veidā, kas balstīts uz dažādu kultūru salīdzināšanu. Eksperti uzsver nepieciešamību ieaudzināt cieņu pret citu kultūru vērtībām.

Apkopojot ekspertu teikto, varam secināt:

- integrācijas problēma ir skatāma un risināma, ņemot vērā plašāku sociālo problēmu loku, tai skaitā, indivīda un valsts attiecības, vienlaicīgi mazinot atsvešinātību starp indivīdu un valsti, ņemot vērā nepieciešamību veidot valsts ideoloģiju, kas paustu valsts nostāju pret demokrātiskajām, īpaši tolerances, kā arī vispārcilvēciskajām vērtībām, to nozīmīgumu jebkuru jautājumu risināšanā; kopējas vērtības ir pamats uz kā var notikt integrācija, valsts ideoloģija var palīdzēt šīs vērtības apzināt;
- identitāšu krīze, ko pārdzīvo gan latvieši, gan cittautieši, risināma, liekot uzsvaru uz jaunu identitāšu veidošanu, tai skaitā piederības sajūtas veidošanu demokrātiskai sabiedrībai, demokrātiskai valstij;
- par to, kādas ir vienojošās vērtības, ir jābūt diskusijai sabiedrībā, piedaloties dažādu tautību piederīgajiem, jo ekspertu uzskati šai jautājumā dalās: vieni liek uzsvaru uz latviskajām vērtībām, citi uzsver, ka vienas tautības vērtību izcelšana kavē integrāciju;
- bērni un jaunieši ir tās grupas, kam vislielākā uzmanība pievēršama kopējo vērtību apguvei, jaunās paaudzes sagatavošanai dzīvei multikulturālā vidē;
- kā viens no galvenajiem integrācijas līdzekļiem ir latviešu valodas apguve, uzsverot valodas apguves pozitīvas motivācijas nozīmīgumu;
- jāizprot ir integrācijas psiholoģiskie aspekti: nevar notikt integrācija uz noslēgtības un neuzticēšanās bāzes, kas nereti sastopams pie latviešiem, kā arī nevar balstīties uz apvainojumu, kas it bieži sastopams pie nelatviešiem;
- kā nozīmīgākie integrācijas aģenti uzsvērti: 1) masu saziņas līdzekļi un kā neapmierinoša vērtēta pašreizējā noslēgtība starp latviešu un krievu valodas masu

saziņas līdzekļu informācijas telpām, 2) skolotāji, jo tie kontaktējas, ietekmē gan skolas vecuma bērnus gan arī to vecākus, tāpēc nebūtu taupāmi līdzekļi skolotāja prestiža celšanai;

- veidi, kā sekmēt integrāciju, visbiežāk koncentrējas uz dažāda veida komunikācijas sekmēšanu, uzsverot, ka integrācijai jānotiek “no apakšas”; tie ir kopēji kultūras pasākumi dažādu etnisko grupu piederīgajiem, kopēja darbība, sporta pasākumi, pasākumu dalībnieku nešķirošana pēc tautības it īpaši bērna vecumā, bet veidojot jauktas grupas;
- uzsvars tiek likts uz pārliecināšanu pretstatā piespiedu metodēm;
- kultūras pasākumi ir viens no efektīgākajiem integrācijas līdzekļiem, jo emocionālais kopējais noskaņojums nojauc barjeras starp cilvēkiem, sociālām grupām, veido toleranci un sapratni.

PĒTĪJUMA REZULTĀTI

KĀ DEFINĒT INTEGRĀCIJU

Grupas diskusijas dalībnieki atzīst, ka integrācijas jēdziens ir neskaidrs un sarežģīt integrācijas procesa īstenošanu valstī. Bieži tas, ka integrācija nav definēta un izskaidrota, rada situāciju, kad dažādi cilvēki šī vārda jēgu un saturu izprot dažādi. Līdz ar to nav iespējama vienota, saskaņota mērķtiecīga darbība pilsoniskas sabiedrības veidošanā:

- *Ja mēs ejam uz konkrētu mērķi – integrētu sabiedrību, tad ir jābūt skaidram, kas tas ir. Ir svarīgi, lai visi saprot, kā un kur mēs iesim. It kā visi saprot, bet konkrēti, kas tas ir – mērķi, ideāli, (priekšstati, par to) kādu sabiedrību mēs būvēsim kopā...*
- *Piekrītu tiem, kas grib vienoties par terminoloģiju. Mēs esam tuvāk asimilācijai nevis integrācijai. Manuprāt, var runāt par integrāciju, kas ved uz pilsonisku sabiedrību.*

Tiek atzīts, ka integrācija ir jauna parādība Latvijas sabiedrībai, tāpēc arī ir neziņa par to, kas tas ir, kā to īstenot, uz ko tiekties, kāds būtu vēlamais integrācijas procesa modelis:

- *Nav ko brīnīties, ka mēs nezinām, kas ir integrācija – nekad mums tā nav mācīta, mums to pateica priekšā.*

No demokrātiskas valsts pieredzes trūkuma veidojas integrācijas jēdziena neskaidrības, un tas bieži kalpo par iemeslu, kāpēc integrācija tiek saprasta vai pārprasta ar asimilāciju:

- *Mums vajadzētu skaidri nodefinēt, ka nelietojam vārdu “integrācija” un ar to nesaprotam “asimilāciju”. Integrācija ir uzaicinājums, dialoga process, bet asimilācija ir uzspiešana, cilvēka pārveidošana.*

Kopējā iezīme ekspertu definējumiem par integrāciju ir tajā, ka šī procesa galarezultāts tiek uzskatīts pilsoniskas, demokrātiskas sabiedrības izveidošana, kurā būtu skaidri formulētas atļautības robežas:

- *Integrācija ir process, tā vēlamais rezultāts ir integrēta pilsoniska sabiedrība...Integrācija ir sastāvošs no dažādām daļām, nenoliedzot dažādību vienotā sistēmā.*

- *Pašintegrējusies sabiedrība – nevis tad, kad valsts nosaka pilsoņa garu, bet orientējamies uz līdzsvaru sabiedrībā, nosakām atļautības robežas.*

GALVENĀS PROBLĒMAS INTEGRĀCIJAS PROCESĀ

Eksperti pauž izpratni par integrāciju kā procesu uz vienotu, tolerantu, demokrātisku, citiem vārdiem, pilsonisku sabiedrību. Taču dažādi ir uzskati par to, kas varētu kalpot par pamatu saliedētas sabiedrības izveidē. Uzskati par vienotības un saliedētības bāzi variē atkarībā no uzskatiem par to, kas ir galvenie šķēršļi un problēmas integrācijas procesā.

Visbiežāk pieminētais un arī sabiedrībā visvairāk apspriestais integrācijas procesa strīda jautājums ir valsts valodas zināšanas, kas ļautu izveidot komunikāciju starp divām atšķirīgās valodās runājošām sabiedrības daļām. Valodas barjera kavē vērtību un attieksmju apmaiņu sabiedrībā, kas ļautu rast vienojošus momentus, kādi nepieciešami integrētas, vienotas sabiedrības pastāvēšanā. Bieži kā saliedējošās vērtības tiek uzskatītas latviešu kultūrai raksturīgās vērtības, šāds viedoklis tiek pamatots ar latviešu nācijas kā Latvijas valsts pamatnācijas statusu. Pie šāda integrācijas procesa modeļa galvenā problēma tiek saskatīta citu tautību pārstāvju *motivēšanā apgūt valodu un akceptēt latviešu kultūrai raksturīgās vērtības*:

- *...priekšnoteikums ir (latviešu) valodas prasme. Lai būtu valodas prasme, jābūt motivācijai. Pašreiz ir zināma krievvalodīgo pašpietiekamība, tāpēc jārada šīs pašpietiekamības pārrāvums. Jābūt nepieciešamībai runāt latviski. Paplašinot interakcijas sistēmu, (cittautietis) tiek iejaukts latviešu vidē, rodas jaunas vērtību sistēmas, izvēle pieņemt kādas vērtības, tās atgrūst...Ja pastāvēs divas sabiedrības daļas bez savstarpējas saistības ar valodu, integrācija nenotiks, vērtību sistēma nemainīsies.*

Citi eksperti kā galveno problēmu, kas neļauj veiksmīgi uzsākt integrāciju, min *dialoga neesamību starp abām sabiedrības daļām*. Taču dialoga izveidošana nozīmē ne tikai citu tautību pārstāvju, bet arī latviešu spēju izmainīties - pieņemt jaunas vērtības, būt tolerantākiem pret savādāk domājošiem, akceptēt daudzveidību. Tāpat tiek pausts uzskats, ka šo dialogu ir jāaizsāk latviešiem kā šīs valsts saimniekiem, kam ir skaidri priekšstati par valsts nākotni:

- *(Jautājums ir) - autoritātes monologs vai dialoga veidošanās. Monologam pārejot uz dialoga formu, var runāt par integrētu sabiedrību...*

- *Ja latvieši uzskata, ka ir saimnieki, tad kā saimniekiem arī jāuzvedas un jādomā, kā tos cilvēkus, kas atrodas viņu teritorijā, uzaicināt piedalīties šajos procesos. Pirmajā vietā ir nevis valoda, bet attieksme, un tai jāmainās no abām pusēm. Par to lietu vispār jāsāk runāt – šeit par to izvairās runāt, tā ir problēma. Latviešiem krievi ir tādi un tādi, bet krieviem avīzēs tas nāk atpakaļ – tas, ka nav dialoga, kavē integrāciju.*
- *Valodu var piespiest un dzīve piespiedīs zināt, un ļoti labi, bet, ja mēs liksim integrācijas pamatā piespiešanas metodi...Krievu mentalitāte – ja spiež, tad atpakaļ reakcija ir tik stipra un stulba, ka par rezultātiem nevar būt runa. Vajag pierunāt, un jāsāk ar bērniem.*

Grupās diskusijas laikā kāds eksperts minēja pētījumu, ko veica skolotāji. Viņi analizējuši mācību grāmatu saturu un secinājuši, ka mācību grāmatas latviešu valodā orientējas uz latviešu tautas pagātni, latviešu tradīcijām un folkloru, kas, mācot par latviešu tautas vēsturi, nesagatavo skolnieku dzīvot multikulturālā vidē, būt tolerantam pret citām tautībām. Līdz ar to latviešu mācību grāmatas skolniekam sniedz neadekvātu informāciju, kas drīzāk traucē nekā palīdz dzīvot esošajā vidē. Atšķirīga situācija ir ar mācību grāmatām krievu valodā – tajās netiek uzsvērtas vienas tautas vēsture, tādējādi krievu valodā mācošies bērni ir, pēc ekspertu domām, pilnīgāk sagatavoti dzīvot pašreizējā sabiedrībā:

- *Vai latviešu skolēni ir sagatavoti dzīvot multikulturālā vidē? Mūsu secinājums bija, ka, uzturot it kā latviešu vērtības, kas pārsvarā ir vērstas uz pagātni, latviešu skolu skolnieki tiek apzagtī, jo viņiem māca neadekvātu vidi tai, kurā dzīvo. Citu tautību skolu skolnieki – 8., 9.klase - gūst citu, reālāku priekšstatu un ir daudz bagātāki savās iespējās...*

Šī viedokļa piekritēji problēmu saskata nevis valodas nezināšanā, bet gan *latviešu tautas attieksmes izmainīšanā un kopēju, saliedējošu vērtību rašanā:*

- *Mums vairāk jāakcentē, kādi paņēmieni, formas var iemācīt dažādiem dzīvot kopā... Valoda nav robežšķirtne; jautājuma būtība ir robežu noārdīšana vērtību sistēmā...Neizglītība un neaudzinātība šodien ir cēlonis...*

Ekspertu vidū ir cilvēki, kuri paši pieredzējuši naturalizācijas procesu un dēvē sevi par “tiem, kurus vajag integrēt”. Viņu viedoklis atšķiras no pārējo pētījuma dalībnieku uzskatiem ar to, ka tiek uzsvērtā latviešu tautas nelabvēlīgā attieksme pret citu tautību pārstāvjiem. *Latviešu*

nevēlēšanās iesaistīties integrācijas procesā, atbalstīt un veicināt ar savu atsaucību citu tautību pārstāvju centienus izjust piederību šai valstij tiek minēti kā galvenie cēloņi integrācijas procesa lēnajai norisei. Valodas nezināšana ir tikai sekas, kas būtiski neizmaina attieksmi pret valsti, tās pamatnāciju:

- *...mēs esam tuvāk asimilācijai nekā integrācijai. Valodas līmenī integrācija – tas ir pārāk primitīvi. Čigāni Latvijā ļoti labi runā latviski, bet nekad viņi nebūs latvieši. Viņiem ir tik spilgta mentalitāte. Otrkārt, integrācija tomēr ir pretimnākšana. Par to vairāk jādomā.*
- *Es gribētu kategoriski vērsties pret to, ka mēs integrāciju noreducējam tikai uz nelatviešiem un valodas problēmu. Tas tā nav. Viena no lielākām problēmām ir integrēties domā, ka mēs dzīvojam neatkarīgā, demokrātiskā valstī.*

Latviešu tautas neuzticēšanās, kas izpaudās naturalizācijas iespēju ierobežošanā gados vecākiem cilvēkiem, sajūtā, ka cittautieši apdraud Latvijas valsts neatkarību, ir sāpinājusi un aizskārusi tos cittautiešus, kas jūtas lojāli Latvijas valstij, vēlas to redzēt nākotnē kā demokrātisku, eiropiešu valsti:

- *Es esmu integrācijas procesā, esmu tas cilvēks, ko integrē. Neskatoties uz to, ka ļoti labi zinu latviešu valodu un izjūtu sevi kā šīs valsts daļu, tikai šogad guvu iespēju naturalizēties, un tas bija diezgan sāpīgi.*
- *Vai kaut kas ir mainījās ar to, ka man pienāca tie gadi un es varēju pretendēt? Bet tās izjūtas, kas bija – kāpēc es nevaru būt pilsonē valstī, kur es dzīvoju, kur dzimusi mana mamma. Man bija izjūta, ka man neuzticās. Ja neuzticās un valsts domā, ka es varu ko sliktu izdarīt, es apvainojos.*

Līdz ar to daži eksperti uzskata, ka integrācijas kavēklis ir meklējams latviešu aizdomīguma, apdraudētības un neuzticēšanās pilnajā attieksmē pret citu tautību pārstāvjiem.

Uztraucoties par savas nācijas izdzīvošanu, bieži vien, pēc ekspertu domām, netiek domāts par citu šeit dzīvojošo etnisko grupu izjūtām. Tiek uztvertas sekas – valodas neapgūšana, nevēlēšanās naturalizēties, taču netiek izprastas citu tautību pārstāvju izjūtas un pārdzīvojumi, kas nosaka šo noraidošo uzvedību. Tādējādi tiek kavēts dialogs un savstarpējā saprašanās:

- *Runājot par integrāciju, man liekas svarīgi ņemt vērā psiholoģiskos aspektus, it īpaši jūtas, kā cilvēki jūtas šajā procesā... Pieņemšana nav piekrišana. Pieņemt ar jūtām –*

tikai tad var veidot dialogu. Pieņemšana ir pirmā stadija; kamēr tās nav, nekas nenotiek.

Šo procesu pasliktina apstākļi, ka lielākai daļai citu tautību pārstāvju ir etniskās identitātes krīze. Neskaidrība par to, kādai tautai un valstij viņi pieder, nenoteiktība par savu pašreizējo statusu, nedrošība par nākotni, kā arī sarežģītā ekonomiskā situācija liek saasināti uztvert pretimnākšanas trūkumu no latviešu puses, justies atstumtiem, šai valstij nevajadzīgiem. Tas integrācijas procesu sarežģī:

- *Ir pierasts, ka viņu identitāte ir Krievija, bet tiem cilvēkiem, kas šeit dzīvo, pēc tam, kad Latvija ieguva neatkarību, ir lielas problēmas ar identitātes veidošanu. Kas mēs esam? Mēs neesam latvieši, mēs neesam tie krievi, kas dzīvo Krievijā. Tā ir problēma, un cilvēki jūtas slikti. Tas ir būtisks moments integrācijas procesā.*
- *Runājot par negatīvu attieksmi pret valsts valodu...Arī te apakšā varētu būt jūtu nestabilitāte par identitāti, par sevi, jūtas apdraudēts, viss mainās, cilvēks neredz sev vietas, (negatīvas) emocijas par ekonomisko stāvokli...*
- *Ziedonis kādreiz rakstīja, ka krievi Latvijā ir kā upes vidū izmesti no laivas. Es tā jūtos, es vairs negribu uz to krastu, kur mani vairs negaida. Sapratu, ka kādam ir jāceļ tilts. Ja būtu "tiltu celšana" valstiska...*

Tāpat identitātes krīze ir arī latviešiem, jo pāreja no totalitāras valsts uz demokrātisku valsti prasa izmaiņas cilvēku uzskatos. Kolektīvisms tiek aizstāts ar individuālismu, neiecietība pret citādāk domājošiem - ar toleranci. Demokrātiskās vērtības vēl nav pilnībā internalizētas un pieņemtas, tāpēc to ieviešana ikdienas dzīvē noris lēnām, joprojām saglabājoties totalitārā režīma iezīmēm. Tās novērojamas visās dzīves sfērās: ekonomikā vērojams iniciatīvas trūkums, sociālās aprūpes sfērā - atbildības uzlikšana valstij par tās pilsoņu labklājību, bet politikā - atsvešinātība no valdības, neiecietība pret atsevišķām etniskām grupām, valsts neatkarības apdraudētības sajūta, kas traucē integrēšanas procesu:

- *Arī latviešiem ir identitātes meklēšanas process, un arī tas nav vienkāršs. Skatoties uz valsts attīstību, (var teikt) mēs ejam no kolektīvisma modeļa, kur cilvēks jūtās vērtīgs kā kādas grupas dalībnieks, kur viens otram palīdzēja, uz individuālismu, kas ir Eiropā, kur katrs cilvēks ir unikāls.*
- *Pretstati parādās visur. Integrācijas doma ir tik grūti akceptējama tāpēc, ka viss ir vai nu par, vai pret – nav dialoga, lai veidotu kaut ko kopīgu. Un, ja mēs skatāmies šo*

procesu tālāk, ir jāpieņem tā valdība, ko mēs esam ievēlējuši, un, ja mēs nepieņemam, mums ir iespēja pašiem piedalīties šajā procesā.

- *Cilvēki nokļuva tādā vidē, kurai viņi nebija gatavi. Neizglītība un neaudzinātība šodien ir cēlonis (daudzām problēmām).*

Dažiem ekspertiem ir citāds viedoklis par integrācijas procesa galvenajām problēmām. Tās tiek meklētas *savstarpējās cieņas neizrādīšanā, kas no citu tautību pārstāvju puses izpaužas necieņā pret latviešu valodu, to neapgūstot.* Tādējādi valoda ir kā vērtība un attieksme pret to - kā rādītājs citu tautību pārstāvju nostājai pret latviešu tautu. Valodas neapgūšana liek domāt par necieņu, bet tas, pēc eksperta domām, savukārt, liek latviešiem norobežoties no citu tautību pārstāvjiem un neveidot dialogu ar viņiem. Arī šī viedokļa pautējs uzskata, ka dialogs ir jāuzsāk latviešiem, jo divkopienu valsts pastāvēšana apdraud demokrātiskas, neatkarīgas valsts eksistenci:

- *Cieņa vienam pret otru ir ļoti būtiska, cieņa pret cilvēku, kas dzīvo šeit un kam nav citas vietas pasaulē, kur runāt latviski. Tad valsts valoda iegūst vienu būtisku vērtību un attieksme pret to ir viens no kritērijiem. Kam pret to ir noliedzoša attieksme, mēs viņu cienām kā dzīvu būtni, bet nevaram cienīt kā cilvēku, kas šeit dzīvo. Tas nenozīmē, ka mums nebūtu jāstāsta viņam par to, ko mēs jūtam, uz kādām vērtībām gribētu būvēt mūsu attiecības. Tas ir "akmens mūsu dārziņā" – mēs norobežojamies. Tas ir strupceļš uz divkopienu valsti, kas rezultātā novedīs pie nacionālas valsts izžušanas...Līdz ar to te dzīvojošiem latviešiem jābūt iniciatoriem skaidrošanas darbā un jānodarbojas ar tiem, kuri grib saprast.*

Viens no iemesliem saasinātām attiecībām starp latviešiem un citām tautībām ir meklējams *vēsturiskajā pieredzē, kas abām sabiedrības daļām liek baidīties par savu identitāti, drošību u.t.t.:*

- *Ir jēdziens "vēsturiskā atmiņa", un no tā nevar aizbēgt. Manai mammai nevar atņemt tās šausmas, ko viņa ir piedzīvojusi. No otras puses, man liekas, ka virkne krievu Latviju uzskata par Krievijas guberņu. Tas ir viens no iemesliem, kāpēc pamatoti nav jābūt cieņai pret šo valodu un motivācijai to apgūt, jo tas ir apendikss Krievijai, kur ir krievu valoda. Tās bailes ir no abām pusēm...Latvija no savas puses ir darījusi daudz likumdošanā, pilsonības likums. Mēs esam pārkāpuši pāri bailēm...*

Bieži vien vēsturiskā pieredze rada situāciju, kad tiek pārprasts necieņas vai nesaskaņas iemesls, skaidrojot to ar etnisko piederību. Kā piemērs tiek minēts ierēdņu nelaiņā un

neieinteresētā attieksme pret cilvēkiem, kuriem tiek sniegts pakalpojums. Naturalizācijas pārvaldes ierēdņu nelaipnās izturēšanās gadījumā cēlonis tiek meklēts latviešu negatīvajā attieksmē pret citu tautību pārstāvjiem, lai gan ierēdņu neprofesionālā attieksme ir totalitārā režīma sekas, kad birokrātijas nelaipnā izturēšanās valsts institūcijās bija kļuvusi par normu:

- *Katrs cittautietis, kas ir bijis migrācijas lietu departamentā, ir līdzīgs kaķim, kas sēdējis uz karstas plīts.*
- *Es biju namu pārvaldē, un tur tās pašas domas radās – tur runāja latviski, bet emocijas bija tādas pašas.*
- *Jūs visu skatāties no tautības – latvieši, nelatvieši. Visiem ir saasināta uztvere visos līmeņos: īrnieks – namu pārvalde, turīgais – nabadzīgais.*

PAMATS INTEGRĀCIJAS PROCESAM

Runājot par integrācijas procesu, netiek apšaubīta tā nepieciešamība, taču diskusijas izraisa jautājums, uz ko balstīt pilsoniskas sabiedrības izveidošanu.

Viens no izskanējušajiem viedokļiem grupas diskusijas laikā ir saistīts ar priekšstatu par citu tautību pārstāvju nevēlēšanos mācīties valsts valodu un apgūt pamatnācijas vērtības. Līdz ar to par integrācijas pamatuzdevumu tiek uzskatīta *citu tautību pārstāvju motivēšana apgūt latviešu valodu un ar tās palīdzību iepazīstināt ar latviešu kultūru*. Kā viens no motivēšanas veidiem tiek minēta nepieciešamības radīšana runāt latviski ar likumdošanas un ideoloģijas palīdzību:

- *Jābūt juridiski saistošai nepieciešamībai runāt latviski. Paplašinot interakcijas sistēmu, viņš (cittautietis) tiek iekļauts latviešu vidē, rodas jauna vērtību sistēma, izvēle pieņemt kādas vērtības vai tās atgrūst...Motivācija no vienas puses ir tikai ideoloģijas aspekts, tomēr bieži vien neko nevar izdarīt, ja nav finansējuma...Ja pastāvēs divas sabiedrības daļas bez valodas saistības, integrācija nenotiks, vērtību sistēma nomainīsies.*

Tādējādi, apgūstot valodu, tiktu radīta augsne komunikācijai starp latviešiem un citu tautību pārstāvjiem, kas garantētu latviešu kultūras izpratni un latviešu vērtību apgūšanu. Šī uzskata piekritēji par sabiedrību vienojošām uzskata latviešu vērtības, pamatojot to ar latviešu pamatnācijas statusu.

Arī citi eksperti grupas diskusijas laikā uzsver vērtību noteicošo lomu integrācijas procesā, taču vienlaicīgi tiek apšaubītas latviešu vērtības kā tādas, uz kurām ir jābalsta integrācijas process:

- *Tāpat mēs runājam arī par folkloru – tradicionāls priekšstats ir par to, ka ir jāmāca latviešu vērtības. Man vienmēr rodas jautājums, kuras tad ir latviešu vērtības, kas būtu kādam jāmāca. Un vai tiešām kāds mūs ir lūdzis tās mācīt.*

Eksperti atzīst, ka Latvijas sabiedrībai kopumā ir raksturīgs haoss vērtību sistēmā. Vērtību un normu nomainīšana, pārejot uz demokrātisku valsti, apgrūtina latviešu vērtību definēšanu un rada nesakārtotības sajūtu valstī, kas iespaido jebkuru Latvijas iedzīvotāju, neatkarīgi no tautības:

- *Valstī notikusi dezintegrācija, jo viss ir atļauts, visas robežas tiek nojauktas...Kā latvietis arvien vairāk jūtos Latvijā kā svešķermenis. Tagad, kad nākas dzīvot Vācijā, man liekas, ka tur es esmu integrētāks nekā šeit. Es neredzu šejienes vērtību sistēmā atbilstību savām nostādnēm.*

Tāpēc, pēc ekspertu domām, Latvijas sabiedrības vienotības un integrētības pamatā jāmeklē kopējas vispārcilvēcīgas un demokrātiskas vērtības, kas būtu akceptējamas dažādu kultūru pārstāvjiem un kam būtu vispārīgs raksturs.

Viena no šādām vērtībām ir *cilvēks*. Uzskatot cilvēku par vērtību, palielinātos iecietība un tolerance pret dažādām sociālām grupām, ne tikai etniskām:

- *Mums ir jāvirzās uz demokrātisku sabiedrību, kur cilvēks ir primārais un ir vērtība. Ja tas ir, tad nav problēmu. Ja tā nav, ir ļoti liela neiecietība. Tā ir pret dažādām kategorijām – materiālā stāvokļa, seksuālās orientācijas, etniskās piederības. Tā ir problēma visai sabiedrībai. Un nevar būt tolerance vienā jautājumā un netolerance – citā.*

Vēl viena vērtība, kas tiek bieži uzsvērta grupas diskusijas laikā, ir *cieņa*. Dzīvojot bez savstarpējas cieņas izrādīšanas, gandrīz neiespējami veidot labas attiecības starp dažādu tautu pārstāvjiem. Tāpēc šīs vērtības nozīme nevar tikt pārvērtēta dialoga uzsākšanai:

- *Vienīgais (integrācijas) mehānisms demokrātiskā valstī ir cilvēka cieņa, cieņa pret vērtībām.*
- *Vienjošais ir cieņa pret citu darbību.*

Vēl viena būtiska vērtība, kas saistīta ar cilvēka vērtības apzināšanos un cieņas izrādīšanu, ir *tolerance*. Tā tiek minēta dažādos piemēros, gan attiecinot uz mazākumtautībām, kurām būtu jāizrāda toleranci pret pamatnācijas izvēli sociālpolitiskos jautājumos, gan uz pamatnāciju, kurai būtu jābūt tolerantai pret mazākumtautību vēlēšanos saglabāt savu etnisko identitāti.

- *Tā ir problēma visiem, kas te dzīvo. Veicināt visos iespējamajos veidos toleranci. Caur masu mēdijiem. Jābūt attieksmei, ka mūs (cittautiešus) pieņem, ar mums rēķinās. Var nebūt mīlestība, bet jābūt cieņai.*
- *Sadzīvīskā līmenī integrācija ir divas lietas – zināt valodu un nemācīt, kā mums dzīvot. Te (Latvijā) man ir sajūta, ka esmu tiesīgs izteikt savu viedokli. Te man ir ambīcijas. Citur – man ir tolerance pret tiem, kas tur dzīvo.*

Eksperti atzīst, ka par integrācijas pamatu jeb bāzi var kalpot arī *kopējas intereses vai nodarbošanās*. Piemēram, Pasaules čempionāta hokejā laikā, pārdzīvojot par Latvijas valsts hokeja izlases panākumiem, dažādu tautību pārstāvji jutās vienoti, kā Latvijas valsts iedzīvotāji. Arī XXII Dziesmu un deju svētku laikā, mazākumtautībām veidojot savu koncertu svētku ietvaros, bija jūtams prieks un lepnums par piederību šai valstij. Tāpēc kultūra tiek uzskatīta par vismazāk bīstamu instrumentu integrācijas procesā, kas dod ievērojamus rezultātus:

- *Kultūra ir vismazāk bīstams instruments integrācijā.*
- *Valsts ar smaidu piedāvāja tev, īpaši tas attiecas uz cittautiešiem, parādīt sevi. Kas te sākās – tāda pacilātība, tāda sajūta. Es to pārdzīvoju Dziesmu svētkos, kad cittautiešiem piedāvāja veidot koncertu svētku ietvaros. Strādāts bija ar tādu gandarījumu, tur bija tāds prieks, un, kad visi dziedāja “Pūt, vējiņi” ... Tas bija pareizs piegājiens... Ja piemin ar labu vārdu un (izsaka) priekšlikumu, neviens neatteiksies.*
- *Radošs moments, kaut ko kopīgi darot, ir saliedējošs... Vienojošs ir kopīgas intereses vai radošajā, vai profesionālajā jomā.*
- *Arī sports ir tas, kas vieno, īpaši jauniešus... Kad Vērmanītī hokeju skatījās, visi himnu dziedāja. Tā ir patriotiskā audzināšana.*

Uzsverot kultūras būtisko lomu pilsoniskas sabiedrības izveidē, atsevišķi eksperti atzīst arī noteikta labklājības līmeņa sasniegšanas nepieciešamību, lai cilvēki sāktu interesēties par kultūras pasākumiem, iesaistītos kultūras aktivitātēs:

- *Kultūra ir tas pamats, uz kura integrācija var notikt, bet jārada ekonomiskais līmenis, lai vispār varētu runāt par kultūru...Ir zināms ekonomiskais līmenis, pie kura var runāt par kultūru. Zem kaut kāda līmeņa par to nerunā.*

Taču šim viedoklim tiek iebilsts, jo daži eksperti uzskata, ka nauda nav noteicošais. Finansiālie ieguldījumi integrācijas procesā negarantē sekmīgu iznākumu:

- *Aizbrauc uz laukiem, kur cilvēkiem ir simts reizes mazāk naudas, bet viņi ir integrēti apkārtējā pasaulē. Ir apburtais loks – nevar teikt: būs nauda, būs rezultāts. Jābūt kaut kam citam.*

VALDĪBAS LOMA UN UZDEVUMI INTEGRĀCIJAS PROCESĀ

Diskusijas laikā eksperti pieminēja arī valdības lomu un uzdevumus integrācijas procesā. Pirmām kārtām, valdībai tiek pārmesta vēlīnā integrācijas programmas izstrādāšana, uzskatot, ka tās nepieciešamība bija aktuāla jau pirms dažiem gadiem. Tāpat šīs programmas neesamība ir radījusi situāciju, kad sabiedrībai nav skaidrs, kas integrācija ir, uz kādu integrācijas modeli Latvija virzās:

- *Tomēr jābūt konkrētībai. Mums jau kopš neatkarības atjaunošanas ir kļūdas, mēs zaudējam laiku. Nav skaidrs, kā mēs iesim, ar kādiem līdzekļiem (sasniegsim). Ar šo programmu esam nokavējuši. Mums skaidri un konkrēti jāpasaka, pie kāda modeļa mēs pieturamies, lai nebūtu nesaprašanas un neskaidrības.*
- *Līdz šim Latvijā nav integrācijas koncepcijas. Par esošo projektu es negribu izteikties – tas ir pārāk rūgti un sarežģīti. Mums nav nacionālo skolu koncepcijas. Bet visi runā par integrāciju. Rezultātā katrs no mums izspēlē savu integrācijas modeli (tie, kam tas jādara).*

Atsevišķi eksperti aizstāv esošo integrācijas programmu, un uzskata, ka tās izveidē ir ieguldīts liels darbs. To ir jāuzsāk realizēt tādā formā, kādā tā ir, lai tādējādi aizsāktu integrācijas procesu valdības līmenī:

- *Man ir viegli to (integrācijas programmu) aizstāvēt, jo esmu redzējis, kā cilvēki pie tās strādā, un teikt, ka tā ir slikta, teorētiski ir nepareizi, un nav labākas. Nevienam netraucē tiem, kam tā nepatīk, tāpat kā tiem 24, kas pie tās strādāja bez maksas, uztaisīt labāku un veiksmīgāku.*

- *Ja integrācijas programma ir tapusi, tad tādai ir jābūt un jāskatās, kā spert vienu soli pēc otra, un pamazām šī programma ir jāpilda.*

Tāpat eksperti uzsver likumdošanas sakārtotības nozīmi valstī, kas nostiprinātu demokrātiskas valsts statusu un ļautu pieaugt sabiedrības atbalstam valdībai. Tiek minēts jēdziens “valsts optimisms”, kas nozīmē ticību savas valsts nākotnei. Ja iedzīvotājiem būs šis valsts optimisms, tad, pēc ekspertu domām, būs motivācija piedalīties valsts labklājības celšanā. Turpretī, ja valdība pieņem sabiedrības interesēm pretējus likumus vai arī pati neievēro jau pieņemtos likumus, tad padziļinās tautas neuzticības krīze valdībai, un tas apgrūtina demokrātisku procesu, tai skaitā arī integrācijas, norisi valstī:

- *Ja audzināsim tikai bērnus, bet augšā nekas nemainīsies, kur var melot un zagst, un izlikties, nekas nemainīsies.*
- *Man liekas, ka tagad, kad pieņemti daudzi labi likumi, tos vajag arī izpildīt. Parādīt, ka ir demokrātiska valsts. Tā būs sastāvdaļa ceļā uz integrāciju...Neticība savai valstij – kamēr no tās netiek prom, nevar runāt par integrāciju.*
- *Valsts optimisms – tas ir interesanti, jo, lai cilvēki censtos un kaut ko darītu, ir jābūt ticībai, ka te kaut kas pastāvēs.*

Eksperti atzīst, ka bieži, cilvēkiem zaudējot uzticību valdībai un tās realizētajai politikai, tiek veidota sava veida opozīcija, kas mazākumtautību pārstāvjiem izpaužas savas, norobežotas vides uzturēšanā, un tas veicina integrācijai pretēju procesu – divkopienīgu sabiedrības izveidošanos:

- *Pēc neatkarības (atgūšanas) šis jautājums par lojalitāti, valsts vērtībām ir radījis situāciju, ka man ir grūti dzīvot šajā sabiedrībā. Šie cilvēki, kas kā opozicionāri ir dzīvojuši (padomju laikā), to turpina darīt...Noslēgtība un savas vides kultivēšana – tāda situācija ir daudzās skolās.*

Iemesls šāda veida opozīcijai ir saistīts ar jau iepriekš minēto vēsturisko pieredzi, kad ne tikai mazākumtautību pārstāvji, bet arī latvieši gaida ekonomikas augšupeju, valdībai veicot regulēšanas un koordinēšanas funkcijas. Iedzīvotāju gaidu nepiepildīšanās ir radījusi atsvešinātību

starp valdību un pārējo sabiedrības daļu, kā pamatā ir neinformētība un nezināšana par reformu saturu un neuzticēšanās valdībai:

- *Citur Eiropā viss ir panākts simts gadu laikā un ne viegli, bet mēs visu gribam panākt uzreiz ar valsts regulējošo lomu...Ik uz soļa ir neizglītības un neaudzinātības augļi tai sabiedrībā, kurai jāiet uz demokrātisku sabiedrību.*

Tāpēc, pēc ekspertu domām, valdībai ir jāuzņemas izskaidrošanas un sabiedrības informēšanas funkcijas par savu rīcību, par procesiem, kas notiek un kas tikai notiks nākotnē. Valstij ir jāpopularizē demokrātiskas valsts idejas, kas veicinātu izpratni un līdz ar to atbalstu valdībai, sekmētu dialogu starp abām dažādās valodās runājošām sabiedrības daļām:

- *Vajag informēt, pierunāt un celt tiltus. Mūsu valsts TV nekas netiek darīts, lai strādātu ar nepilsoņu auditoriju. Kāpēc?*

Atsevišķi eksperti atzīst, ka valdības loma tiek pārvērtēta pilsoniskas sabiedrības izveidošanā. Tās uzdevums nav no augšas diktēt vērtības un uzskatus, mākslīgi izveidot demokrātisku sabiedrību. Šim procesam ir jāuzsākas no apakšas, t.i., pašai tautai lēnām un pakāpeniski ir jāpārmainās. Bet valdība var tikai paātrināt, saasināt vai mīkstināt tā norisi:

- *Ja skata valsts lomu integrācijas un kultūrevolūcijas procesā un sabiedrības pārejā no totalitāra uz demokrātisku režīmu, nevar notikt attīstība (uzreiz) – ir jāpaiet laikam, jābrauc lejā, un evolūcija ir jāsāk no apakšas. Valstiskā regulēšana var tikai mīkstināt šo procesu, un kultūrevolūcijas un integrācijas procesu valsts var tikai paātrināt, saasināt vai mīkstināt. Līdz ar to tādas pieredzes, ka ar valsts palīdzību varētu izveidot demokrātisku sabiedrību, nav.*

Kā iepriekš tika minēts, viena no būtiskākajām valdības funkcijām ir sabiedrības izglītošana un informēšana. Šajā mācīšanas, izskaidrošanas procesā par informācijas aģentiem kalpo skolotāji. Tāpēc diskusijas laikā šai profesionālajai grupai tika pievērsta īpaša uzmanība.

SKOLOTĀJI KĀ SABIEDRĪBAS IZGLĪTOTĀJI

Kā iepriekš tika minēts, sabiedrības neizglītotība kavē demokrātijas attīstību valstī:

- *Lai mainītos izturēšanās modelis un attieksme, vajadzīga informācija un zināšanas par tām lietām.*

Tie, kas uzsāk sabiedrības izglītošanu caur jaunākās paaudzes apmācību, ir skolotāji. Viņi tiek dēvēti arī par sabiedrības integrējošiem elementiem, jo savā darbā saskaras ar plašu cilvēku loku- bērniem, viņu vecākiem un kolēģiem, tādējādi ietekmējot visu sabiedrību:

- *Domāt par skolotājiem ir ārkārtīgi svarīgi.*
- *Kas attiecas uz integrāciju, skolotājiem te ir viena no svarīgākajām lomām: māca bērnus, tiekas ar kolēģiem, iespaido bērnu vecākus un sabiedrību kopumā...Skolotāji ir integrējošais elements, kas nes šīs demokrātiskās valsts idejas.*

Lielākā daļa ekspertu uzskata, ka kopīgo vērtību meklēšana un apgūšana ir jāuzsāk bērnībā. Skola ir vieta, kur bērni gūst informāciju un veido savus priekšstatus, arī vērtības. Šai paaudzei nav vēsturiskās pieredzes, kas traucētu tolerances ieaudzinašanu pret citu tautību bērniem:

- *Mums ir sadarbība ar lauku skolu, un bija diskusija, kā ir, kad krievu un latviešu bērniem jāmacās kopā. Direktore teica, ka neesot būtiskas atšķirības. Vecākai paaudzei varētu būt atšķirības, problēmas, bet bērniem neesot.*

Savukārt, skolotāji ir tie, kas palīdz bērniem apgūt šīs vērtības, tāpēc arī skolotāju izglītībai un kvalifikācijai ir jāvērs gan uzmanība, gan līdzekļi. Tāpat ir jāceļ šīs profesijas prestižs, lai nodrošinātu kvalificētu kadru atražošanu jau tuvākajā laikā:

- *Tas ir īsredzīgi vispār nelikt uzsvāru uz labu skolotāju izglītību, jo skolotāji ir integrējošs elements.*
- *Runājot par skolotājiem – tā ir liela problēma ar latviešu valodas skolotājiem. Aizejot uz semināriem, es tur jūtos kā meitenīte – aptuveni 50% ir par mani vecāka gada gājuma cilvēki, un es zinu, ka tā nav abstrakta profesija. Mēs tālāk netiksim, ja*

necelsim skolotāja prestižu valstī vispār, un galu galā izglītībā neredz augļus uzreiz, bet visa sabiedrības attīstība ir no tās atkarīga.

- *Tā ir valstiska problēma, kā aģitēt studentus izvēlēties šo (latviešu valodas skolotāja) profesiju. Tā nav sūtība.*

EKSPERTU PERSONĪGĀ PIEREDZE UN IETEIKUMI INTEGRĀCIJAS ĪSTENOŠANĀ

Eksperti runā par personīgo pieredzi, kas saistīta ar integrācijas veicināšanu savā darbības sfērā.

Pieminētie pozitīvie, kā arī negatīvie piemēri var kalpot par ieteikumiem integrācijas veicināšanai.

Pirmkārt, daži eksperti min savu pedagoga pieredzi. Viņi uzskata, ka integrējošo vērtību ieaudzināšana ir jāuzsāk skolā, kad bērni ir atvērti jaunām idejām un nav aizspriedumaini. Taču daudz kas atkarīgs no pedagoģiskām metodēm, ar kādām tiek ieaudzinātas šīs vērtības. Skolotāju pieredze liecina, ka, varmācīgi uzspiežot kādas atziņas vai liekot pret paša bērna vēlēšanos mācīties valodu, panākumi ir negatīvi. Piespiešana tiek atzīta par daudz neefektīvāku metodi nekā pierunāšana un pārliecināšana dialoga ceļā:

- *Ir skolotāji, kas nākuši pie atziņas, ka it kā folklorā, ko mēs apziņas līmenī mācām, lai integrētu, principā darbojas kā izslēgšanas mehānisms, jo to var pasniegt kā veidu, ar ko mēs atšķiramies, un uzsvērt šīs atšķirības. Līdz ar to darbojas divi līmeņi – tas, ko mēs darām apzināti, un tas, kas notiek zemapziņas līmeņos.*

Tāpat valodas, vēstures u.c. priekšmetu mācīšanā salīdzināšanas metode ir produktīvāka nekā izcelšanas vai uzspiešanas metode, jo tādējādi tiek parādīta cieņa pret dažādu tautu vērtībām.

Kā efektīvu momentu valodas mācīšanā eksperti uzskata variēšanu palīglīdzekļu izvēlē. Radoša pieeja tiek uzskatīta par vērtību. Piemēram, politisko partiju priekšvēlēšanu programmas vai reklāmas var tikt izmantotas kā aktuāli, saistoši palīgmateriāli valodas mācīšanā:

- *Latviešu skolotāji kā materiālu tagad izmanto partiju reklāmas. Tās ir pilnas ar kļūdām...Strādājot ar valodu, jau tas ir radošais moments, kad salīdzinām vienu ar otru, nevis uzspiežam.*

Vēl viens ieteikums, kā var ieaudzināt kopīgās vērtības (piemēram, toleranci, iecietību), ir bērnu nešķirošana pēc tautības, viņu vienlīdzīga uztvere pedagogu ikdienas darbā:

- *Pirms 4-5 gadiem sāku veidot slāvu bērnu teātri. Bet tagad man ir bērnu svētku aģentūra. Tā ir mana atbilde uz situāciju. Secināju, ka tā ir profesionālāka pieeja – nešķirot.*

Apstākļi, ka kādā mācību vai darba grupā ir dažādu tautību pārstāvji ar dažādiem uzskatiem, ļauj vienam otru labāk iepazīt, izdiskutēt par stereotipiem un tādējādi tos novērst vai vienkārši kļūt iecietīgākiem pret savādākiem cilvēkiem. Distancētības novēršana rada apstākļus dialogam. Sabiedrības līmenī tāda veida diskusijas ir grūtāk noorganizējamas. Viens no iespējamiem veidiem ir masu saziņas līdzekļu izmantošana, kas līdz šim, pēc atsevišķu ekspertu domām, ir tikai uzturējusi aizspriedumus un stereotipus vienai sabiedrības daļai par otru un nav darbojusies pretējā – saliedējošā - virzienā:

- *Starpkultūru dialogu kursā atklājas šie stereotipi un tiek atrisināti šajā līmenī, bet sabiedrības līmenī valda tik daudz stereotipu par dzimumiem, bagātajiem un nabagiem u.c. Tādus maldīgus priekšstatus rada masu mediji.*
- *Universitātē fakultātē, kur es strādāju, studentiem ir savstarpēja sapratne. Ir dažādu tautību pārstāvji, un nav tādu gadījumu, ka būtu bijušas lielas problēmas. Iespējams, te nostrādā motivācija iegūt augstāko izglītību un arī tas, ka tie ir jauni cilvēki, bez pagātnes atmiņām, ar kādu aizvainojumu. Pozitīvs faktors vienmēr ir, ja kādā studiju grupā ir kāds students no ārzemēm, kas ir pavisam citāds. Vēl viena lieta ir, ka students aizbrauc uz ārzemēm, redz to vidi un vērtības.*

Arī intereses un kopīgas darbības var izraisīt vienotības sajūtu, kas mazinātu vai izkļiedētu stereotipisko domāšanu par citu tautību pārstāvjiem. Viens no tādiem darbības veidiem, kur satiekas dažādu nacionalitāšu pārstāvji, ir kultūras pasākumi vai festivāli, piemēram, XXII Dziesmu un deju svētki, Mazākumtautību bērnu festivāls u.c. Tajos netiek noliegta nacionālā piederība, gluži pretēji, savas etniskās identitātes apzināšanās tiek veicināta, lai bērni izjustu cieņu pret citu cilvēku etniskām izjūtām:

- *Mazākumtautību bērnu pasākums – festivāls – tas ir mazs integrācijas modelītis, kas nevienam nav vajadzīgs.*
- *Otro gadu es rīkoju skolas teātru festivālu “Krievu klasika”. Kad gatavojām pirmo festivālu un kad analizējām to, secinājām, ka to veidojam krievu skolām, lai tās varētu parādīt savas radošās spējas. Šogad jau, kad gatavojām festivālu, satura formulējums tajā bija sekojošs: dot iespēju krievu jauniešiem saprast, kas ir krievi Latvijā, to, ka*

mēs esam daļa no Latvijas. Mums ir tematisks festivāls, ar kuru neko nepierāda vai neatspoguļo. Mēs gribam nacionālās skolas piespiest spēlēt savā dzimtajā valodā. Caur mākslu un kultūru mēs varam dabūt konkrētu rezultātu.

PIELIKUMS

FOKUSA GRUPAS DISKUSIJAS PLĀNS

Ievads

Mērķis: *Nepieciešamās formalitātes saskaņā ar ESOMAR noteikumiem par sociālajiem un tirgus pētījumiem.*

1. Kas mēs esam un ko mēs darām

- Mēs atrodamies Baltijas Datu namā, un Jūs esat dalībnieki grupu diskusijā, kas tiek organizēta pētījumam par kultūras kā integrējoša faktora nozīmi mūsu sabiedrībā.
- Mani sauc Inese Ozoliņa un es būšu šīs diskusijas vadītāja.

2. “Spēles noteikumi”

Lai iepazīstinātu Jūs ar diskusijas gaitu, vēlētos Jums pateikt, ka:

- Mūs interesē tieši Jūsu domas, Jūsu personiskā pieredze un idejas attiecībā uz kultūras integrāciju Latvijā.
- Lūdzu Jūs izteikties pa vienam.
- Ja ir nepieciešamība, varat pārtraukt moderatoru un uzdot viņam jautājumus.

3. Ieraksta / novērošanas nepieciešamība un garantija par konfidencialitāti

- Video tehnika tiek izmantota, lai ierakstītu visu šeit runāto un pēc tam to izmantotu, apkopojot diskusijas rezultātus.
- Viss, ko Jūs teiksiet, tiks izmantots apkopotā veidā, un nekur neparādīsies Jūsu izteikumi kopā ar Jūsu vārdu.

Iesildošā diskusijas daļa

Mērķis: *Iepazīšanās ar respondentiem. Grupas dalībnieku atraisīšana.*

Sāksim ar to, ka iepazīsimies viens ar otru, nosaucot savu vārdu. Pastāstiet īsi katrs par sevi – ar ko Jūs nodarbojaties, kur strādājat.

Diskusija

1. Kā jūs esat saskāries, kā Jūs redzat integrācijas procesu Latvijā? Lūdzu, raksturojiet situāciju, izmantojot savu personisko pieredzi.

2. **Izejot tieši no Jūsu personīgās pieredzes, kādi ir galvenie faktori, kas kavē/ traucē integrēšanās procesu? Kādas ir galvenās ar integrāciju saistītās problēmas Latvijā?**
3. **Cik lielā mērā kopīgas, Jūsaprāt, ir vērtības, kas piemīt latviešiem un citu tautību pārstāvjiem Latvijā? Cik lielas ir latviešu kultūras un mentalitātes atšķirības, salīdzinot ar citu tautību Latvijas iedzīvotājiem? Lūdzu, miniet piemērus no savas pieredzes.**
4. **Kādas vērtības varētu kalpot kā pamats integrētai Latvijas sabiedrībai nākotnē? Kā šīs vērtības varētu “ieviest dzīvē”, popularizēt? Kā Jūs šo procesu virzāt savā ikdienas darbā?**
5. **Konkrēti, kādus integrāciju veicinošus kultūras pasākumus, projektus, kampanas varētu veikt un vajadzētu veikt Latvijā?**

Rezerves jautājumi

6. **Kādas, Jūsaprāt, ir savstarpējās attiecības starp pamattautību un citu tautību pārstāvjiem? Kā veicināt savstarpējo iecietību un cieņu ar kultūras palīdzību? Miniet, lūdzu, piemērus no savas pieredzes.**
7. **Kā Jūs novērtētu citu tautību pārstāvju iesaistīšanos dažādos kultūras pasākumos, to apmeklēšanā (piemēram, XXII Vispārējie latviešu Dziesmu un deju svētki)?**
8. **Daudz tiek runāts par preses negatīvo ietekmi uz sabiedrības integrāciju, izskan viedoklis, ka Latvijā pastāv divas informatīvās telpas. Vai savā darbā Jūs saskaraties ar šo problēmu? Kā tas ietekmē Jūs darbu?**